Stycker af Seelands, och af K. Erik Christoffersens lag

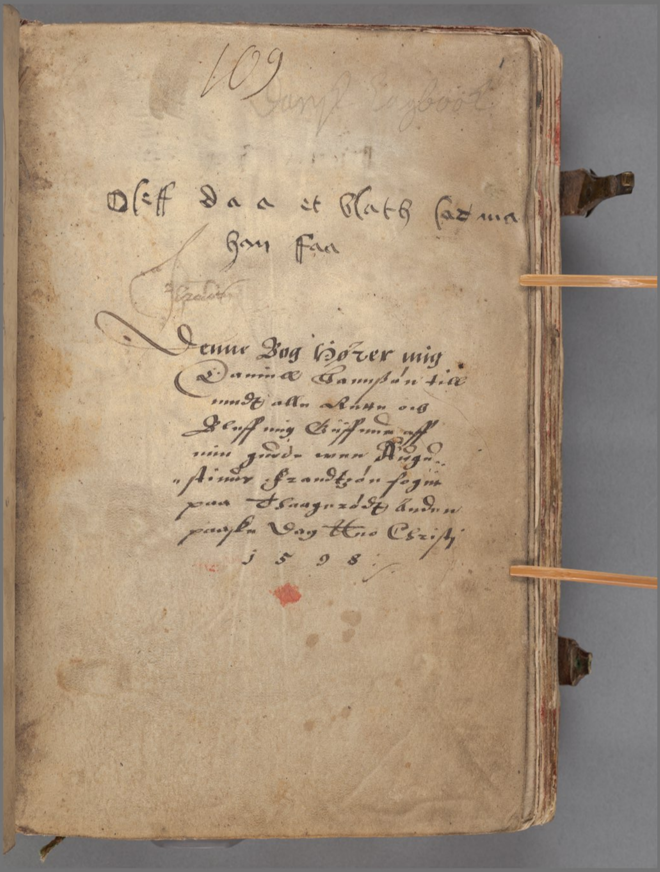

HS / C 75

Tillkomstår 1446
Digitaliserad år 2019

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Stycker af Seelands, och af K. Erik Christoffersens lag

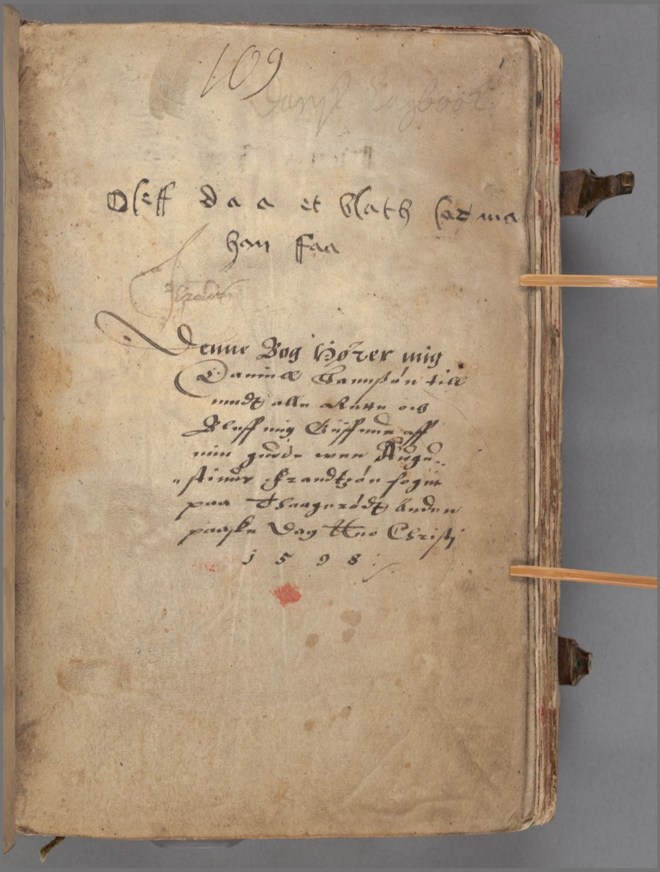

HS / C 75

Tillkomstår 1446
Digitaliserad år 2019

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Handskrifter.

№

.Cu [illegible] + [illegible] uest ypone en vers

[illegible] [illegible] pure ondieu[illegible] [illegible] pure

alla meuth[illegible] [illegible] alla [illegible]

[illegible]

colit prece quantē vite celestia

Ut firman

matris et rectos et vitali

et speram gl

e salutis et viua [illegible]

[illegible] nos in [illegible]

[illegible] et solamen cordis leticia

[illegible] sublevamine domus [illegible]

[illegible] dulcis et [illegible]

C.75

II

109

Dansk Urtebook

Vdeff daa et Blath hat ma
hen faa

Denne Bog hører mig
Daniel Hanssøn till
vndt alle Retter og
Bleff mig tilstillede aff
min gode venn Augu-
stinus Frandtzøn Fogit
paa Skagerødt andren
paaske Dag Anno Christi
1598.

Si mot pet de libro isto b ectu bte vogt aput Sharlos
me sibi fecit set nos ag b d s s anniq sua tosbey
sub anno &c lxix dni indiccion In mayo mensis februarii

Expl ea q vero fecerunt me scripsit dd

Nota Subiectum istius libri & facil cum
cuius qui sunt & &c domestibus
tura nos subiciant &c & Regulis &c

dd

Mæth logh skal
land byggias æn
wilde hwar man wnas
ath sic eghnath oc latha
mina iaffnath tha thyr
fte ekki logh weth æn
engin logh ær om
goth at fylgha som sa
nande æn hwore so
ma twiwær om sande
tha skall logh leta
hwilkat rat ær

Waræ ey logh a
lande tha haff
the the mæst the
mæst matte grypa
Thy skall logh æfftær
alle man gøras ath
ratta man spaka oc
saklosa man nyta thera
ra ræt. Oc wrata
man oc fola rædhas
thz ther i loghen ær
skriwat oc thora ey
forthy fulkoma thæn
wnskap ther the haua
i thera hugæ will ey
thz oc rat ath them
ther mæth rætta rysla oc
natturis æfskyndh om
gher ey lokka till goth
ath hofthinghers rysla
oc landens wæth borth
saniga them oc gøra
oc nima them aff the
gera illa

Logh skall wære
ærlik oc rat oc
thollik æffter landes
wana quæmlik oc
thorftalik oc openba

ra so ath alla man
muna wytha oc wn
derstanda hwat loghe
sighær logh skall ey go
ras æller skrifwas for
annars man særlik wil
num æffther alle mans
thyrft i landat boa. Æn
gin man skall oc dæma
gen then logh ther ko
nungh gyw oc landa
taka with num æfter
thorma logh skall dø
mas oc ratas. Then
logh ther konungh gyw
oc landa tagha with
tha ma han ey skyf
ta aller af ath taka
vtan lanz wilia with
han ær openbarlika
gen guth

Thet ær konungs em
both oc hoffthinges
ther i landet ær ath
gøma dom oc rat
oc frælsa them ther
m wald thwingas
swo som ær ænkia
oc wærnalos børn
pelegrima vthlænz
man fatika men ther
gøras tilft wald wald
oc latha illa man
ther ey wilia rætthas
i hans lande ey lua
forthy ath ther han ey
hær aller drapar oc
athæfter tha ath han
vnth thyrnista
man oc landz hyrthe
man for thy ath so
som then helga kyrka
skyras meth paua oc
biscopa swo skall hwart

land styras mz konungh
ok hans vndar ratana
ok vaanars Thz om ar
ok alla skyldugha thz
i hans lagh bo at vu
v han hersoma ok by
thua ok vndar danna
ok for thy ar han ok
skylda atth gora tho
alle frith Thz skula
ok alla varath hof
thingha vita atth mz
tz vald guth filde
them i hand i thessa
varuld tha filda han
ok them sin helgha
kirka atth vara for
alt tz a bethas Om
vorthin tz glomt alla
vildugh alla vana
vy som rathin tha ske
la tha a domadugh
skana aff kirkans
halsa ok om landas
frith mz kars fore the
ze skyld i thera tima

5. Worthe skula alla
man thz thera
bogh ser atth valde
mar konungh amen
valdeman som thz sta
knuth som ater thz thz
han haffthe vnnith
konungh in vintar ok
thradingh ok atth var
garra var foos wan
gigna thusend vintar
th tu hundrath vintar
ok fiurtugh vintar
i mars manath thz
mast afthar lot han sk
riva thenna bogh ok
giff thy logh har fram
dan skriva a dakstæ
i wordinborgh mz hans
manar rath thz var
wethra konungh ant ok

hartugh abel junkar
eskefor ok affe thz tha
var arkabiscop i lund
ok biscop onlas i roskil
da biscop amar i fiwn
ok biscop pether i arus bi
biscop gunnar i ripa bi
scop gunnar i wybargh
biscop jonas i wandæ
sysla ok biscop jonas
i hatha by ok thz till
alla the basta mann
vatti i rikat vara

Om arva
om fathærns vorth
om vitzna
om barnabarn ar dotth
ra barna arff
om mad fær kona
om barnæt kallas till
frandar
om barn far i fathir flat
om fathir aller fathir mo
thar vilia giva thera
barnsbarn mæd an the
om barn ar ay till
om mad haud nokra ar
na thz ha a ay atth
skifta
om mad dor barnloos
om mad barn do alt et
ar
om mothirs vorth
om prästan ar till atth
arva hora arva be
thes om hin arvar
om fathirs barn
om mad takar atthelsko
ne barn i flet till sic
om kona mad skilias
vith sin mad
om mad vil a fark i
klostar
om mad vil fark i klost
hwat hwart lot ar

Om arf æftir fathir ok
ok hema loth thes
om barn skilias skift ano
Arf aff mothir æftir ok
dotthar æftir brothir
Om mothers ok dotthar
arw i fælughs sidman
om synir wilia skilias
fran fathar
Om synir wilia skilias
fran styffathir
om ænkia mz sin arfth
aff handa
Om son wil fara till klo
ster liua
Om barn wilia fara pale
grim ferth
Om fathar ok son dö i
palegrim fært
Om brothir skilias att
om son kræuir ut sin arff
Om then ther barth fult
till sin mastir fara wilia
taka
om skatforningh wil an
Om mastar wilia an
om skatforninghs fath

1 Hæftir ok mothar
son ok dottar nä
st at ærua son till full
loth ok dottar till half
Ær om aff ærftaks son
aller dottar bathe lifua
ba fathar ok mothar
tha fara the aff bo
En son mæth full loth ok
dottar mæth halff aller
mæth om full loth son
thera fathar haud far
wary fathærins iorth ok
tha ærfa thær ærfwa
sithan hvi sik thera mo
ther aller thera mothr

sik thera fathir
Thet kallas ær alt 2
fatharins iorth ther
fathar atte forra æn han
fik thera mothir aller
mothar atte forra æn
hon fik thara fathar
Nu ge at ærua ær 3
war nakat barn
i fathers stath dor no
kot hans barn wary fa
lugh wtan aff konungh
komi tha ærwer fa
thar ok mothir ok bo
dær full loth ok dot
ir halff Ær om will ther
omman aff sitia a fathers
stat skal son thet ther
wtan ærwe i aller skal
mæth thar mellan barn
ka komma ok fathar
tha ær fathar nar
mer alle geen marla
Nu om nakat thet 4
barn thar aff skipt
ær fran fathar ok
fær ther barn ok d[illegible]r
ter thar barn hauar
fangat forra æn fathar
dør aller kallar fathar
fathar a barna [illegible]
lika fathar bo
aff fathar æftir hau 14
hau mara fær i fæ[illegible]
ther atte tha waria [illegible]
fora mæth tylftar eth
ok tungga mane wi[illegible]
na aller thes wara
da om ther ær inti mi[illegible]
aller ther ær ey full a[illegible]
dar atth ther hau ar[illegible]
mara fanghat æn [illegible]
atte then skall [illegible]
da wara thar fult

ar of nast ar byrdh
with barnet ther ay a
dela with thy ffor thy
skil man thr lite att
wanande ma ay wara
wanande
5 Nu sum barnet falla
till fadhurfadhur alla
till fadhursystar aath thaes
fadhur aller thaes mo
ther fanger ay alt the
atte tha wara of the
fore meth the sama lagh
ther mælt ar
6 Nu sum sedha ban kome
aath barn fra mine
fadhurs slaeth barn of
dor thy barn fra ay fa
ther dor thy barn fra
ay fadhur dor tha fa
ra barne ut aff bo ma
thy sama lot ther thaes
fadhur aller thaes moth
skulde hawa takat ay
the hafta liuat
7 Nu sum sea wal wili
ars aath fadhurfadhur
allar fadhur mothar
with thera barnabarn
aath the wilia giwa thy
arwa ay thera dagha
[illegible] hafar till lote ay
konungs [illegible]ar fadhlika the
thera [illegible]thars fadhur
hawa fadh mothars lifsta
tha tha agher the at
arwa with math wit
ra ran fadhur brother
k fadhur systar aath thy
nd the hafa i hafta
a thy gaff them there
[illegible]er allar thera fa
[illegible] brother thy skuld
i [illegible] wtna om tyle aath
werlinga mana wtna

The sama lagh ar ay
mothar mothar wthar
barnabarn than ther fir
ar ay fadhur of ay fa
ther mother
8 Of barn ay till tha
ar barnabarn till
aath taka arf ar thr sidho
ay the arir fod af sy
kona till broher full lot
systar halff of the sy
star of sama thera i ma
ka brother fol lath sy
star halff ay ar ay barn
till of barnabarn wtr
ay thaes barn tha taka
thy arff fra thy at arf a
a stam at gangha meth
a komth ar till Of
the skifta at ma tal
Om vinfart ma ay
kona fra thy ar gifter of
9 Faar ma athelkon
of arnar anet
thera till thusanda
mark alla mara allar
ay mark sylff tha ar
thy till half falugh ma
llan them fra vtan
10 Ther ma with
the sin kona mister
of hand han barn
math sigh after i
falugh of hand hed mo
kna the arfa ar aath
ther i wand sama ma
thy andra arfa bitna
tha taka han them arna
11 Nu sum thera ma
thar hafta aldra
arua arf thar wr sa
hwar han ara math ar
na bitna allar ma han
anynda fra ar him dor

tha aghe the barn theen
for lotaß
12 Nu om swa worthar
atth then ena thar
the barn hawar with the
kona thar doth ar ham
nokra the arua arft
the a ai at skifta wi
thar sina barn aller that
barn hawer nokra the
arua thar ha a ai lot
i ok takar ha sik sitha
atthe kona ok gyter ha
ay antingh at ha legger
ar sina barn i falugh
aller ha mallar for si
than han haud thy ko
na fangat innan for
likar ranny tha wara th
atth thera i malle till
houat lote for wten
wetth Enaw ar ok af
ter geen om kona hau
nokat barn i falugh
om sigh sitha bondan
dor Nu hat arua hw
sithan anti fathar aller
mothar allar andana
arue thar hena aghe
an aller hena barn
arua nokra the arua
thar hena hoar an till
ok faar ha sithan onna
i bo til tharn ok gena
an thera warnande
aller thera frendar at
the leggia then an i fa
lugh aller the mala
i sop likar ranny math
th atth tha arw i fikat
aller thera warnande
tha gena them alle till
houat lote wtan with
Nu ar thera warnande
wtan skifat tha stand
at daugh ok samligar
Nu om swo worthar at
then ma haud annat
barn with annat at s
kona ok skiftas the
summa af falugh fran
hann tha a han at sk
ifta with thun thera
mothurarne ok alla ko
par with fa ok alle
faugh sin full lot ok
dotter half loth
Nu om nokat that 13
barn thera aff fa
lugh ar skift sin fath
ar ok. dor barn last
tha thakar fathar ok
brother full lot och
syster half Nu wilk
the thar i falugh wra
math fathar sin ok
than arw ban nokra
th barn dor thet i fa
lugh ar math fathar
tha arwar th anghi
ut arua ffor thy at alla
th do i flerth tha ena
sin anghi wara
Nu om fathar hau 14
math sigh i falu
gh sin barn aller sin
ok dor the alla oppa
eth aar tha a han at
taka skifte with sin
sin ella skapa with th
the hawa i falugh i
thas barn mothurarne
till halfs oc ar th do
ther tha taka han thw

lota ok hinn thrithiunnngh
15. Nv dör alla the barn
thaer i fælagh æræ
man hann af fira ma-
næ woll tha liggir the
ra mothorins wirdh ok
alle fangar with thaer
han fik fran thz han fik
thaer æftar mære ko
na till hafs fathar ok
fira then with pen an
nan fathorins withh
Nv om han hauar fle
ra wolla tha ar ok
thz thera lagh thaer for
ær malt
16. Nv om fleri ær atth
fingin hæd ma
fra sina barn i fælagh
till manna ok hann
noskra the syskan till
at arft ok dör thz
barn thaer i fælagh ær
meth manna ok thz
thaer fingha barn ær
tha taka with af i we
th ok i fe ok i alla
mmna om full both
pen anti mothar al
lar syskan thaer i fælu
gh ara meth mothar
Nv æræ the flæra fol
la tha agha the thot
huarn atth arna alla
than ok thaer pen wy
haua nw sagth
17. Nv wilia wy atth
i wita atth of
the man of then [illegible]
the haua barn sama
foran t an then at
af dör thaer wy haua
fira malt Nv ko
mar thz sla atth thera

bagga barn arua with
i fælagh till them tha
standa aff them batha
fothars huatt haldar alle
the barn the with till
fælagh thz aff them ba
tha fothars huat heller
the ara i fælagh sama
Nv wartha flere atth 18.
manna sithin han
haw fangit fingin
arua the tha nokra
arua i bo tha ar thz
thera syskan Nv nar ona
na an arua ok fin
gin annan af tha bi
tar hinna af hans af
till fælags thes atth haf
ok ar thu penda mu
ok hanna an marke Ee
sina lagh ar ok om
hanna af kamar i bo
an hans
Nv arfar ok fla 19.
ra arua ok ar
at han an ap pactha ar
na tha bondar hafs ena
af alla henna till thz
nut lota Nv om ar
nar han fla ra tha bi
da the samaluka hena
ana af alla hafs till
fælagh Nv om thz twe
bær fla atth far han
sithan flera arua tha
standa the hand alla
till an far thy flera
sithin thy bathe hans
af tha standa till
handa for wtan thz
warthar fla atth mana
far withar sina wathar
barn tha mynda tha

um barn alla the arua
thar thz hauar fora ta
kat sik of sina barn the
na of hanna barn till
hanni matth thz at han
war huar hanna Oc
alla the arua thar thz
arvar the thar hans
arua bindi ai Allar
the hin arnar sithan
han haad barn with he
na fangat For hena
bonde tha standi ha
na than arf till of
hanna barn For for an
hin For

20. En worthar thz swa
atth hin For for
an mema tha skal ha
affi af hana arf for
thy atth han hauar thz
ay matth omyda of ar
inz arf bitthat thalz
rar thz arf alla hana
barn till om wal the
hin hauar hafth wi
thar the ma arua the
thz hid hafft with the
annan

21. En om swa warther
atth fatthor barn
the thz i falugh ara
inz hami of inz hena
of ai laugh i falugh
allar han arnar of
mala the ay fora ar
na the nosta arff
allar tha arnar of
arft thz sithan arft
ath hanna barn the
hans styf barn ara of
na thana arf tha

bindar thana arff
allar hana barna arf
hans arf of alla hans
barn arf than alla til
full falugh Enno gor
of hin allar hana barn
hauar nosta arua arf
arfth Oc arnar han
allar hans barn sithen
nosta arf ofna the
tha bindi the arfna
hana arf of hana barn
them alla till honat lo
ta Enno skal alla the
arfa fara ensa in ha
na om mal for vta
of hana barn thar styf
barn ara atth the arua
nosta arf Or far han
barn with thera mother
tha myndar hin affi om
thz barn i sina styfbarna

En om swa arf 22.
worthar atth nostra
man takar sin son meth
athelkona i skat till sik
allar sin dottar mad til
handa tha athan skugha
allar ma allar thz the
ra barn atth taka full lot
with allar the thar i fa
lugh ara fora for vth
aff worth Oc altha ia
th thar sithin iord war
affkat thar hin kom i
falugh till mana tha
atth hin of hana barn
aff thw iord of af af
thz er atth taka with
thera ful loth with the
ra fathar of fathar fa
thar of with the thar
i falugh ara inz them

The skulu i ok witta
ath the barn thar skula
sitia i saluth om fathar
fath ok fathar moth
ar ath the skalki af
than arf them fathar
fathar ok moth mothar
arwa allar thera barn
arwa for vtan s mikart
sin the till thera fathers
both hwar om that at
han liwar. Æn om swo
worthar ath than sin
othen ællar hema barn
arfa nokra ærf i sælu
th til them tha fara
thar ay aff hwarkin
fathar fathar ok ai fa
thar mothar ok ai the
ra barn af tha arff
Æn om thz worthar
swa ath them skil ath
barnbarn ællar thera
mothar with fathar fa
thar ok the arua the
ra barnbarn hana arfs
ællar thera mothar
tha ar fathar fath nar
mar alla arff maki
wath the i stofn sitia
om hanu ok thz swo
ath dyl han all arf
tha dyll a thz om tyl
ta. Æn ar han weth
bunt tha latha ut thz
han ærr with ok af
tylftar ath thingx ma
ma witna ath han fik
ai mara. Æn koma
thz swa ath fathar wil
fara sin kona ællar th
lus ath styfbarna wa
namda wilia leggia tha

barn i saluth om styffa
thar ok moth thera
mothar ok wortar fa
luth lagh tha ar thz ra
tast ath saluth worth
ar swo skift som lagh
ar. Æn skil them om
tha a then narmar
them till rætha hwart
botha wart witta. Æn hin
th orn malar thz skal
han witna thingx med
ma witna ok tylftar ath
ath thz rætast ath alt
i hwart bota ganga
Æn om thz worthar swo
ath i then saluth wil
nokra man mala ath
hin anna a ai mara
æn attande loth ællar
minna ællar hin annar
saluth ar ath thz war
lagh til fiarthung al
lar til thrithiungh tha
ar thz narmar thar
rafsir wel witu ok tho
mz thingx manna
witna ok tylftar ath
Æn om thz wil nokar
mala thar i saluth
ar meth anna man
ath war anna lot all
ar thas ymar thz ar
thar lath mir ok ar
thz sath tha ar thz bast
ath thz halb thar ymart
war. Æn dull hin thar
fora ar tha dylia han
han math tylftar ath
ok skifta sithan som
till koma. Æn om thz
worthar swo at of alla
ganga ællar ath fa

i lingh war laghth ok ha
nar han born thet thær
fingh[æ]n stufborn ara
allar halar hin born
i fælagh laghi in tha
annan ok meth them sin
gha ok ærua the born
aff bæggia wagna at
lar aff annan waghen
i fælagh til them tha
ghar the wilia skifti
as at tha takær hwar
sin arf som arwande
ar til ok skifftæ sidæ
thæræ fælaghs laghs ar
fför thy sighir lagh sua at
alla the stufborn thær
i fælagh ara samman
tha bindar enganuns
thæræ arf till fælaghs
en i bondan ok i fru
ghan thet hwar ath
the ara i fælagh om
them tha standar thz
i mællæ ærua bætna
ok omyndughs sua sum
for ar sagth

3. En om thz sua ko
mar ath manna
skills with singhan
ok liua dar for gutz
rat tha taka hwar
tera half bo sin wi
halua sol mal en ok
the hana born hana
born samman tha thaka
fathar ok mothar ok
sin full loth ok bo
thær half. En alle the
born thær thæra bagga
ara tha ar fathar na
st ok hana them i fælu

ghi meth sik om han
wil en dør thz barn
thær i fælagh ar meth
fathar tha ærvar ai
thæs mothar ok engin
anna at arf thær lith
en fatharss slaght ar
En wærthar thz sua ath
fathar thz wil ath sina
born fylgi thæra mo
thar ok dør noskra
the born sithan thær i
fælagh ara meth mo
them tha ærvar thz fa
thar ok mothar ok
alla thæs systran allar
the thær ær i fælagh
ara meth them allar
adran. En skilias the
ai at for en anti the
ra dør tha ar thz
rat om thera fælagh
ok singhan dør for en
manna ok hawe thy
en born samman tha tha
ka hana erwingha
half bo with manna
The sama lagh ær ok
ok manzens arwing
has ath taka meth
thz ath dør han for en
hin ok hana born sa
man ok ar engin at
arua till tha nus ai
thæs dotha loth tha
skall skifta fathar ta
ka full loth ok sua
sin ok dottar half
for thz ath han myn
dar sin kona om barn
ymar liuar sin mo
thar. En dør fathar
ok liuar mothar ok

bain om hanna ok ar
att arf til tha nis an
thars dotha howat
lott. Om snughan ok ha
na sin taka full lott
ok dotthar halff lott i
kopa iorth ok i husi
ok i alla fanga forfa
tharns iorth allar mo
tharns. Om ar noskra
the iorth til thar han
hanar arff tha her
an than iorth hans barn
till ok an hana for
thy atth hun mynder
ar an manfens aeptha
24. Um sin thet warther
siuk atth mad wil
a sinsk i kloster fara
tha ma han matth al
sin howat lott i klo
ster fara. an has barn
aptha af hans fathar
nab ok motharnne ok
aff allo aeina ok alla
hans aeghan fonar ful
lott with hanni ok do
ther halff lott. Om the
skula i witha atth sin
aeghen lott ma han an
af handa for sin barn
watn han far i kloster
ok takar with klarta
25. Um komar thet fwo
atth ma wortha
siukar ok wil sitin i
kloster fara allar tho
atth han wil kirka gi
na allar noskra and
ra man tha ma han
an aff handa fran sina
arwinga man halff ho
wat lott. Om then man

kalla wy siusk wara
thar ma till thingis ri
tha ok mo sin gwan
maal aeppa holda. Om
wil han gima aftar
sik dothan tha ma
han hwarkan siusk al
lar hall gima kirka
allar kloster allar bi
stop allar gift allar
noskar annar man ma
ra an halff sin howat
lott. Om sin biskop all
ar kloster allar kyr
ka kallar a ok dylia
witna thpp till atth thet
war ginart tha mutha
arwingha wa'na om
naffd om the wilda
allar witha thet with. Om
om the thar a kalla
haffa witna tha wa
na arwingha thet meth
tylftar atth kallar ok
noskra annar a tha stu
lla arwingha wara
om the sama laggh thar
for wal matth
Thet kalla wi mab 26.
howat lott wara
atth snughans thar the
hana barn full lott ok
skift sin full lot ok
dothar halff. Then hu
sfrughar kalla wi siusk
wara thar ai ma at
sina syskan ganga ok
an sitha for sik har
skap. Om sin fathar ski
ftar sin sin allar sin
dothar af fakugh fran
sik ok sal han tham

alla thera hemat loth
ok aftir han sithan ver
th allar andra omma
tha fa the thar af lota
hans fælugh ara for b
tan þe mokat sum ko
mar afthar hanu do
than th skall ma
ok witha ath ankia
th hafat dæz ma at
na withar thar
skaluath a tha ar a
than narmar thar th
wil witna til æftirndo
ok tho math tyltar
ath ok thingia manna
witna th skula i ok
witha at anger bo
dær takar arf for
lotam afthar sin fathar
allar afthar sin fath
fathar for lotam ath
fas wathan at angr
dr amnar lmanda til
thes dotha ana ar
ok byrth a with a han
27 Ware ma ok linar
synghan ok hamar
han barn with hana
ok ar an arf til the
thar thas dotha lot
repa tha take th hus
barn ok synghe takar
thar affta af arathe
sithan i falugh math he
na ok wara the hune
kan lagh i falugh ok
malth fara ok dær
mokat barn thar hid
ok hana barn ara i fa
lugh til tham huat ha
llar that ar i falugh
math hana allar lota

tha brithar than arf
thar hum arnar afth
ar sith barn alla the
arnu thar hena barn
husa for arfd the i
falugh sitia math ha
na huat haldar th
ar the fatharns arf
allar tho andra m
ma En wa ar om
han hamar nokra arf
arfd ok arna hana
barn sithan nokra a
na appa the thar i
falugh ara math he
na tha bindar than
arf alla hana arf til
hunat loth tham allir
thar i falugh ara sa
nna
Nu om the wilia 28.
skilias at tha ta
kar mothar ok syn
ful loth ok dothar ha
lf loth En a i syn til
hunn mothar ok do
thar syman ok ar an
nat arf til thar fa
tharns loth repe tha
takar dothar an mo
kat syn mothar for
th at ma kallar th
tha nokra synghar
En om th ar sos at
nokar ma repar fa
tharns loth ok arna
the dothar arf i fa
lugh til mothar ok
arnar hun sithan an
arf alla the arna til
hunat ok skifta sitha
syn hana sæt syn
full loth dothar syn
mothar En wa ar th

ok om dottar wagn
om them arwar aef
effta mothar aef
29 Nu om thz worth
ar sias atth mo
thar ok hana dotthar
thøm thaer i faelugh ar
marth hana atth the
hana nøskra brothar
hana witzn faelugh an thø
atth thz ar hana styf
søn ok dør tha ok
ra af the dotthar th
ar i faelugh æra om
mothar tha taka af
thar thøn dotthar bro
thar ful loth ok syngh
an full loth ok dotthar
halff loth for thz atth
mæ ma thøm ai tha
nøskra syngha kalla
thagydar han anfalu
oth om thøm Ein dør
hana søn ok ai and
ra arwa till an hed
ok hana dotthar tha
takar dotthar om on
kat søm mothar i tha
aef Ein worthar thz
sia atth mothar hau
dotthar i faelugh om
sik hora mangre s
the arwe ok hauar hu
dottar witzn faelugh
thar mana hauar ok
dø nøkar dotthar the
i faelugh ar marth the
ml. allar thøn thar
witzn faelugh ar thøn
thar an hauar barn
tha arwar the dotthar
om møkat søm ms
thar i thøn aef batha
ok dotthar thar i faelugh
ar ok sias thøn thar
witzn ar
Nu worthar thz sias 30
atth mothar hauar
sin dotthar i faelugh
om sik ok takar the
ræ dotthar ma i fllat
till sin mothar ok dør
møkat thz thar tha a
gha atth arwa moth
ar ok dotthar tha
arwar mothar ful
loth ok dotthar halff
for thz atth the mugha
an kallas nøskra syn
gha thet the hawa
full warandæ i fæ
lugh marth thøm thz
skulu i ok witha at
mothar ma aldri
arwæ atth nøskra s
gha ræth wiz sin do
thar om them hauar
an sin dottar i faelu
gh om sik thar hauar
laghæ warandæ
Nu om mals søn 31
far af faelugh
fran hand ok illwi
lias tha i malla sia
atth søm kallar sik an
full loth hana tha ar
fathar næst aller gra
mala sias søm wi
hafte søna sæthi
Nu om nokar wil 32
fare af faelugh
fran manan anti styf
barn allar styfdottar
ok kalle thøm til the
ra loth ok ok grama
the styfbørn wiz atth
the hauar søm ok
ai at thalee ok ma

witn ok the fingra alt
mæth tylftar ok of
thinxe manna witnæ
Æn om fæ ær ok han
nær witn tha raththæ wit
them thet the ægha
Æn wilæ the æn ænæs
at tha gima a tylftar ok
of thingx manna wit
ne ok the hawa alt
fangath thær the ater
Æn wæthær tw fæa at
styffom allar syfbothar
dylia ok the hawa an
gæ æpamgæ fangat of
gangar manar the witn
ok the wina the i fælu
gi mæth hænni of ær
fæ witnæ till ok the
hawa fangat anti ærfth
allar hans fælingh thæt
ær af sydhom ær allæ mæd
tha anke the mærmar
mæth tiltar ok of wit
næ ok the fingra ank
tæ tha skal han them
thæra æf wit raththæ
Æn om sama kama ok
mæstar mæ thær witæ fæ
lagh ær skillar sik i fæ
lagh til annarz of ey
han thær fær ær thæwæ
ræ sik mæth thera tyl
tær ok allar han ræ
tha witn Æwm ær of
om allir the ænnæ mæ
al thær anngh komar
mællan syskan allar sy
skæ bæn allar stypfbørn
fæ sam fær sikth
33. Æn om æwkæ ær
fæ ok hwar ærw
ey athænwæthar tæ

mal sin of gangær
hana thrangh a han
dær at sin skal sin wæth
af handa tha ma hw
ar handa mæn handa
næst ær witn of them
thær full aldar ær Æn
hawar han ær brothar
thær hana wanada
ma mæth raththæ wa
ræ tha thaka him fæ
fæ fændær thær hana
ær næst han skotæ tha
of hw halde skotæ ok
gma aa witn fær thy
malæ wn skal ok æn
om him skotæ tha ær
thy minst lagh ok hw
a Æi ok botha fær hæ
næ skotningh æn thæt
hw hali Thy skula i
of witnæ ok om hw
ærnær sin bæn i fælu
gh mæk sik tha mæ
hwarkæn hw of hælla
wanandæ hena bæn
ægn af handa mæth
raththæ Æn om fæ wær
thær ok bæn ærw i
fælagh samæ of fa
thær til tha ma æn
gæn man thæra ægn
af handa mæth ræ
thæ Æn om brothar
thær ful aldar ær ha
wi systan i fælagh æn
sik anti fæ brothar all
fæ systar allar botha
tha ma æi brothars
wæth af hæna fær æn
brothar ær til sin fulla
aldar koma Æn fæ syst
ærth ma ha aldri af

handa fær an hin hand
ma fingit Swa ma
ok anghren annan ma
handa wrth af hande
an i før ok i flingra
tha giuar hin wald til
ath botha ok ath en
na ok gulda fore sik
ok sina syskan marth
thet ath the ære faling
samman fore thet syske
ni skal ath alt thet
thar hanu worthar
bot allar gima't allar
gullet hwat haldar
thet ar rätth allar an
na fore tha ar thet hat
the thar i falingh a
tra marth hanni ok
hans brothar full lot
ok hans systar half
lot Tha samma logh
ar malla styffathar
ok styffbarn aru wi
faster for mallan bro
thar ok syster
34 [N]u om nokar mab
sin wil i kloster
gifua fore sielum sinom
wilia tha a mad lit rav
tha lut all hans gotz
ioth kloster i hopa
ioth ok i før omna
thar tha dren till th
han fær i kloster Om
om fathar aftar allar
arnar sithan han kas
i kloster nokar allar
annar omna tha fær
han akka af Om aftir
ar sin fathar dothan
allir the aftar sin mo
thar aellar aftar sin
syskan allar aftthar
moskra andra mastir
thar sithan han kas i
kloster tha arva thed
gamiga
[N]u worthar skra 35
thet at mana had
styffbarn ok skil the
om at skallar tha thet
wara sin skiua ogh
ok thera mothern
ok hans styffbarn skal
la thet wara thera
sathorna tha aghr
tre thera mastir fa
tharna'b standar at
skiana thet till sathar
en thet the wilia
Om ok styffathar ok
styffbarn hava aldra
walt ath mala thet
i gran thet thar sam
standa gora om
Sva wortar mall
Be the fore muth
hwatt the gora Swa
ar ok thet om the
skalnatth thar syska
komar i mallan
hwatt hallar thet ar
an skoll allar thes
allir the tra Swa
ar thet ok barn skil
wilh mothar om
worth tha skall a
rath skal i malla
om lan hava fær
fasth
[N]u om thet war 36
thar ath sath

aff them swn the thær
born hawi ok fang ba
the twænnæ land ok dø
the thær bathe ok han
fadhir skal born hanæ
æfter sik ok do the ba
the thær af land aga
fanæ fathær ok syn ok
warthær them skaliwath
j mallum ath fathærs ~~bak~~
samær fallær thæræ bro
thær ath wara for do
the æn thera fathær
ok dødhe thera broth
born ok systhir ath the
stiffathær do for æn the
ra fathær tha wana
thz barnaborn math
wina ok tylftar ath at
thera fathær fathær do
for æn thera fathær
ok sithan takæ the ful
loth with thera systhir
thes sum the hawæ æn
nata. Ewa ær thz
ok sun fathær ok son
hafte fanth oskift
samæ ok do thær ba
the allær thz mangw
æf ors saman ok ok
ræ bothe samæ æn st
ondo allær at the bra
nars bothe j ath thus
allær hwat do the fa
saman thær mæ wært
ki till skialffs hwlghtæ
for dør tha ær a bar
naborn næmær ath
wita sik till æn wit
na ok tylftar ath ath
thera fathær fathær
dotthe for æn thera
fathær ok thz x aghe

the math ratha æf
ath takæ ok swa ær
thz ok om dotthær ok
mothær ok syn ok bæghe
Systkin agha a ma 37.
them the liwæ at
ærfwa them j mallæ
ok thz swa at hwar
skal witha sin loth til
ærfwat hwat with a
mæn æn wær thær thz
swa ath nokat thz sy
stre af hande syn rath
the thz sik j skiftæ tha
mathær thz ær til kom
ath systkin at with
ærfwa sith for æn thz
fær them rath thær
thz hawær af handat
Mæn swa om swa wær
thær at nokær them
thær ær hawær af had
sin rath skallær had til
hems loth thær had
af hand tha a han
withær hanni ath ær
na ok fæs ath thz than
had hawær ok handat
tha ath thz j hans loth
standæ math ratha
withsingh ok the andre
thær had hawæ æfter
the sik hanni fæs omkat
som had a math ræta
ok hanni hwar til ra
snath
Wil sun nokut fyske 38.
thz thær wita fæ
lught ær skild om fæ
sun skallær æi sik fullt
hafte fangat af fa tha
skal them thær kæran

wiþ sik till mans wit
na ok tiltþar with ok
laghe wiþ all fæ thær
han tagh i thæn lotþ
thær han kallar sik at
wara wanghaldin i mæ
th them samma laghþ tha
mughæ allæ hans arua
syskan bæt lata om the
wilia sum wi nu sakt
tha ok skifta them
i malla til ræfsnaþ
39 Nu om swa warþ
ar aþ nokar thæ
man fær af skipt thær
an hwar andra ær
ra hanna an sin hafa
broþar ok hanar tha
broþar andra halua
broþar ok dør thæn
thær hanna ær tha fa
ra thæs frændar thær
wtan skipt ær ok
tha broþar thær i stæþ
ok satta that til arf
met handa till dak ok
ræninga Æn komar
han ai tha hæm thær
thær wtæ ær saran af
skipt allar swa sinna
harthæningh at mæþ wæriþ
at han huar tha tha
sæ tha thær næst ær
thæs dotar arf Æn om
thæs kamar swa aþ thæs
dottær broþar hwar
than wtan skipt ær
ok sithan dak om læ
langer annæ ok hwar
an thæs dottær broþar
thær annat skipt ær

thæn thær arffwa a byr
tþ hwariþ thæ thær wtæ
skipt ær tha skifta
han wiþ thæs frændar
thær wtan skipt ær
ok the taka lotþ thær
wtan skipt ær 40
Nu om swa kan ko
ma aþ syskan
hawa nokra arfa at
skifta them i mallan
ok nokat thæra wta
skipt tha hawa the
at wita bitha aftar
tþ dak ok ræninga
sithan ægha tha ma
tþ thæra frændar wit
næs byrþ aþ skifta
thæra thæra ægham
ok tho aþ thæs thær
aþ frændar ama thæ
wara thær sialff ok
ganga thær ja wiþ
Æn worþar thæs swa
aþ nokra gora thæs
for thæra falska at
the skipta malla
them ok laggia an
hans lotþ thær wta
skipt ær komar tha
hæm han sithan hæm
tha ær thæs skift aka
batþ Æn komar thæs
swa aþ nokar thæ
mæþ allar koma thæ
an hawa ræthæ a ko
manda tha af faþ
ok modhar ok bro
thær ful lotþ ok sy
star half om tha ara
till tha a them aþ

um arua fether fethar
of mothar mothar of
brothar son ok brothar
dothar ok systar son
ok systar dothar alla
thæs skins arua ok ta
ka frænder sin emo
ktar sen manna for
thy skallas the ængin
arf. Æn sin swa wart
at ængin ær thæ till
thær swa narmar ær
ath taka a thæ thær
nast ær at byrth till
fremte manne. Æn sin
swa langt gangar fra
ok warthar them sitha
skaluath i malla at
them skallar sik til th
æ. Allar at wilia
nokar them end fra
skinta thær mat ra
tha a at arua tha
warua that i thera to
ok sankander wald
oth sekenra than sta
skol ok sin arua th
the wilia. Thæs for
minth hwatt the sanne

41. Warthar mad sinn
aller swa fattik
at han wil sik skat
fara tha skal han la
sik langth binta swa
nasta ok the taka
withar hand wil thæ
wansara fara them
alla i malla ok sith
æller the thet a thin
ge lusa wil ar thæ
fore fara them alla

i malla till hawat
lota ok wara sitha
mæth sin hawat loth
hwar han wil. Æn ær
thæs wansora hawat
loth batra æn tre mark
æfter hann dothan
tha skifte the allar hab
arua i malla. Æn ær
han ei batra æn thre
mark tha ath the ath
hawa thær han war enz

Wilia thes skatsprungh 42
næsta arua ei
taka with hand tha skal
han til thinghs fara ok
lysa thes a thingen ath
the wilia ey with ha
end taka ok langer
thing man hans næste
lagh dik fora wille hab
næste ar till thinghs fo
ma ok with hand taka
tha hawa wald at fa
ra till hwas han wil
ok thes swa at alla
hans næsta ara sæma
langh botna 43.

Hwi sin takar with
skatsprunge thæn
han at warta alla thæs
gærninga sin wal sin
wal sominghs rath ok
biscops sin alt annat
Drapar han inn a tha
bothe them thær with
hanum takar thetshwiigh
af mad bothar ok sire
thær thes lota warth
han drapin tha taka
han sin nokat with
alla hans frændar af

af hans bathær
TEkær flatføringh
44. ath han han hau
æn þ goth sin hand
war ath tha wintæ fo
han th marth thinggæ
manæ wintæ ok tyltær
ath han hauær siælf goth
kopt sin hand war
ath allær thinggæ mæ
wisæ til gothæ mæ ok
lanæ witæ ath han hau
þ goth kopt æt ma li
ta ath wil ær tha wi
t logh ok æftær ma
li a sin warth warthæ
tha swæra borth ok fa
ækkæ af th hau thæ
han gaf alt til han
wil æftær gen swæ
ok litæ ath slikt sin
II han hafte swæræ
Boo- Um man dræp
ken um man warthær rask
ath wtan wilia
um ængen warthær
with slaghen
Um man b hæræ war
thær af hagghæ allæ
af skotan
Um mans næsæ war
thær af huggen
Um læpæ warth af sko
ren
Um tendær warthær
wt slaghen
Um tungæ af skæræs
Um mans lemming th
with warthær thær af
[illegible]
Um with af skæres
Um mans hand allær

fingær warthær af
huggæ
Um fotær af huggs
Um bathær for faar
sin faar i harm ok ski
næthen
Um litær ok af huggh
Um hulskalinda ma
skæræs ok for faar
Um faar mæth takær bar
ber af
Um man slar annæ m
hamma allær staff
Um man kuthær sin
swena ath bana annæ
man
Um bathær sina swena
[illegible]
Um man slar annæ
marth hand
Um man dragher
annær i har
Um man slar annær
m barl
Um man slar annær
af wrth
Um man warthær ta
kan marth hær
Um husfrua ok hans
bathæringh
Um [illegible] mælle
Um man dræpær man
a thingh
Um man dræpær annær
æftær marth starth
Um [illegible]
Um mord brand
Um man brandær an
nærs alsgarth op
Um man kutthær sak
los ma slan thing
with
Um man farær annæ

math wald
Um quinna takas mæt
wald
Um landa laghsa
Um tarfsrith
Um bniska bruth
Um hand ran
Um ma sinar annar
i sin skow
Um skandar mungha
taka barn fran mothar
um skækfrith barn
um barn fæthas sin la
thas sinnina
Um dana skækfrith
barn af athalkona barn
Um ma ger hims i al
la ma gathe
Um ma lysker by wagh
uftar gan
Um kirka wagh
Um alli mas wagh
lyskas aftar gan

1 H skapar maskar
ma skatts ma
tha han ath lopa sin
skath wtar konungs
æmbitzmæ mæth tw
mark sakis wm ær ho
nit loth mindra æn
tw mark tha ma ho
nungs æmbitzman
hanna ei mæra skana
æn hans hænat lot
ær Wrthan ho hand
sin skath kæpt tha ær
han till hans lands
at fara af sit mal
til bolghar ok bynthe
tha aghe lidra ath
lagsa fra hann ok
fra that thas dolhe
nærta ær ath

thing ok annar ok
aghe thes dolie sin
dar a thrithia thing
th til at fara at ha
hanar gærth sikt
mall tha aghe landz
hans fran at doma
ok walth bota both at
mala. Wm konar hans
saka stha till thingh
thar hann war hans
fith domt tha thar
næst enir bota fæstning
at taka ok wila ei
taka tha bota thera
konung thre mark. Wm
ærw ey thas dolhe
næst ima a thinghe
tha laghræ ma thæm
ath thing ok annath
ok thrithia en konur
ei tha ok taka with
bota fæstningar tha ha
mas thrir mark th
at han ær ei wtan
fært farn. Wm landa la
th thæ hann dik fara
allar han ær i sta
fasal sæs ath han ma
ei till thingh koma

V Warthar ma ma 2
wald tagen
warthar hans ha
af skakat sæt alla
alt af kunnen han
tha dylia them thre
gærtha mark thre
tyltar ath allar bo
ta thre mark.

O H warthar man 3
aghan ok slaghan

alla hagna allar stum
gna at ogtha allar
thes thz sithar j ok ma
affta tho fa marth thz
allar thz leer gwerth
mz warthe allar mat
wilia tha bota j half
ma botha for warth
ar thz swa at mans
flaar botha mans ogtha
at tha bote ful ma
both fore
4 En warthar mans
ara af skoran
allar huggit tha alt
af tha botha for half
ma bothar for thz at
ma hylart marth haar
En warthar af huggit
hilt ara allar sumt at
wara thz at wethar bo
de wtthinnge hwat
thar a at han botha
fore witth thz at thz
lar lytae a En warthar
botha mans ara af sko
ran allar hogna allar
slaghan tha botha th
fore full ma both En
warthar swa slaghan i
hwat allar hugghan
at han mister fith tha
rande tha bothas fo
re full man both
5 Warthar mans na
se af huggen al
lar skoran allar slaghe
tha ar thz full mans
botar En of swa war
thar at noshar takar
skrels man ok nefar
han i noos tha bothe
thar fore thrithiungs

mans botha for thz ar
trals mark ok ui skalls
man
En om mans lapa 6
warthar af huggin
all than ospa tha bo
thas thar fore half
mans both
En swa warthar at 7
ma myster alla
sina tandar af anna
sin hoos tha bothas
thz fore half ma bo
thar tha bothas thar
fore half ma botar
for thz ath ma thykka
tha at ma ar half o
mythar En slar ma
anna ma slar allar
sparar ath han myst
sina sina standar
tha botha for saar al
lar fore slaw thz thar
til hwar en ferkin
than half mark for
hwar fortan mark stil
sep warthar En anna ma
slar allar huggar al
lar sap framtandar
af annan hoos tha
bothar fore thrithiungs
man both ok bothas
hwarken saar bothar
ok ui hogs bothar
for thet sytha en swa
at hwat som the ta
dar mister han ar ra
talight lyt til thrith
ingh mans bothar
En om thumgatt 8
warthar slaghan
af man tha bothas

thær føræ fæl ma both
en wardhar ma andr
slaghen æller hagger
at. thyker alt sit ualle
tha ær thz fæl ma both
9 Nu en mad fælær no
kert annat lutæ
fra sik loslighæ tha
skulæ vartæ bondæ æ
tha thz lyutæ witha tha
lum thær næst ær skro
som them fylgis. En hwar
thær thz færa ath the
væ frænder ok thæræ
wærhæ gitæ them fa
tha gyorth om lytæs
wirthningh tha ær thz
bæst. En ær thz æi fa
væ till hæratzthinghæ
ok hæratz man næ
fnæ till fyræ vitthæ
man ath wærthæ thz
lyutæ wil han æi æ
nas thz at tha faræ
till landzthinghæ ok
lattæ næfnæ till mæ
thær bæst kunnæ ath
sæ ok thz thær the
mælæ thær om thz
skal thz standæ thær
om thz æftær. En enæ
lar thær nøkær egha
tha bøthæ thær føræ
konungs ræth ok ko
nungs ærmbitzman thz
rænghæ hand till witte
thæn wirthningh
10 Nu mans ørth
wardhar af ho
ggen æller skoratth
tha bøthæs fæl mark
both. En wardhar en
tan af skoren æller
slaghen tha bøtæ half
ma bøtæ føræ hwar
thær tha bøtæ af sko
ren tha ær thz full ma
bøther
Nu en mans hand 11
wardhar af hug
gen i. albogh æller ?
mana æller tho nath
mar thækar alt ær
af hogget tha bøtæs
half man bøther for
en mans tumælfin
gær wardhar af hog
gen tha bøtæs fiart
hungs ma bøth føræ
En skall ok bøtæ
en ma haggær all
thz annath leth af ha
ndom for wtan tumæl
fingær. En om han hog
gær en af the fyræ fin
gar tha bøtæ thre mark
sylff En wardhæ alle
fyræ af hoggnæ hææ
fanlastæs æller the wær
tæ ath ath lægh af hog
næ tha bøthæs for hwart
thæræ thre mark sylff
En om sua kan kommæ at
hans hand wardhar swa
huggen ath han nythar
en af hanæ ok sithar
hand werth tha a mædt
bøthæ føræ fiarthung
ma bøtær. En om thz
kommær sua ath mans
hand wardhar swa suar
ath thz kommær til tha
tekæ a hwart hælder
han wil lyutas both

haldar sara botghar. Æn
wil hans hyntars botghar
haldar tha standa ba
thy ok samlingar en
lefta maal ffor thy sagher
ey saa ath ena wath
en skera lyta wil ymans
Æn om laghs bathar
handar af tha ar thz
full mans bot

12 Thet skula i ok wi
tha ath sáó ar ok
en haghz ok lutar som
en hand. Æn en mist
la taa af hogs tha bo
tas fyra fiarthings
ena botghar. Æn for tha
thar mest ar halfa om
mæ. Æn for tha andra tha
botghas for hwar thera
ful sara botghar. Æn wer
thar the allæ fyra ath
æn laghs af hogna tha
botghas ath mikat for
thy fyra ærna for thera
mikla tha. Æn hogger
man botha fotghar af
en man tha botha thar
fyra full ena botghar

13 Æn om sera worthar
at at arætha ena
man mara af hoggen
ok thes lima tha a ena
ar bæta mera en full
mana bota. Æn warth
ar the slaara en tiua tha
botghar hwar sina [illegible]
sara som til komer. Æn
fa han ai slaara i ath
[illegible] en mosta af
[illegible] tha botha hwar
thera som til komar
Ok skula i wita om
manz [illegible] slaara ara thæ

tha botgha for hwart ara
thæ tha [illegible] thera
han gyer tha with ha
om. Ok skula i wa
ta ath i dristar ath aih
sætta hwatt som man
[illegible] with ærna tha bo
ta mera en fil ena
botghar witan han [illegible]
thz mæth harwirske

14 Æn farar mokar ena
aerna i honat tha
botgha thar fyra thre
mark en om han hog
gar hand sáó ath thz
[illegible] harmpa
ena til kinna tha bo
tha thar fyra siex mark
Æn om sera [illegible] koma
ath [illegible] with sar ok
bull ath thæt kom en
[illegible] harmpanna
tha bulia thz mæth
tystar ath ok botghs
for sar thre mark
en farar ena i ofra
bull allar matgha tha
botgha sex mark

15 Worthar ena sar
i ofra laghs allar
i stemmar allar i lar
ben allar i laghbarn
sæla ath mang [illegible]
with tha ar thz the sy
rabens thar ena al
sex mark ath botgha
fore. Æn bull han an
[illegible] for hwal sar [illegible] ath
thz kom en i hool
allar tho for [illegible] thæ
bean thar con skara
malta om ath en
[illegible] mangh [illegible]
ok [illegible] with sar

tha giua han tylftaeth ath
fore ok botae sithan
thre mark for thet om
saar mad sart af anna
than then annat ar ok
dul than annae ok thz
hafte an manne eed
man tha dulae thet
math tylftar ath ok bo
the tho thre mark ok
man skal witae ath ho
ne man sarar annae
math ok aellar an sia
ath hutham gar ginna
ok blod gaar with tha
bothaes thre thre mark
fore Om warthar sia
ath en man sarar tha
annae sam saar tha had
ath bothae thar fore
sextan mark Om lem
thaer noker saar af thae
sam lytaes saar thet ta
ke hin thar sarae wart
hwat aellar han wil ly
tes botar aellar sara
botar Om en mad sa
af annae a ath aratha
sextae saar ok ar en
lytae a thet botha had
en tho manae en thre
mark sylfs

16. Et skall mad ok
witae ath allae the
af hoghs ok allae the
lytae ok allae the saar
thar thy om ar en mark
om tha a mad for hwar
at thera ath take ma
fund ok the sera ath ok
en mad warthar annat
skaru saar aellar af hog
aellar lytae i ath ara
tha tha a han tho en
thar sarae manae ath

take en ean mafund om
than thar saken sokar
take them saket for had
will ok haem tyskar
maest warae ok fore thz
anni botae aellar wanae
sik math mafund

Wilskart saar som 17
mad far thet thar
saaf war withnat til
tha a mad thar gyen saar
nafund at take thz thar
ar thy man ok hin
skinte af thz ok sitha
hwat skaene saenne thz
skal standa Om laethar
han en annat witnae
sam ey ar ok hanar
han noker staeth sanngoet
saar thar som ath han
wil en hand a skomar
tha a han at sette a ha
dar witnae mat thes
man ath han sek full
saar af hand tha take
tyltar for saar nafund
thz skulle ok witae
ath mad skall ok fir
ra maeke witnae sam
allar ar taa fore en
han mafund saftar saar
Om warthar ai anni so
ra witnae borat aellar
thrat for en hin saftar
laeghe tha sear han en so
ra manne en tyltar ath

Jt om mad warthar 18
skaa saar aellar bar
thz at takaes baen tak
aes af tha haua man
for hwart thz mad ma
en hyliae om thuar tu
maelsingar sex mar bot
for allae the had giar
witan ok for allae the

thær han dyll tha nima
slatæ manz ath ok for
thy bian thær ma hyli
aff marth tunnæfilgæri
tha ath ma botæ half
mark for an hofhora
manger som han dyll
tha dulæ then marth
slatæ manz ath Om for
hwart thy bæn thær
with worthar thær i
mallagh skaddar mæn
fingar tha botæ for
hwarthar thæ ord Om
for hwart thær thær
han dul tha dulæ om
thrithiæ manz eth ok
for hwar thær ma en
ta ok fana ath han
ar tha bothas for hwar
tre half thrithia ortugh
an sex mærgh som tha
dyl tha dylia thy marth
thrithiæ manz eth

19 Wil fær ma stæm
ne hog af anær
man allar ath allar ska
ra sla ath thær ær an
botæ a tha botæ fo
ra sæx mark Om dyl
hin saker worthar om
thær ok withar hanni
af hand anti an allar
thingi manna withæ
tha ath han ath tagha
thær marfud a gran
ok skall ma ok wita
ath hulkan ma wær
thær nima sak om bar
dagh ath ha ma aldræ
latæ mær genga for
withæ forfal ath han
skal anti a thrithia thing
allar tho them thær ha

om ar anna mast allar
taka marfud a gran allar
fasta both om han thær
with ok skula a thæt
withæ ath thy annar fø
ster marfud for hanni
tha a han ath worthæ
marfud thær hima fa
thær hin skall thæ swa
ria thær till sik wær
thær marth om math
han ai anti a thrithia
thing ath botæ fastim
ok allær marfud tha a
thær særa ath domæ
hanz manshælgh fo
ræ with annan skipt
for thy thy ar skurat
till skotæ for thy sykiæ
ui skal ath tyk ar
ma mast skam wær
ra at withæ bolgh
bardh

20 Wil bundar nok
ar ma sin stael
sæ selfrana ath blana
maskar ma tha botæ
hwar som til komar
for sak om bardaghi
Om om maskar thæræ
dyl tha a thæt ath dy
lia marth marth thy
thær for ar om mast
ath hin thær thæm
wiskæ till han botæ
anti sæx mark allar
dylia thy marth thri
ggia tyltar eth

21 Wil bundar anna
sin thral ath ba
na maskar ma ok
worthar barith tha bo
tæ botæ sæx mark
allar marth thrigga
tyltar ath ath both

ær thæt ok laghe thæs
hwarn trællan i hans
wald thær bæro allar
han bøtæ fore threa ma
ok æn sylghan tha bø
tæ han sin bot ok hæ
fore hans thræl tha m
na han loghe fore hwart
thera thær fore ær sæt
En æru the flere træla
æth bena dumma tha
bøte han fore hwar
thera ok thera warm
[illegible] sin til komar ok
æt bot annan bætæ allar
hæftæ logh [illegible] sin fore
marke En bunthar hø
kar man skals man
allær anghæng hin
ath bana skals man
ok wortha han ær bæ
ter tha bøte han ær
marc fore bot æn fore
bardagh
22 Æn man niuter ma
kastar steen allar
been at annan ma ok
hittar thæt a tha bø
te thær fore tre mark
ok lyte ær ær allar
dylia tha marc tylftar
eth
23 Slar man annan m
hand allar thylt
allar thæt tha bøtæ
thre mark allar dyliæ
m tylftar æth En þ
thar man annar i ha
ræ allar thæt ath ha
fore af hanum [illegible]
[illegible] fore [illegible] stangh
allar staf tha bøtæ
thær fore thre mark
allar dyliæ thæt marc
m tylftar eth En wirthe
allæ thessæ i eth arathe
wirth æn ma mærth tha
bøte ær thet mara æn
thre mark allar dylia
marc m tylftar eth En
æn ær lyte Ð En om
lyte worthar ok wil
han hallar lytes bot
ær æn thre mark tha
bøte lytes bøtar sum
till komar allar dylia
thæt marc mæthæ sum
lyte bar sialf wt
ma till allar æ
24 Æn skær man stem
ma hoggh i tha
bardagh thær mu ær
sæt tha Ð thæt ath [illegible]
[illegible] ok hin annat
[illegible] leggas thær wirth
hanum wæt mærth
ath aratha
25 Æn om niutar ma
thakar sit sten i
hand allar been allar
allar barl allar [illegible]
allar niotæ andra [illegible]
ka [illegible] ok warnaz
[illegible] niutar ma tha
ware thæt om bardagh
sum om stangar hogg
til bøtar ok til logh
26 Æn om thre man
allar tre allar
flere taka en man
ok lypta up ok latæ
hanum falla nithar tha
æftær up ok lata [illegible]
thær falla ok banar
hanum [illegible]
[illegible] hans bøtar [illegible]

tha botther tho hwar
thera sex mark Allar
hwar thera dylia om
thenggie tiltaz ath om
ei ar lyta botte till
botha Af om ar tharli
tu A tha warre om
thz lyta bota till bot
ok sa til laggh som fir
ar sakt om annar lyta
27 Om worthar thz swa
ath ma takar a
man om sin atthalkona
ok drapar mana hor
kalan allar horkona
math henni tha a ha
bla ok bulstert til
landz thing ath fara
ok aro the blothuk
tha ath tho mana at
mala thenggie ma
na witna ath han tho
ngh thom saman sind
skap ok sithan ath hor
kalan witan kyrkia
gard ath laggras ok
horkona om hin wor
thar math hand ok
manna a horkonan ath
botha thar sewe koningx
rath Om angan an
gangia fore thz sylke
wi swa ath the thar
worthar swa sama tak
na the aro til ok
rat fore laggh Om swa
worthar ath horkala
worthar ana drapan
ok witnaz thz ofna
om bulstar ok bla ok
math thenggia mana
witna som fore ar
makt tha a mana hor
kona burth ath aftra
fran sik om han wil ok
hwa hana ei an opa

mygh
Haun noskar ma ga 28
horth tham skam
with anna bonda at
han hauar liggat haas
annars mans athalko
na ok bruthar fore thz
botthar thar thz han hau
morth tha ath bondas
them salf ok stander
ok taka thz thar for
thar han wil hawa
salff makt Om ar no
kar then lysler med th
sin kona hauar math
hordom takat ok wil
han thar fore lagh all
ar botthar ok hauar
thenggie mana witna
til tha thakar hin then
sakan worthar om gi
wart anti nasfud fore
allar xl mark bothe
Om ar ei witne till
tha dulia math thre
tyltar ath fore thn sylke
wi swa ath ho rekar
lan wara allar ok
sialpar with them thar
ei hauar sukt ma
gham ath hana sik
Hwilkan ma fore 29
ham till annans
mans ok drapar ha
om i hans hus allar
i hans lagund allar
tho i kyrkia gard tha
ar thz orbote mall
Hwa ar om manna
drapar anna oppa
botabotter fore wita
thes ath han wil ei
sialf bota ok hans sith
sulz bota ok hans a lut
worthar fore thz skall
thing taka thz skall
ena ok witha ath thes

thyn thz en ar sakt the
ara orbota mal ok
the ath konungh at taka
alt thera hauat loth so
w thz hemartz mad ...i
tylik ordinga i alle the
omma thar the aghe
fra witan iorth frith kop
ma ar thera konungh
taka af them ok thera
frith them math oatha
ar annar mann thaa at
han fra thera winar til
thar nestar ar annar
with then drapnar ok
fulla ~~aller~~ aldar ar
ok math oarta at with
botha fastningh ath ta
ka aller then i fra i
fylghe ar math the
thar drapar ma ha
ona ath sin aghar aller
ath bota bothar tha
bota ska thar fora so
en annartet mad drap
slaghar thar ar en matt

30 Hskapar mad annar
a thingi tha ar
i thz orbota mal Den
en nokar bynthar frith
a thingi aller math
fara aller hughth aller
fuchen tha bote han so
ra thz thar til hora
ok thar til xl mark
ffar thz sykia wi skal
ath tho sin brathar
frith a thingi tha a
han ath botha fora
xl mark ok konungh
xl mark

31 Hskapar nokar an
na mad at annath
rinnar allar the ath bo
tar fastar tha a konungh

hanni ath skylla en
han wil for thz sytha
wi skal thz ath konungh
at bota for anthingi
warth xl mark for
witan annar botar allar
a bothar fasta allar
tho a gungh gmar ok
gyor dati ath hen slatt
hin allar hamar ok for
han ar doth af tha a
han ath bota hanni fra
bothar allar hans botar
sin tik komar ok ko
nigh fyritingh mark

Thz skall ma ok 32
witha ath ar nu
ather fylse ma gora
harmskar en fa ok tho
sko ath hwat thar
hama then fulla wapn
Dn enthar anti gangar
fa ma allar flera i
mans gard ok or
ra anti the winna
hanni allar sarar allar
tho tintar hanni allar
hans stalt hwan allar
androthingh allar slatt
hans dorar op allar
hughar hans tymbar
sundar allar hans an
both allar the bruther
hans hus allar the ta
ka math wald nokar
af hans kostar burth
math them tha aghe
the ath botha thar
fora som thz komar
ok fylla hanni alt the
skathe thar the gyor
the with hanni ok bo
the sithan thar enbrutz
ma ar xl mark mad

nan of xl mark ko
nungh ¶ En dul han of
hauar hin wittne til A
thinghe tha take næfnd
i mæzan ¶ En haldh han an
wittne till tha dulie the
m thre tyltar ath of
hwar than thar i fæ ok
i fylghe war math ha
n i thz harmska tha
bøtæ manne thre mark
ok konungh thre mark
allar dyliæ thz matha
tyltar ath

33 F Or man ok sættir
eld i annan mans
hws math sin wilia
allar i hans ladhgarth
allar i hans forgarth
allar i hans mylle all
i hans fæhws thar ha
nar ok mærka tha giel
de han ma æftar
hans skatha ok thar til
xl mark ¶ En dul ha
n hauar manna wit
ne till tha take næfnd
i man ¶ En ar ai wittne
till tha dulie thz math
tyltar ¶ En ara the flere
samæ i fylghe ath than
saramgha tha bøtæ
hwar thera thar eld
satte i bondans xl mark
alla dulie math the
sama lagh thz for ar
mat ¶ En allar the thar
then fylghe til ok sat
ta an eld i tha bøtæ
hwar thera bondan
thre mark ok konungh
thre mark allar dulie
thz math tyltar ath
før manne ok sina før

konungh war ok noker
man ok sættar eld i
bondans haua allar
i hans alguard allar
i hans stenastuffu thar
bøtæ thar for thre
mark allar dulie thz
math thre tyltar ath
ok konungh thre mark
allar dulie thz math
thre tyltar ath ¶ En hwar
than thar ar i fæ ok
fylghe ar math tha
bondan en mark ok
konungh thre mark al
lar dulie math tyl
tar ath

H Uggar man an 34
nars olyvirthe op
allar hans haua all
hans stenastuffu
thar a hans mark sta
tha bøte than thar
ath war thre mark
bonda ok thre kon
ungh allar dulie thz
m tyltar ath witne
thas the wara math
lagh op dømd ¶ En
wærthar thz sua ath
hærathzma døma
gard op allar hagha
tha man ma man m
dømd op hogga
¶ En døme hærathz
man noker hws op
hogga ok takar ha
n thom sialf op
tha bøtæ han thar
fore konungh thre mark
¶ En angre annar man
haua thar wald til
ath hugga mans
hws op mæd thas

atth han fær thera la
gha domd til a landz
thingh ok ma skall
thz hæffta them ok
ok ai brenna. Æn hus
va sum brand komar
i hwat sum thz ar
alldar math wilia
allar math som al
lar annerlund thæ
botha thar fore sum
ar om mark allar
wilia thz matth the
logha thar sum for
ar sakt

35 Takar nokar ma
skalk ma ok bin
thar tha a tha atth bo
tha xl mark mana
ok xl mark konungh
Æn will han thz tha
a tham thar bondan
war ok fora til thingh
wald ok band ok the
ygha manna witna
til atth han war bunde
ok thar man atth hin
næfnd at gina. Æn
hauar han ai witna
till tha wilia han en
thra tylftar. Æn hwar
thn i fær ok fulgha
war matth hanum tha
botha tham thar bun
den war iij mark ok
konungh thre mark
allar wilia thz matth
tyltar atth

36 Takar ma anna
m wald ok fo
rar hanum af sin a
rthum wilia dirti ham
til sik allar til annars
mans allar til skogs
allar til nokar anna
stad man hans sina
tha a han atth botha
fora xl mark ok ko
nigh xl mark. Æn
hwar than hanum fil
ghar thre mark. Æn
will han thær swar
hemtzma ar ok bi
dar hanum witna a
hand tha takar næfnd
i man. Æn bindhar ha
num ai witna a han
dar tha wilia thz en
thre tylftar atth. Æn thæ
han bathæ a atth ara
tha atth han bindar
hanum ok forar hanum
af sith æghart wald
tha a han ai thz ma
ra at botha an xl
mark mana ok xl
mark konungh. Æn ta
kar ma anna ok fo
rar til skalls til by sko
atth han wil hana tak
for hanum allar han
leggiar sialffa a sik al
lar thz atth han wil
ai sialf leggia hafft
af sik ok forar ma
hanum til konunghs bun
butzma ok lagh
om hans witna la
gha hafft a hanum til
ratta logha ok forar
ma hanum sitha till
thingh ok faar matth
hanum sum thingh ma
sitha atth rat ar at
fas matth tha botha
thar anfta fora

37 Takar man nokar
fra sik kona math
wald thz botha thar
fore xl mark ok wa
nande skal than taka
af hande ok konungh xl
mark ok hwar than
thar i forth ok fylgia
ar math bothar tha ha
ndi wanande thre
mark ok konungha sna
¶ En than thar konan ar
nast wanande sna
ath han ar full aldar
om hin hanar ai bode
than thar hena botar
skal taka ok hana i
handar at fanga ok
gömä sitha af hwat
hid wil ok han gör
thar ai uskallik mat

38 Takar nokar sin
egha ma i land
ath tha ma thar fo
man hanar takat i lo
ath botha thar fore
xl mark thz skal hena
wanande taka ok
gifwa hena ai ey gor
mina for thy ath hu
hanar sielff ser [illegible] fore
giorth

39 Skapar nokar an
na a torgh frith
allar banar allar sa
rar tha a manna for
bardagh ath botha so
till konnar ok for sar
ok for torgh frith ok
sna mokat konungh
¶ En dul han tha dylia
thz math näfnd ¶ En
ära the flera tha a
hwar thera thz mar
mykla giortha xl m

mana ok xl mark
konungh ¶ En dulia the
tha taka af hwarin the
ra näfnd i twem en
ath them bitha witna
a handar

40 For nokar ma til
ok worthar ma
hanna skothan ok
gör wtbunbrith tha
bothas thar fore
som om annat har
wirka ¶ En ara the fla
ra sama än fem
tha giälda the bonde
all hans skata äftar
ok bote om the hana
nokat af hand sielff
giort allar af hans
filgha som til komar
ok hwar thera thar
til thre mark

41 Hwar nokar wirth
annar hand ra
i hwat som thz ar ok
thera witna til tha
botha thar fore the
mark om witna ar
ai till tha dulia thz
math näfnd ¶ En fa
rar ma annar at
hans agharth i hals
agh hand ok i hals
aghan hwore mikat
som thz ar ok hand
thar witna till the
wärnia sik math nä
fnd ¶ En ränar ma
witan hans jath än
tho ath bondan sa
sielf a tha a ha ar
for sinna at taka
näfnd än half mark
[illegible] ¶ En thz skula i ok

witæ at for hwart thet
ran thær mæn wil lo
ugh for thæ sæ tha a ha
ath mala for rans wit
næ æn sin fæstar logh
worthar thæt swa at mo
kar mæn takar sa ok
han kostæ han annæ
mæ ok ei af hans hus
tha boda thær færæ
thre mark allar dulia
thæt math tiltar ath
Thæt skulæ i ok witæ
om hand rand taa
om nokær mæn ræ
mar sith wghart af
annæ mans hand tha
dulia thæt math naf
nd allar bøthæ sin
til komar Thæt skall
o i ok withæ at hwat
sin mæ lætar mæla
rans witnæ a thingæ
tha skall a hin with
næfnd takæ allar bo
thær fæstæ allar mæ
takar hans mal ha
lith Æn worthar anti
thera giorth tha a
han konugh at bøtæ
thre mark ok swa
then thær han sættæ
42 That skall mæ ok
witæ at harnæ
kæ for with ran all
for with storth tha ha
nar thæt aldræ wæpt
minnæ till ath thær to
kæ næfnd fore Thæt
kallæ wi with storth ok
mæ høgger i annars
mans skogh ok ræsar
with staft tolf laas
Thæt thær gyns tha
bøthæ bondænu iij marc

allar ok dulia math
tiltar ath Æn for with
storth allar for annar
skow hugg tha a ma
na ar ath bøtha konung
s ræth wtan bondæ ko
mar siælf worthar
thæt sithæ borghs wm
bondans for both tha
ma konungs rat wtæ
bondan komar siælf
worthar tha ma ko
tha mæ withar ko
mar fræt lopæ Æn
høggar mæ i hans
annans mans skow
tha a han thæt wt at
latæ thær han hauar
høggit hwat hal
dar thæt giorth allar
wgiort Æn om thæt ar
til tha bøthæ for hw
art laas thre ørææ al
lar han dulia hwat
thæræ math thritæ
mal ath

Efstændar mæn thæ
ar born han thæ
ræ mothar taka ä
mærtha hu wil lina
ma lok ok war for
sin born ok ar tha
ræ arghin for hænthæ
thæ sghula frændar
ræ til math hana
Æn wil thæra moth
mannær tha gyma
then thera arghin thar
nast inna ok ful al
dar Æn ar nokart
hana barn spart tha
wara thæt math mo 43

thar til thet ær sin
vinthar gamalt ok
them thær barsæs eghn
gamar giua thes ens
thær hwar half mark
for thes fæ fæl men
thes ath han ær swa
vit man ath han wil
mæra giua

44 Hawar nokar bote
athalkona barn ok
slokafrith barn tha wa
re the for konungx al
lar a landsthing allar
a hæratsthingi ok ly
se the a the æra hans
barn ok giua them the
a han wil ok skøta ha
na bo ok fæ ok lyse
han for thingina ok
fanga them i hand
at ful liwande fangæ
the æ i hand liwande
ok i hæfthe ath hand
tha fa the ærfti æftar
hans dothan for the at
æftar thæra fæthars døt
tha fa the æ arma arf
an the thær han gaf
them ok antwarda liwa
dæ Æn æftar sin syskæ
tha taka the æn inkat
som athalkona barn af
the fingæ that the tha
ræ fathar gaf them
i hans liwe ok æ al
lar the skulæ ok wita
ath æn the ath fathar
kallar sik at wara slo
kafrith bima tha haff
the æ barn men til
slo nokat som the ha
nar witan fathars varar

i sin hæfth hwat som
fathar ær allær hæl
allar sinst tha skall æ a
thinge lysæ hwat han
wil giua sin slokafrit
barn Æn æftar thera
mothar ok æftar the
na barn tha taka the
ful loth i arf hwat
the æra allar thing
lyste allar æi

Hwar ma barn i 45
hand with them
fingha thær hanne ær
æi lagh giua tha
ma the æi kallas athæ
lkona barn Æn the
thær hwe fær sithan
the wara lagh giua
the kalla æi athelko
na barn Æn thet
barn thær fød war
før the taka the an
arf æftar sin fathar
æn thas at the war
thær thingh lysdar
ok taka swa ath fa
thær æn han giuar
the nokot Æn æftar
sin mothar ok æfth
sithan tha taka
iafnd loth with an
nat barn hawar ma
slokafrith barn ok
æra the æ thing
lyste tha takar æ
han æi arf æftar the
æn the dø for æn
hun wærthar nokar
dræpen tha a han at
taka botar æftar the
Æn æi a han ath bo
tha for vænningæ

hauar han barn with
sin kona husfrona ok
hauar han ey thz skal
sa ginat ok thinguth
liust tha a han ey ma
ra ath botha for thes
thinguter en for annart
anothing sem huan ha
uar ma slokafirth barn
ok wil giua them alt
aftar sik tha skal ha
gera for konung allar
a hans thing allar the
a herathing ok stha
ta them sithan taka
the alt aftar hanum
huat allar the ara i
rathars allar wtan

46 Om fa ma athal
kona barn sitha
han linger thz tha fa
slokafirth barn en ma
ra en half loth with
athalkona barn huus
ra sum mangir mas
fa barn ara i faliuth
sama ok fa anna
manas thera loth ok
ara the tringar i tha
loth wskifta tha ba
ra so mangir lota
sum the wara thz
skula i ok witha ath
huar mangir lota
thar annar ma far
i thera iorth tha a
gha the a sama ath
laghum

47 BO ma i by sama
ok karar sama
en nokar hauar hu
sat thera gritha tha
wara with wina th

them alla wilia till
hander wtna ok sitha
agha the ath nafnd
hus toft i malla alla
by thar them skil om
om ar nokar than i
thar en wil til repa
lagha ok til rath mal
tha agha grauna at
kalla hanum til konung
allar til thing ok the
ra ma agha ath leg
gia hanum dagh fore
wil han ey repa af
tar lagh dagh with
them tha swara ko
nungh rat fora

Fastar ma wagh 48
i by alla grauna
tha tha agha the at
wina up math en
nytar ath ffalthar
ma for haratyma
allar all byrd tha
agha haratzima at
wina op wiii math
tingge mana wina
ok tiltar ath the
mas then waghen
skall op wina the
skula wtnas til for
konung allar a thingi
willa the ey swara
thar til worthar ma
fund til tha botha ko
nungh m marck

Om skal gogna ma 49
om kirkia wagh
tha a biskop ath naf
na til tolf ma i kir
kesogn ok the skula
witha kirkia wagh

thær the wilia wilia
the æi swaria tha la
ghi hwar thera thre
mark with til biscops
50. Hwo som atthe ræth
ok wangh spillær
mærth mark allar mar
ndagh allar marth
garth tha bøthe fyr
mith thre mark
iii. Booken. Om markar skyæl
mælle by
Om ænnum ma i by
Om ræth skipt hwora
ma skall swaria
Om bool skiftæ
Om ma sal akæri ok
æi thus toft
Om ræth thær æri
haft
Om sal ræth af æi
skiftær
Om ma skyltær af
æi ræta
Om pæn sal ræth thes
man
Om ma sætær annar
for ræth
Om ma wærth sæth ræth
Om skwar for swaria
sæmnæ
Om thriunarth
1 Skil nokar by with
annan om marke
skal tha a ma atth næ
fnæ tolf bøther ma af
byrdum om the æræ
til ok swaria marke
skal thera Om thær for
gruth hwatt the swaria
2 Nw om swa wærth
atth ma om by
ænnummæ ganar ok
anna ræth swa skall
thæra om gæra swa
som om marka skal
Om the thær swaria
skula ok bytæia thæ
swa gruth hwalhe at
the gæra thæ æri fær
wild ok æi fær fær
mi for thæ thær the
wanthe ræthast wæ
ræ markæ skal al
lær thæ ænnumæ skal
with annar rætth
hwat halfdar ær Om
wil nokar hin sætta
thær markæ skalær
til handæ swærat ok
sighiæ atth hin hanar
nokat framar mær
allar andar nunnæ
tha wanæ thæ mærth
om tylft atth laghfor
stat ma for thæ næ
fnd ma æi annat
gæra om swaria
thæn with haft thær
thæn thyskær atth
ræth hanar Om thæ
thær thæra mun
hof thær særæ skulæ
hwa swara bætthia
thæm swa gruth hal
ghæ atth hin swæræ
sant ok for thæ thæ
a hæn ok anna æn
garn anna ma Om
wærthar all by sæt
tat om thæ samæ
tha skulæ the hæfta
æthæn thær i by a
ghæ hwora manna
som the æræ ok allæ
hwath sæt mulhof

swena ok æftar swena
allona man laghfæstir
3. Wil en mokar ena
af them ther i by bo
sama wil ei hæfta thæ
mæth them tha misti
so mykat af the ther
huth them lekar aff som
han ater ther i ok hwa
hafthæ ther the a skalla
the en mokar af
the mæ thæri by bo
saman æ i for full
at wita oc sæthan
han komær han tha
swena thi sama ther
hans grannæ swora
forræ ok hanæ sin lath
som æn thera wilia
i the swena mokar
skal ther til wartha
nafnda tha bothe h
wart thera ~~thera mj~~
4. Skil mokar man
with annat ther
i bool hanar saman
tha mughe the hwar
dagh næfna them i
mallo ok the sweat
thing kallar a fiarth
mgh af half bool ok
half bool a heelt bo
ol ok heelt boma
koma al by til reps
skra mangæ som the
ara wil ai fiarthing
repa with allar half
bool with fiarthungh
allar bool with half
na allar by with helt
bool tha far them the
karar a heratz thing
allar a lanzthingh ok
stæfna them thingh

ther ei wilia repa ath
thing ok annat koma
the ei gen ok swena
hinum ther a kærar
tha bothe fore hwart
thing thæ ære sitæ
tha stæfna han them
til tinththa thing gora
the ei rat a tinththa
thing tha bothar han
tha kærar thre marke
for rætloso tha ena
ther i bool ara sama
mughe æn wil na
swa them i mallæ s
than sit ar som for
ære ok the ther han
annarhanar sath en
sta sin sath en en skoo
warthar ath bool skil
with al bol tha a at
bitha til fore komar
ok omm thars ath ha
laghta fore forboth a
en the sighe tha a
eghar tha at repa ok
han bothe ther fore
ther the sathær ok ha
mitha sin sath en
af han repat
Nw mædh akær 5.
ok landa minde
allar the mæne ok
hanar sialf hustoft ok
thre akra ey akar
en akar i hwar wangh
en thre wanga ara
allar akar en tw
wanga ara allar en
akar en en wangar
ok fanga man ath ko
opa sitha them hustoft
mæth the akra swa
som ære till the ma

han vittar alt vt landa at
til husfostan aller vi
thar giuit. Hatta vi
lia soma man til logh
haukr skall lathing mna
ok stuth rathas eller
komar than ille with
thar alla skild skal up
opa halda for husfosta
Ai mara skall swa
wara ath ma skal vi
ta vt land til husfost
tha with rep aftir
for thy skal ma ai wa
ra with logh for sin
hafth ok wethar tha
thar a mikat han a
i attungh aller fiarth
ungh ok melar swa
i gran rep om thu
wilt swa mikat af iak
fangit j tha lot ok
thy wil iak hawa for
mym hafth tha digh
ar rep aftir for thy
ath tar ittir fran hanu
marth rep ok skal rep
mithar laggias Dyrk
as them logh hant
wara ath ma skall
for sin hafth saka withar
aftar allar ang fran
husfost Ein for ma alt
vt lande tha ma han
wina husfost til vtlanda
math tiltar ath ok logh
fastir man
6 Thy skal ma ok vita
ath hws som vt
wan skal wina han
skal hawa hafta thre
thre wintar wisfast
ar i sin hafth ok hwat
aller han hauar fangat

akar aller ang aller
tho skogh for thy sitha
vi sella at komar the
illa withar thar skal
werthar at han ma
ai sellia bort sin ok
ar aller tho ang sk
til hwalpa ok bo of
one sin agthin husfost
til hans dotir math
letat vt lande haller
an han wara amans
mas landboo skala
unghar thy giua tha
thuskas hanu ai
wara fielb ynar sig
aghat Ein ai ar rep
thar fora lent for
that ath the mey
thar i bool ar sima
witta wal hwika gia
na ath ma rapa
with annar ok ra
pas nokat af hanu
tha mistar han thy
om han malar ai
fore i gran rep om
thu wilt iak ok al
le mina fore aldre
hawa fangat af thre
rorth mit land al
lar mann aller mi
na ok thes wil iath
ai mista for mi he
fth saka Hwat hal
dar thy giugar thik
till marth rep aller
ai oth tho haldar
han thy ai aller. Ein
thy ar mest rath at
ma wertha manne
guth ok samanda
en nokar annar ok

af handar sik ai sin
vrith fore vorth
7 Faster ma withi an
nar vorth at kopa
ok wil ai halda tha bo
the sin sia allar sakar
mans eth halar han
til kopas ok wil ai hal
da tha bothe thre ore
allar thrithia mans eth
8 Thet skula man
witha eth an ma
sal sik vorth borth ok
sithan a thinge ok
wil sithan dulia eth
han salde ai ok skote
ai tha dugher hanum
ai a thinge eth ma
le Æn than ma thar
than vorth hauar fa
ngith ma ai wara wit
waran fore an han ha
uar hafth fangat ok
ma gortha thar ar
thre wintar wilskarth
Æn allar annan ma
an hin thar salde tha
skal hin thar salde
wartha hanum gortha
til han hauar lagha
hafte fangat a ha
na ythar han ai wa
thet hanum vorth til
han fore lagha hafth
a tha lagha with tha
thar han tok ok a an
takar eth Æn an ha
ytar ai hanum haldat
tha bothe thre Æn ri
tar han warthat hanum
vorthan til han fore la
gha hafte tha skal
sithan sialf wartha ai

hanna fore thann sin
han a kalla marth tyl
tar eth ok thinge ma
ma witna Thz skal
ma ok witha at sitha
han fore lagha hafth
tha a hin thar salda
ai eth wara i lagh
vm hana waran han wil
Æn warthar thz swa at
vorth rangar hanum af
handa aftar lagha
hafth fore thz han ma
wratalika hana fangat
hanna thar hanum sal
de ok hin wil ai vm
mans eth witna tha
a han at kalla a tha
thar salde ok taka af
hanum sik wareth allar
mina hanum lagh fora
ffor thz sialfwi swa
at vorth skal vorth wo
ra allar thz ma eth
swaria fora Thz skal
wndar standas eth fore
hin lagha haft ok ma
a hana ok ytar hanum
sitha vorth af handa
tha skal hin thar han
salde aftar malda
allar lagh fora eth ri
wa eth han salde ai
Thz skal ma ok witna 9
eth hwar sin hauar
fangat lagha haft
ok ma vorth ok alla up
kas hin sitha eth hanum
tha a hla at wena
sik marth an tikar eth
laghsaghar ma ok sito
ta witna bitghia sik
sialf vrith hialpa eth
han sik a vrata aghta

ðer ok hauar thz laghl
hafth hauat swa a
ok fer thz a han thet
mitar han wart thet
tha lattha wt thz æn
skil ma af hafft tha
agha ma at mæswa
til tolf man j haid
ok the swaria him thz
wisa ok leggiar tha
konungs rat wathar
Swa skal ok giora
hwar stath ma skil
om hafth æn thz the
swaria with hafth om
iorth dela han wan
ar sik marth thre til
tar ath æn sal ma
amma ma iorth ok
mitar hanu ai harm
blat ok wil ai mun
sithar thz i mellan ath
han wil han ai mista
s iorth ma wil halde
botha tre mark tha
hana han ai walde mu
halde sth kop ath ms
no withra him ma sal
thes man iorth
10 Sæl ma thes man
iorth tha hanæ
than thar him wel he
le ma theeb ath him
amma hanar lagha he
sth ma hafth tha wa
ræ han with warn
æn ha ma holla hwa
han wil til theeb thz ær
ma thinge merth all
far konung æn thes som
allar kallar thar ma
tha wena sik mz en
tiltar ath Nu ma
iskar iorth

Iskar ma iorth at 11
hamna ok ma ai
sa hæma rath af tha
mi tha stefna hanu
til thingx ok thingma
mala hanu manath so
ra sithar ha quar
ok sæghar ai safte
thingh tha botha thes
sra kombar ha ai
ath annar botha ok
thes sra allar ath
man swaria hans
forfall kombar ha
ai ath thritha ba
tha ok thes sra al
lar ath ma swara
hans forfall Nu s
thingma laghar hanu
siartha thingh sra
komar han en tha
mellan allar maghar
ma thar sult swa
var ma hans wag
na tha a bondæ thz
hans rath at do
mas ok konungs ok
s rath æn komar
han ma siartha thingh
ok sithar ath han
war ai lanlighin sti
sfud sorthi. ath ha
war i laghla forfall
tha a han at swla
mz sirar laghl andi
witatrwtr ath siar
thingh allar law at
fastra him ma wath
satt s iorth
12 Gattar ma s ior
th ath wath ok
wath sithaghar ma
thinga tha a thz at

Ö.S.L. 3/12 fra s. 58
midten

haffa kona tha arwar hwar
kyn thrætti allar barna
møthir af bondans mund
frænde bonde wil thz
mæthir for muns sake af
giffna. Æn hane thz
hus fore than hans ær
ukt lith allar harberd
thz the hana enbera
skall. Æn thær kona ær
annøtugh ok hon hanir
annøtugh barn ok hon
hon tha arwa æy barna
fæthri at annøtugh bo
ey mæghe ai arwa. Æn
wærthir møthir thz barn
thz bonde hafde fore
sielf gmat ok wara
hin selff mæd wirth
wirth the annøtugh ko
na allar ha hafde
liust thz a thinge sik
til barn thæ tagha thz
arwa. Æn ær thz ai til
tha aghe hins selff
mans frændir arwa
Æn war kona fria tha
ganga thz til hene ok
til hene barn. Æn ta
giff frels mæd annø
tugh kona om wald
tha bode ha bonde
thre mark fore hans
thz ok fæ at møthir
mæd taghir mans th
ral ok bunde frænde
thinsnat tha bode
han bonde thre mark
fore. Æn hwar mæd bo
dær for fielk mæd fyr
thingh mark fore bo
dh tha bodh mæd bo

dæn thre mark thre
ld. Æn kop mæd threl
børth allar annøtugh
kona ok huspræ ha a
thinge at ok bunthz
ha møthir a thinge
til mar allar æn la
ghe gift ær tha ær
thz wart at ha hal
de thz thrd ha hand
til bothz. Æn buntha
ha ai a thinge til se
tagh mæd hand mine
lands tha a mæd fore
hwart hion ha tagh
thro ord. Æn tagh ha
hand ... lands tha
a ha at giwa fore
hwart hion halff
mark the grandæ the
skula thz wari af
thær bodh wetnæ
thz ær thz ærtugh
sylff for thro ord
wm thrinffnath
Æn siel mæy mæd
tha ma ha ai
buthz mæth gamna
æn for sam ganga
mæd ok ai mæ leggja
gamna wath æn sam
gangha mæd frænde
arbat. Æn aghnbat
ær thz ha skola ai
mær æn halff skippa
mæd ok wath ha ta
gha mæth tha ma
mæd hand bunde ok
fæ ath ha bode fo
rlgh wat. Æn wardh
ha skilt æn at ha
hand stolit ok fra 13.

mæþ ham til hans hus.
oc thær sitær han j
thæt han ær sagfæst mæþ
tha a han thæt tve hwa
ran fore sigh at sætie
dagh fore thinxmenn
saghþ Wærþ mæþ han
oc fore thinxmænz tha
gær thæt alt i laghum
fore fran fyrin . mæþ
æ ok til half mark
Nu wardher han til thæ
os kallaþ ok dul han
thæt at han wær ai
thiuff tha a han at
fæste thre tylftar eth
tha warþ han skiær
Nu sigher at laghum tha
ladhe bonde at thæt thær
han af hanum stolit
ok a twægilt ok kænd
ogh thre mark. Nu han
wær han kona ok bo
an ok ær ai hans
rætta honæ loth
sæx øre om thre
mark tha ma han ær
mær fore gæra an
honath loth ene ok
thæt af fe ok ai af æt
Nu ær han annars
mans landbo allær
landsætta tha skal
hans honat lot af
sifftas bætæ i thæt fal
thæn ær thær skuldi
ma gange oc sæw af
annat ok skal han bo
de thær stolin wær
aldre fæst sith utha
ne ok thær twægilt
ofna oc skal mæþ

ai atla ingin thæt ær
thær mær thæn skulde
ma gange ok hans
loth wardher thæn af ok
sæw han annat thæt mæþ
thæn skulde ma ai gan
ga Nu thæt ær ai mær
an thre mark ok thæn
tagh han thæn stolin wær
sæw umskat mær af
ok af hint annz sæw
umskat minna pa thæn
kumar til thæt han stol
hafthe ok tagh han hau
rath af tagh tha
stolin hwar wær tha
alt thæt thær thær skyl
de ma gange thæt
a konungs umbutzman
Nu thæt en ma nu thæn
skulde gange thæt
ær hans ... with
thæn ... a thær thy
ffan bær offne. Nu
wardher han tagin
mæþ thæt thær han
hanar stolat oc ær
skaran om tha tagh
bonde fæst sit egh
et om thæt ær alt tal
oc salnat om thæt ær
alt ai alt tal oc tal
af hans honat loth
om fæ ær sakt oc
[illegible] got hans ho
nat loth ær om han
wardher bonde ok til
thinxs fæst tha han
ha alt fore gæth ok
sæw ma fæ ær sakt
alt thæt thær mær thæn
skulde ma gange
thæt hawi alt konung

ok then annat hwar til
bodha with ok thar
gær hwarghi til af ber
ma hwat loth ok ey
kunnat widher thæn ena
at thæn wildi hit wndir
hæna nidra lasz tha
gær konunghi at hæna
hwat loth til thre ma
ok wm sæx mark ok
til thæn um mæd manne
til things fara ok hab
hit af hanum domer
um tingmæn wilia ok
konungs bundir at at
taka bond af hanum
um han ær a thinge
tha taghe bonde af
thær band mæth thigh
manne domer ok wa
ro saklosar wardher
mæd sættat um thing
næt allar fore halff
mark allar mere tha
ma mæd kalla hanum
til hæradzthing tha
a mæd hanum thry thi
ng at stæffna ok ko
mbar han ey thridhia
thing tha liggi thi
gma hanum fiærthe
fore kumber ey hab
sitha forfall allar mak
swar hans forfall thæ
ha liggi i ret tha sum
gæ ma hans mædhal
gæ uppa hæradzthing
taka ok forsthinge
ha wil æfftar tha
fare til landzthing
mæth hæradz wit
na at hans manhel
gæ warth thæt tigh
ok ladha thær doma

hans frith ok wan
sthan fægh ok frithlos
hwar sum ma koma
with hanum thæt thæ le
gh ær ni hanum kom
bar thæt sæx æth thæn
thær thingfagh wære
gina æth ha war fie
ra hæma faran æn
han war kallat ante
af land allar wære n
ghæ ok komar hans
waranda gen thæt th
ingfs sak wardher sak
gina ok bruthe logh
fore at ha war fore
borth faran sum fant
ær Tha skal han ny
de sum annan ena th
ab dags sum tel ær
malt dak ok sæx wikær
um han ær inna rikis
ok inna landz ok da
gh ok wanlig um han
ær wtan rikis Ær ha
ok i sot tha gange
thæt um sum malt ær
fore ffor thy skal mæd
them ey hortum ok
mala æth thæ ær ey
alle thinffna thær thin
gh sak wærther gman
Eyn komar ha til thing
allar forste allar anarth
allar thridhia allar thæ
fiærthi ok binder logh
fore tha a ha feste logh
ok hr nafna hanum ser
tan ma sæx maga s
fore ær malt um fir
thingh mal wordhu
de ma ok æy af ægna
sslinga ok skal hr thær
saghæ ær gina af sithu

Um komar

Dar thræ ok stal ha at
þe ham fara til tingx æ
ftær ok fa tha them til
mæth sik thar til ær nu
funde thera ti af tha tra
tte hanum skær tha
biliæ ha skær en fal
lær hanum engh af the
ti tha ær han fallæ at
sighia ok thær tagh
ma hans mahelghe
ok ha fara thet boot
ok ma taghe han æ
then dagh ok æ tha
næth ffortthy at han
a dagh ok nathen
ok hana ath ledæ sik
ffow ok mosa ok ma
fara sithan til næste
landz thingx att ok
taghe thær hans firth
ath æ fore thy ath ma
mo æ hans firth for
re taghe thær hans
manhælghe ær æ af
tær taghet æfter da
gh nu ok nattærn
and thær forn ath ha
ma sigh sithen warn
fiala ok hwar ma we
th ath hans firth at
taghan ok hwar skal
boda fara ther sitha
ær mæth hanum en ha
ma æ wæn hændh
wisde taghet ffore ma
halghe wdan thes æ
ma ath han mister þ
firth en tighæ ma
thiuff mæth half
mark allær mæth ma
re tha o han ath fa
ra til thingx mæth
hanum ok thingma a
gha at dæma hanum

ænter ath æ hænger al
lær til konungx gard
thær huth af hanum ok
that wærdæ mæth hus
wiliæ thær stolen war
en hans hwart loth
gonger af som sithær ær
sant en him annar
thiuff ok kona bery
mydæ thra and slæs
mygh at the ær tagh
undar hana laas ok
lycka som sidan ær mælt
ok taghe then aldræ
first thiuff gild up
sit aghe thar stolet
wær en konar thær
engh wethar thy thet
sit konar stolet ok
wæth man at ther ær
hans tha taghe ha
æ sith fast ok en fæ
en hæ tagh thøghelt
sit allar konungx hu
buzmma taghet the
maghe aff en ey ta
ghe han then thøghelt
æffna thær sit kanar
tha fore thy at ha a
thøghelt thet thiuffnæ
rade allar thæn the
tægh hanum mæth sit
hulka som allar hu
þ sit tha taghe sit
aghe ok at ærnæs
then ath en slæ tho
the mællu konungx
brydiæ ok landz
allar gardsedia som
sek ær sant hins ho
uz loth af hans fæ
en ær thet wærdæther
de ma thær thar

stal tha tua hans ho
uat al upp til konungs
umbuthzmanz i fæ fændæ
fæs vmskat pen hin fææ
ut fæ ægher af tvægilt
offra ¶ En þe ord ma
en thiuff forstala ok
ei gaa thz thing tha
uar lost af band þe ior
dh stodhe ¶ ær thz fæs
ath ha worther til ko
nungs gard gina thiu
thiuff thær ord ægha
de ær tha ganger hans
ord hans lyn til ha
¶ Dar ¶ En worder hanu
stalse gnat tha hans
ha þe ieth atte gen
fa for en hanu ær stol
þe lust gaa thinge ok
ei ins han gaa thz
sama thingh hanu
worder stalse lust þe
ordh borth stoda þe
than hid kombar ighas
wald ok hanu wor
dar lust tha giore
han þen han wil wor
dar ok fæs at ærgsto
ma for wildar atthes
þe thiuff ok þe thiuff
nat komar ha til th
ings ok bunthes fa til
hws þe sithan haldar
a hanu tha fæs vm
skat þe ha iæta fa ha
nu fæs vmskat skall
ha gina sum hid wil
haua thz hit hauar
¶ En tagh annar ma
thiuff ok hand hanu
ei botha til sin thiuff
nath ær þe gath þen

mark polsb allar ma
¶ En wort ha gina thz
gina þe singla gina
af the mark polsb þe
thiuffnath ær ær en
na hart worthe tha
thz stolan ær en stol
worthin fra hanu ente
half mark allar þeyo
ore ath hi stall alt
thz tage thz bonungs
loghs stall taga ¶ En tagh
han entughs tha gina
thio ora thz ær thio ok
tugh polsb ¶ thz skall
ma ok widæ at tagh
bonde the kosta thar
thiuffnad hauar stolat
ok lathar hanu en
tugh bort lopa allar
lop han borth vthan
hans thak ok lonar
han thz ok lusar en
fore bodæ sina gina
ut gaa thinge tha ma
ha wel thz sama mæsy
haua thz hid hafde
thar tagh faræ ¶ En
lusar ha thz gaa thin
ga ok gidar ha ei
sport mane thz o
tha stall ha till things
fore ok lade thz thz
wida tha ma ha wel
halde thz dagh ok
ærmlinge ok lade tha
lusa borghe gaa lands
thingh ok harþythz
kombi ha ath thz
ægghudæ en gina da
gh ok ærmlige tha
haua han thz ¶ En ko

mar han ær tha gøma
konungx wmbudzman w
omyngla ok tagha sik thz
Æn fæls konungx amb
odzman thz aff thinghe
tha skall han alla the
samæ ludh gøma som
førræ ær sakt om bo
de bode til thingh at
føra ok thz at wtzthe
føra ok thz haft allar the
Ær thz haft allar the
skons mæghz thz ma
gøma ma tha skall
han thz ær bort lade
fyr samlighe dagh
Æn lusar han ær thz
thær han hauar sæn
gat ok lætigh thz ær
the ma thinge allar
sthidic thz borth ma
samlighe om thz ær
the kosta thær gøma
ma tha hauar han rat
slitt samæ wapn at
føra som han hafthe
thz salf taghz Æn skal
nogh ma i budhe ær
mæth saghth allar p ko
na æth han gitar sik
ær allar fæd tha ær
thz borth bode fyr
guth ok fæ ma thær
hanu ladar hanghe
allar annar hand gi
na wæthe gøra thz
tz thz fyr bydaras
nødh gørtha Thzta
ær thz ræt thz sat
warth a mol stæfna
i skænighstadhe ludh af
upsala ærchibiskop Aff

Kyrke la-
ghen.

~~k allar sialandsfaru bo~~
~~fore thz ath saken war~~
~~fore k aff lund mæl~~
~~lu biskop ok bondar~~
~~Aff kirkia laghz~~

I Kirkia om thu wight
warder ens ær annæ
ma wighz man loff
warder altara stan al
lar hyrna kriftar aff
altar man thek at hu
warder sæs mighliga
spialt at thær ma
ay gøms thæmista i wa
ra an skall ma wi
gøa tha agha kirkia
ma at holde biskop
an dagh ok mat a
thæra kost ok hans
tæplan skula the gi
ua half mark ok
hans budhi an han
haligdom skal biskop
lada til a sit agha
kost warder kirkia løs
tha skula kirkiama
sæt til taga mat
biskops wilia Huilkin
sæt with sina kirkia
ma tha boda han af
tær sina fordhzta
ok wan with sina ki
rkia boundr aghe ær
sæt at wragæ ok ær
mo han with thæm
skilias wilthe thær
re wilia warda frith
broth i kirkiagard
tha ær thz frith broth
bode thre mark ok
biskop skal kirkia al

lar tho of kirke gard
Æn om thz ar foos fa
tughi man thn i kirke
buthar at ha ai hand
thre mark fulle till
kirke man foos ath thre
mark wordh of he th
bradh faste thes man
laghe man af kirke
allar af kirke gard
allar annar stadh wda
kirke moghe thz gørdh
ar til handa winge
allar af kirke moghe
thz annat man hand
thz in lant til halde
wan hins loff thz
in lanthe tha reta
with that thar ha
toghi of bode thre
mark fore affnar Æn
om dull wirthe mat
marth tolff manna
eth thar til worde
naffinde af kirkana
sighi wdern swar wa
na Æn om man ghis
yar aff kirkena ang
allar flaar af kirka
ma dingh wrethe thz
kart buthe til rats
of rat mol Æn om
noghe rebes af hanu
hanu for giorth ar
natha sit om ha sa
tha so sak Æn kirke
ran ma thz ai ha
de wda ha wil ay
ok fidr in i forbuth
Æn tag ha rep dra
ithin iardh af kirka
alt allar sar thorka
allar ang allar ag

ok ll kallar sik thz
at agha tha wena
sik marth naffnd i kir
ke sogh Æn buske ha
ind nafnd tha sotha
with thz thar ha toghi
ok bode thre mark
Æn hugger man i kirke
stow wena laas ok
dul han tha wana sik
marth thre man allar
bode thes sin Æn ger
man wreth stor i kirk kir
kastow tha dulia mz
tiltar eth allar bode
thre mark Æn om man
bruder haf i kirke
gard ok dul ha tha
dulia mz tolf laghe
faste man Æn bruder
man i kirke tha wa
na sik marth næpd
i kirke sogh liggr man
singh ok wil gima i
sot tha a ha ai me
re at gima an half
so mart lath Æn
om hans arnige
wilia dulia thz effte
hanu dothin ok siggr
gøst ena ath thz war
gmart tha mugha
tha mugha arnige
thz dulia marth tolf
laghafaste man æn ar
thn tingre manna
witne til thn pa ha
tha ok mar word
ok wilia thæt arnige
man witne dulia tha
dulia marth næpd i
kirkalogn ok thæt ar
wilde næpd
Wil man haal kloster

2.
closter far

fara tha ma tha en sa
re maeth al þe hondeth
loth

3 Nu om kon tha ær
thz oatt at fæsta ma
frænkona sina ok fre
mær bisorp thz ok læg
mar forbind þa ok tiuf
hon thaa sithin i fær
buth fær en thz wærd
loulighen fulldelt tha o
bisorp hanum at banser
Nu komer thz til lowi
tha o ma til nepna
sex ma þa hans wæ
ghna ok sex þa hænæ
wægna ok thoghy þa
then wægn thre byrth
teld same ok the skula
swæria them sundær
allær same Nw ær
ok om ma tagher þe fra
ok konu allær þe koeb
fredeko en wær thz i
land thet ath kont
wart ok wil thæ dulia
dulia maeth þen laga
fæste ma Thætte ær
rath om konos barda
þa næstfyskana born
ok alt thz thr fær in
na ær at eth dulia
men næfnd Tho ær ok
om kons raat en o
ok wærdn mishallz
thz skall meth nepnd du
lias Nu om fyrst synt
ær allær meth æfyns wit
na i þen tha dulia
meth wæry nepnd skal ok
af kirkia sogh wærdo
kirkæran Nu om kon
tha skal af kon næfnas
en thæsse land a nepnd

a gange the thar næfn
de ære the skula ænte
swæra meth tham thz sæt
ta ær allær meth then
thæs sættethe Nu om no
ok skil sik wnde ok
wil hwarke swæria
tha bode tha siax en
fær hwar thn skefna
han swær en skal wæ
han fader moder la
thæ sarfall ok wæ
thet ater skuld ath
swærns Nu mane
then sætet ær wæra e
wærld tel tharb at æ
teen swærarb Thætte
ær oatt om skro lwe
dær ma diapa ok
mar thz ængi ma lwe
thæs tha a tha hi thz
thz wil sætta en me
til nepd at koma
ok sithar lade tha bo
sæle Nu wil tha en
then wærdæ ma spælse
dær sætta tha skal
tha swæria hanum þa
hand meth þen lagha
fæste ma ok tho lwe
na sik meth nepd
Thz same ær logh
om thrælde allær en
fengning en brode
the thæs wærde mær
de i kiærfle allær i kir
kegarde i kirkæran
allær i kyns buth i
ok misse holde allæ
i manudh thæb skal
bodab allær duliæb
ten sent ær en thz
sker edhu halghe Thæt
te ærær the time ma

skal halgha halda høsthal
gha fra sio slaghs dagh ok
til annar dag aftar sio
miskal dagh Jula halgh
fran then tima thet advent
gar i ok til attande da
gh eff tolf dag ok om
langa fasta ok til pascha
ugu lukes gangu a langa ok
ryta uku alla butha
halgha daga fran midda
gh thet af lyghs ar ok
annar dagh til quarz
Hws ther halgh brytis e
the tima bode thre mark
alla dula om tylf eth
Hws ther bruthe at wetha
ok ar at anka thet skal
ar bode bistops rath
fore. En halgh bruth
mo ey plaas at lita
ma ey framme wiue
gamel || hor sak mo an
gha ma enga bondans
kone wa bonde sialf
En wil hon skilia hana
tha wena sik math
nepa hand i stan ok
bistop Thrael mo ar
mand forgora i kirl
gha bruth ey ther oyghu
brutt. En ugha sak skall
ma af byghd staffna
wide kiana sekneth a
alla andra sagha stan
de til bistop koman i
then bygd ok ambutz
mand lusa saka forsko
ther sattadh ar ok sa
re hans grana ok s
then a teth at stande
til anner bistop koman
En hanar had ar ey
tha sattat tha sander
han sik thet thar fult

skwar fore hand. En wer
ther ond satz ok sendir sik
bud ok wil ar bida
bistop i bygd tha ma
bistop hand handama
walda. En sent bistops
ambutzman nagra ma
tha a had sik at wena
math sna grana. En
wirthis hand ey gra
na tagen i kirkia sygny
En sent sno mangre
at ar wirnas til laghe
tha skwna mbuzthas
til alla ane wette tha
a at stefna anner gha
ther bishal at grama
a hordda. Wider had
tho stefning bode hwar
math sann om allar
dulia om sann ma
Wider had ethra stef
na bode math thre
mark. Ella dulia om
tolf ma skiartha sina
a gest at stefna hand
i stw koma ha ar i tha
ar had falla bothe til
stefnar bode ok til ho
wat sak wil had ar tha
bode. Tha a gest ha
mid at sattar i forbuth
ok guths tianista eth
forbutha hand that
stall had ar i bad gan
ge fore dagh ok man
kyt. Wa thas at had
spiller thaske fore fore
ka ma. En gar had tek
tha a had i ban at gra
ga ok ho ther hand saklod
om hand lada sik af
bana sla ok bode thre

mark. Æn hwo so i ba
wort sak um rat skal
wil tha at ferste ar af
hid tha bodæ fæstingh
of sak oc thre mark
fore bond. Æn gar thz
oa annat at bodæ
fæstingh of sak of sex
mark fore ban. Æn
gar thz oa thrithiæ ar
bodæ fæstingh of sak
of on mark fore ba
Æn gar thz oa thz fær
dæ ar bodæ fæstingh
of sak oc xl mark
fore ban of ar stighd
maud. Thettæ skal ma
of witha at fer hwar
kenlighs synd thz ma
ar skiftat fore ok ha
mar hid thz ostamb
witna til farn fer an
wnd sculat thz fore
a ha saklos at wara
effer thime rat hana
ban kænnir iath biskop
thrithings tindæ af al
la thera sogna of an
stat ha ath fore i fer
ka sogh. Æn om ma
witthr with at ha had
an nath tyndz tha wa
ma ok math an tilk
ath. Æn widhr ma ha
ma ath ha had sopt
rat of agalt tha la
da wt of bodæ of ha
half mark allar wa
ra ok math ?ana ath
Um nogre sakar a
ghanda thæ skula the
math thime oath seghæ
3. Cap. Eschil an lagh biskop

of bondæ tha skal thet
ma sifft thæm i malli
wara. Thinna rat war
sat a mot stæfna of
lust oa landzthingh
oa thet sthidat thet
siund daghæ war farstæ
Jacobs dagh of oa
Sancta dax wmith wal
danmarkis konungs stighet
kan war oc waldughs
konungh of oa thrættæ
da konung Absolo ærcha
biskops of an camlighe
of thre lyghe of thre
dagga stighu sta k
mot i Skiustatz war
war laghst i skind of
knut konungs wolda
marcos sun war kronæ
of til konungs wigt of
thre wint of sex h
efter stighu syan war
wmat til Eskundo
ma af waldemarko
ung of til sialandz
biskops domæ lagt
aff alexandro paua
sian thet daghs thr
warden war skipat of
til thet daghs thinna
lagh war gior tha
war gonget sex
thusind of thry hu
drath of sextighi
wintra wmit manathe
mina of sapticla
ethe of stighu war
thet war sex war
thagna cirpol of fe
tij manatha of tolf
daghæ
That hauer of N.3.

konungx rat sighiandis mæd
at engin man skal fan
ges wara han wordher fa
lagligha fore winna wa
han wardher taghin mæt
thiuffnat allar hadh twig
ginna math swalt Eller
hadh drap mæth ma i thid
by thet konungx ar i ok
wordher swo ighelda with
sinne emagha Witte ha
nar ok konungx rat ath
hans breff skal oppa en
gha ma emaes fore en
hadh ar laglighan kart
pa hæradzthing ok pa
landz thing ok wil thz
ei til ratta standa han
thar pa hand hwarken
mæth laghum ok mæt bo
dir Tha skal konungx gi
na ath bref ok bindha
hand at retha inna
xv dagha æller mæth
laghum allar mz bodhir
Ey komar han ei fore pa
then fyartanda dagh tha
skal han ratta wedher
hand thz pa hand ka
rer ok bodhe bonda en
mark thet bref toghz ok
konungx thre mark Ey
sin han ei tha rattar
tha gina konungx annat
bref ok bindha hand
at ratta inna x dagha
Ey sin han komar ei
fore pa then ællaffta
dagh tha gora bonde
ratth ok bode hand
twa mark fore bref ok
bode konungx sex mark
Ey sin han ei then ret

tha gina konungx thri
thia bref ok bindha ha
nn fore inna fam dagha
at ratta Ey om han
komar ei fore pa then
fæta iij dagh tha go
ra bonda ratth ok bo
da hand thre mark
fore bref ok konungx ix
mark ok sidha gina
konungx fiarda bref ok
kalla hand fara ok bin
da hand at ratta tha
ather swo om ar mælt
ok thar til bodha han
bonda fyra mark ok
konungx xl mark Efh
ter ar i firlandz lagh
Ey wil han ei tha fore
konungx koma æffther
bref tha wite konungx aff
ser hand skælligha
ma at gora bonda
ratth ok lade bonde
wirthe with fyra mark
iff hans bolfaninghe
fore bref han hawar ta
gith ok konungx xl mark
ok en mark fore
thrim bref ok mar skal
inna ei bonda afftra
gha fore then sak Ey
wartha i thz swo at no
ghe ma tagh bref pa
wssit man swo ath
han ei laglicha then
ofkard tha bodhe han
then bref tok bonde
thre mark ok konungx
thre mark fore thz at
han sinte bref fore ko
nung

Har byriars enbogh

N° 4.

lagh thær gørdæ war at
allæ danæ rath ok thæ
wæth toghæ. Thænnæ logh
war gørdæ tha then thær
dagh thær næst war
fore palmæsunnædagh
tha thæt goff thær i war
Dingræbhæ war ok war
wethæn biscop pædær af
wibergh biscop tyghæ
aff arus biscop tyghæ
aff ripæ biscop gunnar
aff roskildæ iwanæ
sttæ aff sanctæ passu
slesuigh hærtugh wal
demar af rostok ...
næ albrit aff anarsta
...sar bernarth af ...
tstrow ok thær til thæ
bestæ mæn af ...
bodæ ladhæ ok lærthæ
thæs ær then pol ok ...
... ok tolf laghæ
sithæn war thæt warth
... ok ... til then
dagh thænnæ lagh war
gørdæ

Hwo so stridhar marth
rathæ rath hæ til an
nar manz ok dræp
hanum i sinæ eghnæ garth
allær thalar allær fæ
har tha ær hæ frithløss
ok allæ thæ sum marth
hanum waræ sær ok sil
gæ ok fangæ aldri ...
ok frith fanæ thæs
botæ næstæ frændær
bodhæ for hanum til ko
nung ok konungs tiga
allæ ~~...~~ thæræ hal
ffnæ hanath loth fær
... thæræ wærdh ok
halff fær hæ sum ...

a then sum dingh wort
giort ... wardær nogh
man dræpæ ok thæm
thær i then ding war
tha wæræ hæ ugild
ok stal ai saktas fær
hanum ok ai bødæs
hwarkæ fær konungs
rath ok ai bisköps
han dræpæs i then stu
... thænnæ dingæ ...
dhæs. En wardær no
... man wiith at hæ
war marth i thæ dingh
gia tha dullæ marth
hæftz ... ok hæ ne
gna ... then sak
sam. En fallær hæ ad
... tha hauæ ...
... ok ... ad
rafnæ hwæt hæ war
thær sidhæ dræpær tha
ga thæt pa hans hals

Dræpær man mogh man
... rath allær
thalær allær særdær i
kirke allær i mogh stath
hæ hauær sik hærbar
... allær ...
... ær ... hwor
thæt ær i kopstath allær
pa land tha ær thæ
ok allæ frithløse thæ
ær i farth ær i fil
gæ marth ok ær thæs
...ædemall ok sær
gæ aldri frith ffordæ
thæs at thæs næstæ
frændær bodæ for
then til konung ok
... konung taga hal
ff thæræ hanath loth
... hwerd ok half

hin som skyldugha hwo
war j garde Om
nakar widhaes ath ha
hanar wart j farth
at følgia thar math at
dyl han tha dulia mz
tw hardhz næpd som
som fore war sakt
Om wardher nagon ma
dzgharth aff hans hu
man j annars mans
hws aller gard tha
a ha skomar j hws
aller i gard tha hana
thar math ful firth
som ha haftha hana
ath ʃ aghi worthe
tz ok magh a ha
mw giort tha ar tz
orbodæ mall Drap
ma nagon ma aller
halar aller bellwba
nar j tha harde ʃ
komz ar tha ar tz
~~ord~~ orbodamal om
tz ar giorth math
ratz rath ok komz
twa al thing hon
both Wa iordh Om
perar ma annan
aller slaar math sta
nyth aller andra
wapn ok drap hana
ar til stan aller til
stok math tha bade
er far som lagh ar
aller for stanze hyrg
ok firtiwa mark han
som ~~stams~~ stadhe sik
ok pal mark konz
Om skil mas hion an

bezthes at aller no
gifra the ma thar
sata sannesko ad no
a mans aller hwar
the ara ok ska the
skathe j mellan ok
thok ar math vnth
rath tha bada thar
fore som tz wor giort
ga almenninz wagha
Om sighir nagh man
at tz war giort mat
vnth vnth ok hanar
ha thn til tingge
manna witna om
he dyl thar sak ar
gina tha dulia mz
hardz næpd ok stal
næpd nægda tha sak
sik ~~aller~~ Om fallar
ha at næpd tha ar
tz orbodamal ok
komz tage half hab
hanarth both Wan
lagh ok halff the ʃ
skadhin sok Hwa som
b bringer firthloss
ma tha badha thre
mark komz ok thre
mark the som skadhin
fik aller hans aff
winge om ha ar doth
an dyl ha ath ha
ay harbærgæ aller
ar wista ath ha firth
loss war tha dulia
meth tiltar eth Hwa
som drap ma aller
hamlar aller sarar
ok hana ar til at

bæder tha fangæ hæn
ful borghæn for sik
um ono han æi borghæn
fangæ ok æi orkær
at bæthæ tha læggæ
hand fiætæ æn famn
ok æn annæt ok thri
thær kommær hæn æi
tha maa bøtær ok
gør skal ok vt for
sik. Sithæn tha faræ man
til thing ok lysæ ha
nu frithløss ok sithæn
hæn ær frithløss lysæn
hwæ hæn wærthær i
then i gripæ tha ga
ræ hæn hwat thæt ha
ns hals. ¶ Thæt skall
man ok widæ at ko
ma man sithæ samme
i sakæ ok wærthær thæt
skiælær i mællæ wæ
sænt sæ ath man
wærthær dræpæn ællær
hælthær ællær hugge
ællær æm wapn stathe
lighæ slaghæn bæthæ
for dræp ællær for sla
gh sum lagh ær. ok hæ
thær sithæn sek .xl. mar
ok ællær hans arwæ
om hæn døth ær ok
kunungæ .xl. mark æn
wærthær thæt man for
rathæ tha ær thæt ææ
de mall. ¶ Hamælagh
ær um man dræpær
ællær hæltær ællær hu
ggær ællær bænes ma
n ... ællær æm

hwat thæt ær hællær
mæth forrath ællær
æi. ¶ Om ær sant. ¶ Thær
skal æi forbinthes af
kunungs affle borth
at føræ korn ok flæsk
at hæfte ok smør ...
... allæ landæ hand
bæthær ath thæt skal for
binthæs ok forbinthæs
thæt tha skal æi kunung
ok æi umbutsman gi
ua orloff bort at fø
ræ i thæt ær. ¶ Thæt skal
man ok witæ at ho
ff skall wæræ hwart
ær i nyburgh. ¶ Bonth
skal rethæs gia hw
ær sta andreas dagh
Wil æi umbutsman
... tha oth
bonde til thinghs ath
ok annath ok thri
thiæ ok bintha hæne
wth at wil æi umb
utsman an takæ wæ
th tha næffnæ til af
th thing thre mæn æftæ
... ok følghæ hanu
til kunungs gard
om hæn ær i hæræth
ællær til umbutsmans
gard. ¶ En æn thee æi
i hæræth tha faræ til
hærædz ... ok
thæ ... ænæ ...
... than ... thæt
af thing wæræ ...
... legh i ...
... hwath skathæ

sithæn komær ath skuth
tha gangæ opa ombuths
man æk æi opa bonde
sum sakt wæræ ath
En skal konungs um
buthsman hanæ wald
at nøthæ bondæ till
ath færæ thæt skip ana
æfter til aldræ æn
bondæ sælff wil. En ko
nungs brythiæ ællær
hans landbo ællær
hans garthsæthæ færæ
aff ombutzmans wi
liæ æk hans buth
En skal æk konungs
man nøthæs til ath
fylghiæ opa wæræ
thæt ær ath thrang
ær oppæ ath thær ær
for landæ æk almæn
næ bunthæ ath. En æn
skulæ æk bøndær
thingæ til ath byg
gæ burgh for thy
ath thæt ær alt mæghæns
rath æk nøthæs til
ath barthæ burgh thæt
thæn byght ær. Hwo
thæt hawær markæ thæt
[illegible] rethe ællær en
[illegible] ællær ti [illegible] al
lær ællæræ [illegible] tha
thegn thæn aff en ful
haffnæ hawær tha tolf
[illegible] skyld tha rethe
for halff [illegible] haff
næ. En hwilkæ kirk
tiuk man thær hand
lethæn [illegible] [illegible] thæt

yldæ ællær ænninæ af
hanæ nithæ thær thæ
æi faar hanær ællær
slaar tha skal æi kom
mæ aff hanæ nithe
En slar thæ ællær æk
ær ænnæ thæt sum færn
sunthæs konung skal
æi lathæ taghæ æk
æi kopæ kirkæ tiunde
æn hanæ liggær thra
ug æk hægh kirkæs
noth offnæ æk thæk
skal ath the gældæs
topp færæ wæræ tag
ne. En wærthær skal
noth opa ath thæ ta
gæs aff kirkens
rath tha gange tha
færæ skal mykær thæt
thæ mast giældæ æk
kirkiæ wanæ salia
hanæ æk kirkæ [illegible]
ful wissæ for thæt tunde
lalang æk falstær
æk møn skulæ thæn
sammæ logh sum sia
landsfaræ hanæ for
wæræ thæt ær hwo thæt
dræp man i land
lolland tha bøtæ man
bøtær æk ~~pl[illegible]~~
thær til for thy ath
the bøter thæs plus
af konungs wolde
mær æk tha thøm
gaff æk the wæthæn
tokthæ. Then mynt
thær i sialand ær
skal wæræ en wægh
sum then i iutland

ar ok liuedes ai fær
sancte Kanuts affte
ek Clauto kopmul ha
ne at psalm stal ma
les at nytt ok ai
atth ey wdanj skala
ghy ok Wattenel
Kinar loge gaff ko
nung Erik Kanut Este
stads fc i wiborg
Efftir alle dane ratt
ok the watthe toghe
ok biscope oc thw fre
dask the war fore
grima affter i wybor
ghe ok tel this war
watthe hartughs wal
demar for primas a
erchibiscop Jens a Sko
ne biscop Ingmar af
Sialand biscop Jens
af Othens biscop Jacob
Tinkeler aff Ketheby
biscop Tyrska aff Ripe
biscop Tyrske aff Arus
biscop Peder aff Wi
borgh melle
aff Burlom biscop Jens
aff Randel grewe Al
brecht aff Arsten ge
man Eduik aff Olika
grewe Jens Halland
ok sithen the beste
men i Riget wara
botha larthe ok la
ghe thusende wintr ok
thw hundrethe wintr ok
xl wintr tha thz ar
tha ar sithe war here
wort [illegible]

Instituta

Hec sunt iura leges et
constitutiones civitatis Fl[illegible]
[illegible] per [illegible] confirmata
[illegible] et filii [illegible]
[illegible] ad honorem [illegible]
regis et [illegible]
[illegible] qui ad [illegible]
la [illegible] ut [illegible]
[illegible] pace
[illegible]
[illegible]
ta [illegible] a nobis omnibus con
stitutiones que sequuntur
[illegible] regi [illegible]
[illegible] meone
[illegible]
libertates [illegible]
[illegible] nobilium
[illegible]
[illegible]
adhibente [illegible]
[illegible]
[illegible] aliquid [illegible]
vel contra [illegible] constitut
[illegible]
[illegible] vel mar
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] defen
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] aliquis
[illegible]
[illegible] a nobis [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible]
[illegible] negauit
[illegible]
[illegible]

rat. Si autem civis civis
conflixit pulsat ipse marcas
denariorum quod vulgariter dicitur
[illegible] walde et unius
regis et civitati tantum alioquin
se cum duodecima manu expurgat
Si non fuerit convictus
Si autem fuerit convictus se
duodecima manu expurgat
2 Item Statuimus quod si quis
hominem vel mulierem capi-
et et eis violenciam fecerit
extra [illegible] monasterii
conpleverit capitali sententia se
curabit. Si fuerit de facto de-
prehensus si autem non fuerit de
facto deprehensus nec confessus
nec convictus cum duodecima
manu se expurgat defendat
et Si tamen duodecima
manu se expurgabit si est
3 convictus Item statuimus quod si
quis fecerit harnmaschar
contra civitatem emendabit capite
vel marcis totius regi
et totius civitati. Si autem
civis fuerit cum duode-
cima manu se expurget si
negaverit vel si non fuerit
de crimine convictus cum
duobus legittimis se
defendat. Si autem non
fuerit civis tantum legitimis
[illegible] se defendat. Item
Si aliquis cum aliis cum
complicibus suis et cum hiis
harnmizke fecerit contra
fuerit violenter emen-
dabit [illegible] marcas totius
regi et totius civitati in
super malefactor capite et

emendet sive quod quis eorum non
fuerit deliquisse vel sibi
duodecima manu se defen-
dat. Si fuerit primus convictus
convictus [illegible] cum duo-
decima se expurgabit. Item Sta-
tuimus quod si quis aliquem con-
tra vulneraverit vel ad [illegible]
[illegible] capite e-
mendabit capite vel marcas
totius regi et totius civi-
tati. Si in conflictu aliquibus
qui affuerunt pluribus [illegible]
[illegible] et emendet pluri-
tencia. Si vero aliquis
~~[illegible]~~ [illegible] fuerit
et tamen [illegible] et negaverit
si fuerit civis vel convictus
[illegible] cum duodecima manu
expurgat. Si autem fuerit civis
et [illegible] duodecima cum
manu se expurget. Si vero
non fuerint cives sive legitimis
[illegible] se defendat. Si
autem aliquis aliquem de [illegible]
vel [illegible] pulsare [illegible]
ad maxillas vel [illegible]
violenter tamen sine sanguinis
effusione capite ~~marcas~~ ti
[illegible] totius regi et totius civi
emendabit. Si autem con-
victus fuerit et negaverit
defendat se duodecima
manu. Statuimus etiam quod
de conpulsatione matutinali
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

sentia quod et consuetudine
civitatis Item quod cum
quod si aliquis qui sunt
alique vendant contra
antiqua consuetudine
emendet leges de marcas
pagi totiens et totiens civitati
24 Item statuimus quod sicut
pistor qui ordinatum fac-
tum ab coactis et omnibus
de qualitate et quantitate pa-
nis scandalizet fecit pl-
uat nonnumquam pluribus denari-
orum coactore et omnes
comprendens vel sic habeat
duorum civitatis prior
incurrendo Item ut statuto
quod attemptaverit solvat
de marcas denariorum co-
actorum et omnes dimido
dos vel sic duodecima mar-
cha civitatis prior desen-
dit Item ut 3o fecit est
statuto suo quod anno de-
currit non expectat vel-
le pena corporali que de-
scriptis comminendis Item
multi statuimus de illis factis
vel que offerant vel
et spectat hoc precepto
de pena corporali non con-
cedat Item quidam dimissa
expendit et lagenas vel

entis vendunt non quod de
manariatis vel coactori
dant teneant Item eo
summus quod coacto vel de
qualibet braxata que de
denariatis vendit
vina integra metra
vini denarium quali-
bet solvat sicut omnes
coactoro dicti metra
illa representet antequam
braxata illa vendita fu-
erit vel incepta quod si fac-
te braxanis facta fuerit ab
eodem extra acusatus di-
citur manu se defen-
dat si si de defensione
sua defecit de marcas
27 emendet Item decimus quod
si ab debito quod dicitur metas
sumere valet de tibi
placitis comminis legati
montes detinuit nec
ad summa compareat
solvat debitum penale
et emendet nonnumquam pl-
ures coacto Item quod vel
tra anno detinuit dic-
tum debitum unusque et de
comprimo anno perfecto
tunc de statuto tempore et cum
legittima indicia quod promul
et explicato promulgata
ad debitum non solvit

commodum duplicabit solvat
in proximo festo Martini quod
emendat compositis. Ceterum
vero adeo rebelle consisti
terit quod de eodem debito
persolvendo tertio anno ad
iudicium quoniam primo compelli
statuto tempore plenius non
satisfecerit extra sua quod qua
non solvit debitum prop-
terea sit in legia civitate — 26
Item Statuimus quod in legia
contractor duorum [illegible] quod
ex delicto voluerit in
quem deinceps [illegible] ad certa
ad placitum civitatis et
aliis quam legalibus et constitu-
tionibus civitatis quemcumque
non fecerit per eum ipse [illegible]
presente componat. Item de
tamquam quod si contractor aliquem
decomponet propter delicto
suo vel per mercatis
Et caveat ab eo sit de cum — 41
sponsa [illegible] quod fecit com-
si eidem nobis habuerit et
vero suo fundum per cen-
tum denariorum vale-
re [illegible] extra ipsum
quod ipse sufficiente
fideiubendo nec contrario
ab eo aliud exigat tam — 5
quam hoc est Stoning ab
fundum quod contractor vel

lu cuius trahat contra [illegible]
a quindecim adventus domini
usque ad octavam epiphanie
quod vulgariter dicitur [illegible]
Item a septuagesima usque
ad dominicam quasimodo
geniti quod vulgariter dicitur
[illegible] Item a festo beati
Olavi usque ad festum beati
michaelis quod
vulgariter dicitur [illegible]
nisi a tempore quo [illegible]
rebus ad [illegible] — 21
[illegible] Item si quis
habuerit aliquando [illegible]
[illegible] equum vel [illegible]
[illegible] adquisierit [illegible]
[illegible] et equus vel [illegible]
quod solidos et sua [illegible]
hic duos denarios solvat — 22
tenebitur. Si quis habuerit
[illegible] rebus de [illegible]
[illegible] a festo
usque ad dominicam [illegible]
[illegible]
[illegible] et post
duos solidos solvat [illegible] — 18
Item si quis habuerit [illegible]
[illegible] dedicaverit
[illegible] et nobis [illegible]
[illegible] fuerit [illegible]
[illegible]
[illegible] denarii civitate

tantum erogabit Item si
19 aliquis habitans extra ma-
num predictam mercandisam fe-
rendo ad manum vende-
ndum contigerit manu de-
venditoribus ibidem mercandisa
que valeat duos sol
denariorum sit obligatus ad
solvendum ad quod unde
de eo pro ... sol
o manu generaliter ven-
ditor cuius dederit ex
20 de eisdem Item si quis ad
manum vende manu vel
extra conspirans valeat ... per
vice ... dominus quod
... ... duos de-
narios solvat ab ex-
cepto tamen si ... de
... fuit ...
... si ... quod ... fuit
... ... fuit
pro ... ...
... quod ... de
... et ... de
... a ... ...
et ... denarios vende-
re ... ...
6 Item statuit quod quilibet ci-
vis ... transpor-
tet ... extra
... ab ... et
... de

ipse non ... in
denariorum solvat inter
... ...
7 Item eisdem ... ...
at ... ...
... ...
... et ... ...
... ab ... et
... ...
8 Statutum quod si ...
... de ...
... et
... fuit ...
solvat ... denarios
inter ... et ...
9 ... Item statuit quod
... ... a
... ... denarios
ad ... ... vel ...
... ad ... ... ad
withpennere ... ...
ad thimmestrete ... ...
ad ... et ... ad
... ... debit
... ... non
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... et ... ...
... ...

prie qn̄ q(ue)m lite abpb
fuat & ad iudiciu(m) cau
p(er)dss negauit dns de
10 ta mau se (con)firmabit Item
statuim(us) q(uod) q(ui)c(um)q(ue) aliqui de
(con)uenire sine t(em)p(or)e mensa
tus valit ibid(em) incessante
ma expense p(er)luat q(ua)ntu
p(er) se egrati Quod si q(uis)
attemptauit sub manus
pluat cum ti Item statuim(us) 11
q(uod) q(ui)c(um)q(ue) mortu(us) fuat
o cuncte vita nos habe
heredes parentes bona q(ue)
reliquit que vulgariter
danrschi dicu(n)t sub custo(dia)
bus cum deponat
p(er) [illegible] & annu(m) s(ed) di
mimoe & distancia
qual(ibe)t dispensanda Et si
infra p(re)dictu(m) termi(n)u(m)
no(n) apparuerit q(u)i se
p(ro)bauerit legittimos
re heredes ap(ud) ep(iscopu)m
[illegible] [illegible] s(ecundu)m (con)sciencia(m)
bo(n)a recipiat mensa 12
Item decreuim(us) q(uod) q(ui)c(um)q(ue) se
sit ciuib(us) n(ost)ris s(ed) ep(iscop)i
mag(ist)r aliu(n)de venerit
habu(er)it ca(usa)m ad(uer)sus aliq(ue)m
ciue(m) citat eu(m) ad (con)sulu(m)
vel ciuitat(is) & iusticia cum
in iudicio (con)grati ibid(em)

fiat iusticie (com)plementu(m)
s(ecundu)m leges & (con)suetudines
ciuitatis nec attendi(tur) est
ab ciuib(us) ad c(on)tra (con)sue(tudi)ne
[illegible] nec ad [illegible] [illegible]
vt alibi ei ab ciuib(us) q(ui)q(ue)
noluerit ibid(em) (com)petent(er)
satisface(re) de se (con)q(ue)renti
Item hoc statuim(us) volum(us) 13
obs(er)uari q(uod) q(ui)c(um)q(ue) re(m)
aliqua(m) venale(m) de
t(em)p(or)e o(mn)i q(ua)n(do) furto emo
rit cu(m) ipso no(n) [illegible]
adhibe(n)s testes q(u)i vel
[illegible] [illegible] si ab
[illegible] [illegible] re
illa [illegible] ad se (con)
tinu(er)it vel furtu(m) vel
q(ua)ndo alio mo(do) [illegible] ad
iustis ablata (com)parauerit
ea(n)d(em) duo(rum) vicino(rum) le
galiu(m) (con)cedente testi
monio cu(m) mag(is)tro
posset vendicare Item sta 14
tuim(us) q(uod) si ab [illegible]
fuat ab aliquo & ille
[illegible] [illegible] q(ui)a [illegible]
pena pecuniaria fuit
(con)puniendi Primum q(uod)
arbitrio [illegible] cum ti & ad
estimacio(n)e(m) fiat satisfactio
[illegible] si ad (con)plendu(m) [illegible]
[illegible] facultas Cum
si bona [illegible] ab [illegible]

emendas plene facie-
dat non sufficiant tunc
de qualibet terra conte de-
ducto quod omnes equale
recipiant emende por-
cionem quam contra sufficit
15 facultates quas [illegible]
Dum vero [illegible] consules per-
sonis de civitate cum [illegible]
tibus [illegible] ne aliquis
de civitate contra consulibus
officium contra volumus
maliciose presumat de-
bita nostra abstrahere quandam
quietudine que possunt
dicenda et corrupte-
la quia cum illo de no-
vis proponentes quantumque
partem et sibi potest ibidem
quidem officium contra
de dat ad opus qui
omnibus rebus marcis et dimi-
dia monete Zelandie
Alias tamen volumus Et
statuimus quod quilibet de no-
vo deum officium accipiat
contra Dum regis fin
antiqua consuetudine de di-
midia marce denarios
persolvere non ammittet
Addimus eciam memorata
corruptela quod dum
tam penaliter sit ablata
a dictis pistoribus civibus
et privil [illegible] et futuris

et nullo umquam tempore fore
observanda sicut deum
regis indignacionem et
penam prescriptam volue-
16 rit vitare Item cunctis
quod una vigeat contra
statuimus Et si de civitate
aliquid de novo fuerit
ordinandum gilis et con-
sulibus unum et [illegible]
[illegible] ordine [illegible]
[illegible] de quibus
de officiis vel rebus ad
civitate contingentibus [illegible]
[illegible] fuerit [illegible]
17 et mane Item [illegible]
[illegible] consules quod [illegible]
ti per dominum Ericum [illegible]
illustris regis Dacie [illegible]
memoriam Erici [illegible]
[illegible] tempore [illegible] lo-
[illegible] quod [illegible] utilitate
[illegible] honestate [illegible]
et omnes [illegible] fide et
aliorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] actum
[illegible] et [illegible] bo-
[illegible] omnibus [illegible]
[illegible] constitucionibus omnes et
singulas [illegible]
[illegible] Calixti Anno
domini [illegible]
[illegible] mensis [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] anno regni sui

pro sigilli sui appensione
confirmant
Responsio ad articulos omissos
de placito iusticiariis et
cancellariis regni
Dominus rex quod cum ecclesie
de regno ecclesia monasteria
capitula collegia universitates
comunitates beneficiatis
libere et exempte dantur cum
omnibus suis libertatibus
confirmatis et [illegible] quas
reges dare dare et exe
[illegible]
Ad articulum propter consulendum
dicendum sic respondetur quod consuetudo
de regno hactenus consueta est
circa ecclesias monasteria com
munitates vel universitates civitatum
vel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et non de
cetero si [illegible] non habeat
[illegible] de novo ha
bere [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] Catallis vero
[illegible] [illegible] et [illegible]
articulo
Item ad articulum propter bo 1
nis que in advindicata
sunt bona possessionibus de
placitis iusticiariis et [illegible]
detinentur sic respondet quod [illegible]
possessores bonorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] advindi
cari et de illa [illegible]

ita si ecclesia detineatur tunc
violencia conqueratur super
hoc officialibus regni quibus
iusticia exsequatur
Item ad articulum propter vacatura 2
Cancellarie et statute bonorum
sic respondetur quod de statutis
expressa est similiter per vel
per capitula illius sit circa
si quis pro se deposuerit bo
na sua per mensam vel mi
nas statuisse ut dimidium
eorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui ad hoc [illegible]
fuerint et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ibi tamen [illegible] per
sequatur cum dominus [illegible]
[illegible] de curia et de aliis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
restituendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dominus [illegible] [illegible] [illegible]
Item ad articulum propter bo 3
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] quod [illegible] [illegible]
bonorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fine
[illegible]
Item ad articulum propter bonis 4
[illegible] dominus rex
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] possessores sic re
[illegible] possessores [illegible] [illegible]
exhibeat pecunia
[illegible] legitime et [illegible]

dat pge sm vive epi
scanna
5 Item ad articulum de h
eredibus sit notum quod quamvis
quis aliquis iste qui tempora
competenti velit etatem suam
ad opus suum ordinandum
& agat quod suum quia
tu a satisfactu
6 Item ad articulum de ill
refalsthe quod appellatur
ad thaungild volumus quod
utantur legibus terre pla
cita sicut conservantur
& de incommoda ...
7 Item ad articulum de relic
tis pro earum forisfactis
& filiabus earum de person
suis quibus voluerint
quod tempore legittimo
pignorent bona sua &
suis bonorum & satisfa
ciat & valeat & velit
tempore debito ... de
sponsare filias suas li
bere quibus velit
8 Item ad articulum de bonis
vendendum nos emendi pro
volumus quod omnes de regno li
ad hoc nos tenentur de
iure ... admittantur quod
nullus de regno civilis vel
militaris emat vel quod
compignorando recipiat bona
vendendum ... & c

compnuud planat de uybe
... tunc
NB Item ad articulum de diu
nis que sunt de medi
nis ... quod
omnes incole regni quod
de mediis terre ...
nullis ... cum omnibus li
bertatibus ut quod ...
suis ut quod admonitatis
ut ... sicut ... habet
... quod civitate suis quod
missas
9 Item de medinis ...
sit sancitum quod fiat qualibet
inhibitio de pungatis ...
regni ne fiant de ce
tero ut a festo ... h
... michaelis ... antiqu
me
10 Item de bonis vendendum
... ante quidam annos
& ... sit sanctum
quod venditores bonorum
facta ... ad diem alias
ius ... ...
... ... de
... & ... ...
... ...
NB Item de ... quibus nos
... ... placita
iustitia sit ... quod
... adhuc nos sidunt
... ... de ordinat
& qui adhuc ...

cōplacitā nō disputandam
dispositat adhibe̅t et tūc plat
ↄsequent̄ et qui impediūt
ne fiat dampnis q̄ circa
ↄparant tanquā q̄ violare
iuribus et certis
Item de illis qui exprimāt
et talliant contra legibus et
intergiā et handfestningh
quod sic statuit̄ quod sic sit no
bilibus per iustitiā exprime̅
terris transgressor inp̄ tanto
sic debite puniat̄
Item de lege regis mag
ni comitis rothis de
iuicelli ... lex
virgina ... ...
statuit̄ quod omnes lre vltra
legalē ... dare
et quorum alio debitis et
ferii ... legalem
que data sit ... pro
virgina ... declarand ...
...
et ... pro ... dm
...
...
Item ad articulum ...
... bona et ...
... pro ... sic
statuit̄ quod nullus ...
de bona ... r...
no dare ... dm

...
hallandiæ ... lu...
de ... handfestningh — 11
Item ad articulum ... de
... dare bona ...
... alium vltra ...
... ...
sic statuit̄ quod ... de
... impleta ...
... libertate et ... pro
... regni clericorum et
laicorum ... ...
... 2
Item de hospitio ...
... sic statuit̄ quod ...
... ...
... ...
handfestningh 2.
Item de ...
statuit̄ quod ... ...
... aliud ...
... ...
legalis ... vltra ...
... duellum vel ...
... ...
... ...
... — 12
Item de ... ...
sic statuit̄ quod ...
... regni ...
... ... ali
bi instituendo et destituendo
officiales et administratores
... de ...

regni omnes causas
appellacionis racione regis
terminare tam ipso absente quam
presente eius
13 Item de iure domini mar-
scalli sit statutum quod omnibus pe-
riculis et expensis guerrarum in
expensis regni impo-
[illegible] dapiferi et
[illegible] bona [illegible] de
[illegible] sua [illegible] et statu
suo sufficienti
14 Item de iure capitanei sta-
tutum sit statutum quod omnibus pe-
riculis et expensis [illegible] suo
statu constituendo et de-
[illegible] advocatos [illegible]
[illegible] levandis et ad
statum emendanda quam
personali [illegible] de eadem
parte dapiferi et [illegible]
consilio [illegible] et [illegible]
[illegible] ad dapiferi
appellari
15 Item de iure Cancellarii
sit statutum quod omnibus
cum consilia
de [illegible] et
[illegible] monetarum
[illegible] de quibus moneta
[illegible] in regno [illegible]
[illegible] in [illegible]
et [illegible]
[illegible] expensis et [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] ad [illegible]

[illegible] hic [illegible] ad
[illegible] quod ad [illegible]
[illegible] consilio regis et [illegible]
[illegible] quod [illegible]
placeat
Item Cancellario [illegible]
[illegible] de [illegible]

Explicit handfesting
of [illegible] [illegible]

~~hin fiste konunger in wardhe~~

[K] rsend Rescrit .ix. x. 6

[K]onunger sitir in wald
[illegible] till landz
[illegible] sitt thz ar
[illegible] alla [illegible]
[illegible] at ma [illegible]
[illegible] hadm alla [illegible]
sitt som thz ar tha
a [illegible] sitt [illegible]
[illegible] thz ar [illegible]
[illegible] till konungx [illegible]
[illegible] thz kaller ma
[illegible] sitt [illegible]
hadm thor [illegible]
[illegible] thz [illegible]
konunger [illegible] in alla
[illegible] tha ma [illegible]
[illegible] thz [illegible]
[illegible] aff [illegible]
[illegible] the [illegible]
[illegible] till at [illegible]
konunger thz sitt till thz
[illegible] ar tha a [illegible]

aff at take heste byr
thim och thor thy om
ath had fir umbutzman
buth kombir om raghin
till tha ma hed laas
aff take thy om fir
umbutzmand buth Han
kombir ma om athe
tha ma had fir en aff
take thy om ath had
fir umbutzmand buth
kombir bar bad en en
tho ath had ar sex ari
ongh tha a had fir en
aff ath take och sithin
hwilkte thera skall
umbutzman buth fa tha
skall ha e ath siste buth
fa fore nine two da-
ther the ar sa bin had
hit dagh bin affte
fangh tith tha skall
ha umbutzman bin a-
nen dagh fore affter
fangh tith buth fa
hwilken tinne ha hit
tha skall ha ay a-
ner dagh fore then
thinne buth sende hin
Han kombir ma sieph
en an sex aringe
buth bad ar. och hi
r sibst offre tha ma
the the an mer aff
tagha Han sa muglir
byrter som sex aringh
matte bard kombir mo
thir sithen till effter hi
siste hand aff taket
hault helbir byrthe
allir leb allir skiph fir
en tha ma thy amse
ma aff hugge sithen
allir tage sirthi athir
fir tha konungs mark
a och hwosom sithi
mothir taghir aff tha
lagir had thi byth och
thre mark offre

Um konunga lag sturth

Fore konungs lagh 3,63
sturth skall umbuts
man linse sinn fore thi
had taghir the och sithin
Quit lag dagh brister
thi ~~th~~ tha thi konungs
lagh sthnt ar tha a
ha at bota thre mark
fore allir ath Sulia-
om till ath Han barthie
orarthir brudie fath
greff stnt till hende
tha hauer ha thel aff
me at thiarnga hadin
till greff skrith bin ad
hand lagh sntith fore part
ffortir at annxen
thir siben affter gud

bonde fanzels bindie
ecki tha tharff han se
mijslae minne hanum we
the bin hanum saldz a
hendir brist hanom och
lethingh alla mynthe a
mer mz the giwt thre
dannelethingh ar tha
a had eigh latthe leth
iniskan och thre mirch
offre | ~~Om ombudzman~~
~~bethir konungs giwt~~

3,64 Konunger the so ath no
Konunge ombudzmand
bethie konungs giwt the
skall han pante mz till
hanum och kalla till two
mane och the skall ath
minste en dagh laan
for thingh och the skall
wara sex soll satz och
han ma ey sinne foste
aff en by mer en thre
men for ween at han be
ther all sinne byn Om
bethis hn all by sinne
tha ... the en mer
wn en ... alle sinne
ath mine alla tha bothe
alle sinnen thre mark
Om feste the logh bra.
och en ther mynthe mz
o ther ey eill skade
the ma han ey fella mz

en saghsse ene ben tiltam
ware ther hwarthin full
ath han flare ey
~~Om ombudzman faller~~
~~till thingh och sitte~~
~~ath han ar fallen~~ 3,65

Nw kombir han till fore
ste thingh alla annet
allr thridie och sitte
ombudzmand ath hanum fel
a hendir allr ath the
bom ey giwt adir suoren
allr hanum brast forfallz
tha en ther ath hwarthir
bode at han lod fore for
falla the ar ey alle ...
tha a han tho at swie
till och swer for laghe
falle och swer for haligh
syghe och the skall war
mast sunt eff thingh
kombir ombudzmand at
sokia sinne och ar han
ey ~~...~~ twelf
laghum at sokia logh so
re tha skall han lade
two men mala swh for
falle och the forfall ther
mark the skall adir
mdde a thinge och
swerie ... ombudzmand
ath hanum fell a hendir
tha skall han butie ma
la: ath hanum andre

3/67.

ndh at hanom siall
a hendr och sithan
ma han hemme till ar
marc ~~then bonde han~~
per a hendre ~~pl mrt~~

V ~~erthe thz sik~~
p at bondenlia
per a hendr ~~pl mrt~~
sik och hon badz fulla
och swarf thz an tha
a komith for hwart
~~pl marc~~ meill allr
pl marc bod allr thre
till Den alla the same
lud han ~~pl mall~~ mrt
mall at syke p andre
thre marc hwarke p
re laghe sall allr for
dom far han mer an
~~thre~~ marc bon hanom
brist allr till eth Den
far han dom a hanom for
pl mrt sik och re
thz han [illegible] thz an
[illegible] a o me [illegible] ste fruit
om thinnithwrethr a
hora ~~pl mrt~~ och
thre marc for laghe
sall tha ma bonbuth
ma nemne han om thz
sa wtne till ~~pl mrt~~
och till pep mrt thre
marc for laghe sall
och thre mrt for dome

~~Den ma dar sme~~
~~at amere~~ 3,69

O ker nothz ma a
ne ath amere och
bonde han arbeta sme
och binz thz an a the
thin sekte thinnith och
ladz an worthe p sakt
ar tha skall han bade
komith thre mrt for a
lla sakar till och at han
for ath om p laghi war
Den kombr thz p at bo
den thz arbetar han a
me dell all arbe at han
hand aengir arbeta sme
och siutr bonbuth mad at
han war aenngith p gett
p y en mre sisse allr
me p at han war laghi
aff tha skall han dulea
om thre till Den a bo
ar och bon gull thz lyth
war och byr gnet aff
port thz ma kalle ~~aff~~
dane for war thz a at
dulear om thre till Den
thz han wethz arbetn
allr dane for tha skall thz
trald och till eth och
witne sffne atth war an
me Den dane for hwar
komith ene till p gull
allr sfff och anga bon
bortma explicit liber
secundus

bonde famnith kunde
ekki tha tharff han så
mykla mune hanum wæ
the. Um hanum fällz a
hender bristh hanum och
letthningh alla mothe a
mer. Ena thz ært the
dande letthingh ær tha
a han eth lathe lath
önskan och thre marck
offre | ~~Um embitzmand
bethis konungs ræt~~

3.64 Kommer thz så ath no
kor embitzmand
bethe konungs rætt thz
skall han suara enn till
hanum och kalle till thi
grane och thz skall ath
ermiske an dagh lewer
for thinget och thz skall
wara fyr soll satz och
han ma ay sinne soke
aff en by mer an thre
men for bæn at han be
thz all sinne byn. An
bethis han all by sinne
tha æge the ay mer
an en lagh alle sinne
ath mine aller tha bitze
alle sinnen thre mark.
An sæke the lagh fora
och ær thz wisthe mæd
o thz ay cull swara
tha ma han ay sælle men

an sighi ena um tiltan
wart thær hiwardin fal
ath han flear ay
~~Um embitzmand faller
till thinghe och sitter
ath han ær fallen~~

Wer kommer hin till
æste thinghi, alla an
aller thinde och sinne
embitzmand ath hanum
a hendir aller ath the
kom ay ræt adher
aller hanum brast forfalle
tha ay thær ath herde
bode at han lod fore
fallå thz ær ay alle. An
tha a han tho at sakwm
till eth sær for laghe
fall och sær for halz a
sagh och thz skall warda
mast fint effter thinghe
kommer embitzmand at
sæka sinne och ær hin
ay ~~[illegible]~~ wethe
lagh um at sælia lagh fo
re tha skall han hafwa
two men mæla sith for
fall och thz forfall thzt
markis thz skall adher
mæddi a thinghe och
sighia so e embitzmanne
ath hanum fell a hender
tha skall hin bitrie mæ
la ath hanum undher

3/67.

riddare at hans skull
a hendir och sidhan
ma han nempna till ij
marsk ~~Nu konunga lin~~
~~sik a hendir ok nu~~
W arthir tha ~~sik~~
e at konungh lin
sik a hendir ~~ok nu~~
sik och hans landz folk
och wardh the ay tha
a konungh for hwart
~~the~~ marsk mall allir
the marsk badh allir thre
till han alla the same
lund han ~~ok mall mar~~
mall at sike e andre
thre marsk hwarske e
re lande fulla allir for
dom fir han mer an
~~thre~~ marsk han hadhan
burst allir till eth han
fir han dom a hans for
the nu sik och re
ther han [illegible] the ay
bo a o me [illegible] sta fram
om thenne scriffth a
hwar ~~ok nu~~ och
thre marsk for landz
fulla thes ma konung
ma nempne han om the
sa wnne till ~~ok nu~~
och till sex nu thre
marsk for landhe fulla
och thre nu for domie

~~Nu ma lata ...~~
~~...~~ 3,69
Dhe mothe nu me
me at ...ok och
konunga han lwan ...
och lusti the ay a the
thry stikke thinght och
landz ay sworthe e sakir
ar thz skall han lata
konungh thre nu forde
alle saker till eth at han
for aff om e logh war
han konungh the e at ha
dan thz ... han e
me ... alt ... at han
han ... ...
och ... konungh med at
han war ... e gre
e g en nu ... allir
me e at han war logh
aff tha skall han ...
om thre till han a bo
ar och han ... the ...
wart och by ... aff
... the ma falla ...
dane fir ... the a at
... om thre till han
thz han ... ...
allir dame for tha skall thz
... och till eth och
... ...
me han dame fir ...
konungh ene till e ...
allir ... och ... han
konungh ... explicit liber
helendie

Wij mia Hallo [illegible]

Nota

In isto libro continentur omnes leges b. Woldemari regis
Dacie In primo libro et de rege Erici in 2o libro
et handfestningh et quos canonicus per ecclesias vel ecclesias
et bundones Item fecit sibi de incolis pet smoylandis
Anno de ... vngt petecoste per mag
Andream frisingh scolane slaulosten etc.
+ de selandia

N. 7.

Hic incipit lex et constitucio de rege Erico
quondam de Cristoferi regis filii dacie regis
per mag Andream eius frisingh ex parte de
incolis smoyland etc.

E 9 L 1/7

hafwer skinghet tha ma
han oc skalla sit honet lot
vt i alle sin mumor. Oc
kopa gordh en han ær ey
ond en halff loth allæ wtig
fathir allæ wtig brother

Om omagh sigher hæl lagthe sik oc ey gaff

1/8 Kan oc koma swa at
han sigher at han la-
the sik oc gaff ey tha
ær fathir skyldher at alle
gømmala en sik ær so ær
han mz alle gømmala. Thi
gøræ en alle syna børn sid
gen oc

Om barn fær barn oc thet dør

1/9 Vwarther swa at æneth
thet barn fær barn oc
før thet ær barn singhet
hawer fora en thes fathir
før tha ær barnebarn thet
ær thet haff i hafftum the
fathir fathir meth loghum
thes arw oc han hawer
thing wetne til oc han la-
the vt barn sit oc ey gaff
tha attar ætt ma han thet
of sin hafftæ taka om
han tigher. oc swa aff
andra sina børn thet thet han
haw them lath. En dør
fathir fathir fran barnebarn
tha ærfwa barnebarn en
wmskit som thes fathir hafft
ta hueth æller the mother
wartar ællæs fathirbrother
ællær fathirsyster. En dør

alle børn oc æn barnebarn
æfftir tha skal hewa tollan
taka om wmskit som thera
fathir skulle taghe om han ly
fftæ ælla the mother

Om fathir sitter i bo oc hawer awapen sik

Vwarther thet swa at fa
ther sittar i bo oc
hawer awapen sik oc tak
han kona oc takar kona
i stat til sin fathir oc sittar
swa mith hanu aar oc ia
knyeth oc warther ey æneth
fælagh lauth oc ey thin
gel hiteft tha gør han en
fullith til honath loth sin
sinum oc alle the børn
the sa jmen stat the gøn
ga til hwart loth sin til
hulf sin sik. oc døtter til
halffta alle the gordh ær
kopt sithan sinum fik sit ko
na tha gær han til honet
loth sin æneth bo sa wth
alle thir i thet fælagh ær

Om bonde takar sin døttere

Takar bonde sin ma
sin døttere ma i stath
til sich oc sittia the i bo
samen dragh oc i qælunth
ath blagth fælagh oc ~~af~~
~~*~~ ~~mist~~ blusth a thin
gy tha gynghe maghan
til full loth oc hws kona
fora the ath han taker the
hwsfrua loth oc ey dott
oc the barn gange at them

sinne loghsud thz fera ar
inelsth om sinnin an thz
vkn thz skal ma och withe
at alle the kopa gorth thz
skiud war skipt om engisth
skud j felagh til them thata
kar fotter thera halff loth
aff an sithen h hin twetthe
hussfna tha tagh hid the
ta fulle loth aff sinn aff
andre sa aff the sithen
warth skipta thz hid twet
hussfnu an sum skal han
thz liusa a thinghi en ha
takar sin sina kona til
henda j bo meth sigh al
lar han takar sin dotter
ma til handa lin the ha
ffwa lanth falagh om ha
nid ire thz ath ha takar
thera sa j warthinnum
Om til sich tha skall ha
bothe sonnen taghe sin sine
sa och hans kona antugh
til felagh meth sigh elle
til warthinnga hwegher ha
them j felach meth sich tha
skal ha thz liusa a thingy
haind enkit the h hans
j felagh om hann tha bi
tar them a nothin aff for
~~thz~~ that ar sin brytifelagh
kope the mokan gorth
tha taka the so mikit loth
sin the aythe j felagh om
kinsar han at ha hauer
takit them at warthinnga
tha hwat sum bo warthe
betra aller werra tha sa

the erki med en the wara
j tukne j kirtninga meth
wiki och annan thz skal
ma och withe ath ~~tima an~~
thy tima ar ha liusar tha
hwat ~~sum~~ sa ha takar el
ler sin son aller sa margh
j felagh tha skal thy thz
han takar j felagh om sik
war meth hanu a thinghi
ok gima thera ga withe ffor
thy thz ma an aller full
liust warthe swan ha gu
mar ga with a thinghi ar
ha takar j felagh om
sik takar ha ~~xx~~ ok wart
minga tha skal och hin
withe war ar jntar och
gima ga with Sum bonde
far et barn

Hwarthe thz skal ath
bonden thz kona
hauer ath ha far anti eth
barn eller flera och the
kornan sithen tha ath ar
thz hene gorth aer ar
han hauer barn ennyt thz
ar alle ~~thz gorth~~ the gorth
that konen hauer fangit fra
ra en henna afftrusse barn
warth sidh thz ar till liff
kom och the konan of li
war barnet efter henna
tha takar fathe en fulth
sin en sin takar ar an
nothen lotter ene tha taa
ha fiskar the sum en dott
An takar ha sich en annen

kunna tha hwar hene
erfi aff the kope gordh thr
ferd war fangen ath hwd
fath bonden oc ath hema
borna for wthn hans ho
weth loth ar the skule ar
fre fim aneth ~~fathr aff~~
fathren affthr han der had
dor wm atgifft barn

1/13 The barn och thr ar aff
giffte aff bondens bo
aller skifft the fa och arfue
aff the kope gordh thr bo
den far fithn the ard aff
hans fkiligh for wthn fo
miklt fo bondans hwneth
loth ar tha arfue the the
ra swa loth aff fim ding
fathern Um barn dan der
gimen fathens flart

Thet skal mo of wita
at the anet barn
aff thn fkra coll gimen
fathens flart tha ar retth
om ther aff fo thr warth
o fa mune met allid the
o faluggh ard den gordh tha
gar ha a thrd ena coll of
fim had ward ath with thr
o flart fitha om hans
warthe the of alle dotha
allr aff skifft aff thrd fir
ra coll fo ath ath fitiar me
ra en oth afft of der thr
ena the laghlot up til
hans fathrene of gar fithd
afth fo hans faterna tar
Um miklt hwar byr aff

arff

1/15 Thette skall mo of withe
at barnebarn the take
afftr fathr fathr of fathr
mothr och afftr father
mothr och mothr moter
om filth fom thera fathr
lifftr ellr mother en thet
there faterna brotr ellr
faterne fifter liffuer ellr
mother brothr ellr mothr
fifter liffuer tha take the
thet hwardn fulth arff fo
mo ar melth Um arff
gangha aff

1/16 Ar dy aller barn och
alle barnebarn tha
a tho arff fram atgange
om mofer ar til thr aff
them e fiflth allr tha li
ner mo ellr kunna tha
taker kunna allr mo en
miklt fom ma alla til ho
wet loth hanth thd om
miklt fo aneth for thi at
thitte ar gangha arff Um
mo ther engin aff kunne
der had

1/17 Then mo allr kunna ar
engin affkumnede had
aff fith och ar the varn
fathers flart och dy the. tha
ar mast at arfue fatherna
och motar och brothr alla
full loth och fifter halff
loth haue the ar fam fifke
allr ath den ar engin thera
til tha mafth ar ath arfua
fater fathr och fathr mothr

of father brother of father
syster och moter father oc
moter mother of moter bro
ther och moter syster och
broder son of broder dotter
och syster son och syster dot
ter tha ara the lika em
nar at taka alla aff enu mik
at scilianna wagh sum kar
la forthy at thet ar gan
ga arff. Än är engin thy
til ther ok ar nerma aff
them thz arff skule take
thy thz en ma gar i me
llan tha gar thz a them
thar thua ärd i mellan
systhena barn ara the ay
tha til thz thua ara i me
llan tha gar thz a them ar
thre ma ärd i mellan ar
ay the til thz thremad ärd
i mella tha gar thz a the
thz fira me ärd i mellam
alth och tho til gangs arff
e swa lanuga sum frenst
är til thagan ay thz fren
sum til tha ar kunnugh na
st arffue. Om bonden ha
[illegible] barn

Awarth swa ath bon
den hau[e] slekfryt son
och wil had til arffue kal
la de tha skall ha til th
ingis far[a] och lusa had the
ra til son ath haud han
giordh tha skall had han thin
thar skotha thz ay me
an halff loth with hethal

kuna son är thz och syster
dotter tha ma had hene
gina swartingh with thin
son thaker och halffna
mina ei atelkuna dott
bothe fa och gord wil och
han aller them giffue
och lusar them til fulth
frenseme tha haue the
thz thz the fangit haua
och taghe engin arff
mera hiwarkin effthe
han och ey hans barn
Än stotar fathir hanu
och takar han arff effthe
han tha arffuer han
sithan han hauer sin fad
hauer fathe arff alla
sina fiskan om fulth so
sin fil brother och syster
och som en fil syster
Om slekfrith son alla
[illegible]

Thette skal ma och
wita ath hwar som
slekfrith son aller dott
är i skuth om fathir al
le bren tha takar han
gin hemath lotth i fa
munna mun ath ha ar
mer stora arffue Bthe
f. slekfrith son a sith
mothirna aller dotter at
fathirna ethe thz meth
thinnu wilma ath hafe
gitit had i fulnith sith
tha taka swa mikit aff
som thinnu wilma ar

til ath han wartith on takar
mz en timmer the aller fa
ngith tho ey methe thingx
witne tha latthe with atthe
ffemna. bban the meth fe
ytthe manna. witna. och
tystar eth. och thera or
nes the ath ar flesker fath
bban a r dyngin aff taka
the feka. en affter thet
broth fora. en the haue
fatther afft

R ennner swa ath bonde
haner giffit sina with
ffimar en ar thar ar th
re alla dotter och sina
sina. meth han och dr
bonden tha sither annat
thera ar with ar farat
ath thr sath en fill loth
aff for tha the ar inna
sitia. giffne tolter eth och
witne ath the haue fult
famngh och thera meth or
nes the tho ath ogifthe
och the thr inna sitia
ath hina. sinna. mera en
dom til loth fran tha stan
de och the sinne fora thi
sinne ath the haue en me
sinnij alla latthe with til
the thera larra falla.

Vm jorth skifft och laugh
ma en ginnar mella fr
stan om jorta della

A n jordh thera ma
r werka. fasthom andra
giffne lot fra. for thr

skal e att affterz til skiff
tas och swa at hwar hel
der sin held och bo til ra
ffme meth andra och skil
om hwat helder the ar
samsisken aller en tha
man giffin til tolff the
frander the basta och the
skula skilia. thom om the
ra arff fa lugh hwar om
ket war tag jordh och skar
och om the ar i fa lith
hera inrsit kara. saringh
war om alle kopa. jordh
och om alle the meth a
ffneth ara. inna

Vm samfrander ar thar

R an och swa wather
ath bara. frander
ara. swa gramar ath the
ara. en til arth om sen
ra. retha. a thera. aller
the ara. swa bren landz
kuna. ath thera ar en
frander til ath the innghkr
en retthe a thar the skal
neffnes til the baste me
jnnen byghden ar och tha
skula. thera retha a swo
som frander skulle om the
wara. till

Vm kopa jordh

T hette skal ma och wr
the ath bonde ok sen
ne thegnar the ara. sama
och siere kopa jordh al
lar tho ath had skifftaz
brinth sin jordh aller sen
ra. och leggrar thr aner

1/23

stath kan them dela komme
i mälle aller thed arvinga
hwat jordh och hwat fänogh
ar och fathrena ar tha skal
thera taka tolff bästa män
i bygdhin of the skula skil-
ia thz til hans fatherna
och thz til hema thet the
thera och swa mikit til
fänogh som the wilia och
ther hwardhin so ath komer
jordh sthal first fullgöra
och bondans thera
mast kiftar thz rokat i
tha bandin i kiftar ar thz
[illegible] fänge jordh tha
skal e hans fathern fylgh
och skal thz ath thz an
ma kalla fänogh i bo for
ra han wartha en mikit
aff som hd skeda til ar
och rokat um tha ar thz
kopa jordh och [illegible] thz til
skifftas | Um ma skifft
bort sin kona jordh

Thetta skal ma och wi
the at alth thar thz
wartha gimar jordh hwat
hella man ella kunnan
tha ar thd all sin kopa
jordh for wtan at sither
alla mothe griffner thz
aller annar der the ware
fath arfftaka affter tha
star thz them for fathrena
En thil och skipbarn hwat
thera fathrena war kunna
barn wnth bonde barn af

fer bondans barn wnth
kunna barn tha skal thed
och tolff män um skilia
the basta i hazadh ara
thz til hwatra maffrde
hwat til hwars thera lig-
gar bothe fatherne och
mothrena. En kifter no
kot i tha skall e moth
ren och hene barn fylg
hwa af bondin ma thz
hwaren ecki sina skip
barn gwra meth allu fa
lia och en skipta wiij
han haft thera framder
wilia til och wt tha
ma tho han en skipta
annar tofte en thar the
kunna til alders at the
hawe thera fathrina
hem the wilia halla thz
hwar en anath |
Um ma alla kunna
wors gifftren jordh

Thetta skal ma of
wita at wartha
fa kunn laghlika skipbarna
och skipskifth alla andre
the barn tha swa ar
om innan for [illegible]
thingis wiine ar thz
[illegible] tha ar thz rätt
at ma halda thz a en
skil men thz um tha
ar e thyd marmar der
til hawer lath wil
hwilka bonde of husfrw

oth son til full loth oth
dotter til halff i samu
manna swa som skira ar me
leth tha ma ay betr wi
ta en fæther haue

Om syslungh mellan skifft the ok styfbarn

Thette skal man ok wi
ta at hwar som
mother oth dotter aller
styp dotter aller styupmod
hira samen i syslungh ok
ar angin man i meth
them oth sælfs thera
ay halff arff noker
dotter mans loth i meth
tha taka the alt iafft
i samu manna. An hwar so
the skulu arffua kunnar
oth ondra. oth arffuer
engha man meth them
tha taker the alth iaffnt
hwat som the ar aller
gordh ar tho samu manna.

At bonde ma an selia sin ok hustru gordh

Thette skal man ok wi
the at bonde ma
an selia sin kone gordh
bruth utan hon hawi
barn with hana oth en
nubit gordh with ath
hetta som had sel hana
An hauer han ey me gor
dh sith ærft en hana nu
bit sin som han haui he
ne sels tha ma han an
sitken hana bruth selia
forthy ath hon stander tha
hanna for the gordh the hon
bar til hans

Om arff mellan bonde oth hustru

Thetta skal man oth wi 1/28
ta ath thans bonde oth
kona kome samen alla the
arffue the the haue ben arff
i samu manna. the ara bego
en thera hwat som annar
man skal han gyalde for
utan gordh the ar the beg
en thet skal hon oth meghe
ma gielda tha ar the oth
beggia swa ar oth hena
hwat helder hon skall gyal
da aller man skal hana
gyalde tha war the samme
kunth

Om man lar sin gordh

Nu ær en gordh bruth 1/29
hand han noker with
the gordh bruth the had at
ta skira en han sith hawe
the hon warthe iuldin tha
war hon up til hans sa
then an hand ha negra
gordh kypt skira the ha
hauer ay taghit stadinge
a skira en han far hena
oth warthe hon hanne stha
stoth the ar han bagin the
te forthi at han atta ay
hena skira en hon warta
han stoth til sinlss sam ar
oth en kona warth hwat
som the ths ar helder la
na gordh aller kypo

Ma man ay lagh arff ok

Thette skal man oth wita 1/30
ath engin ar lagh arff

ar a ath bitir annar for-
ytan hæ ar sva goth sæ
en mark silff sær bondin
a'n arff in oc arffuar a-
nar wagh en ander atar
i geen thet hena ar sliko
ok och sum hwdrath mark
allar betra och aner an
betra en mark silff tha
vaffnas the bothir so a-
mat bo fia. En jordh hel
dar e hwar som arfft ha-
nar hialff the guar til
upp hwars thera fiothiu-
ar arffuar jordh sum the
wara thera aghit fathur
an warth at bondin ar-
ffuar the arffua thwa ar
mo allar thre allar flere
en arffue hw an affue the
tha vaffnas the och alle
och kiman arffuar en off
ur them tha varffnar the-
ra alle the andra for hw-
mi sithen hw hauer the
jn arfft tha hauer hw the
for lotas ffor och hw an
tugh thra arffua allar
flere en arffue ha off
ua the tha waffnas och
the alla for och had an of
fua tha ar och hw forlotas

¶ Om magra ma wil skat
~~fora sik~~

Nu sva wartha ath fa-
thar wil sik in clo-
stara ganga tha skal han
skipta meth alla sina barn
alt til honat lotu the
thar han ay skera with
skiffta alle the jordh the
han hauer the the hawa
samyeth skiffta skera
alt thet for the ha hau
in arffua in samnith
och the hawa ay skiff
ta a samnith tha skal
han hwar sin fuus sin ha-
ma til full loth with
sik och dottir halff
och tha ma han j closte-
ra fara meth sin del
um han wil Skilia bon
kuna thum the baan ha-
mar skiffta bothe sin och
jordh sum nw ar meth
bon bonden eller warthi
ma bonde allir kuna fa-
ra j clostara in thes
honath loth bthan thes
ath the tiki bota cla-
ta samen och thz sama-
tughul the the fara til
Wil ma allir kuna j
klostara tha ma ay
hwar thera meza an
math halff sin honat
loth j fara tom sallar
ma saman ath warn
the ay ther til thingis
allar andra skeffna at
ritha the kuna men
sink kuna the ay ma
meth sina lisklar gangu
och for sina hiona re-
the Om warthe anty
thera hionund bort thy

mughe the meth thera
howath loth an thes s
the i closteza swa
smithit bonde ma mma
effter sith xxvi. m

Efftar sa doth ma
bonde an meza gyn
na an halff sa howath
loth oc skotar a thingh
tha hwat sum had innar
aller gode alle hws al
li andra ondra tha stan
da siþ ar thing windna
der til en oran thingh
ath mna tha hwat sa
the ar alle gotz hws sin
aller ok hans selia gi
fft ar the thing windna
til ath had giff alle swa
nan ok wilia theza ar
ffwinnya wilia tha skula
the wilia meth tiltan
eth naffnde ondra en
taller nogtha andra ma
ath hans halffna loth
tha wilia the arfi me
na en meth tolff laghs
fasta men en tho ath
windna ar till the skal
ma oc witu at ma
ma engin ennen affin
ga mera giua en alze
Um ma far aff laghum

1/33 Rannar the swa at
nokar ma ar lagh
faren oc aner ma gle
sithan affli oc ar az
ffraki affter hanu oc
ara the flera han sku
la affna hans frestan

aller annan ma tha mu
ghe the an skiffthe inna
daghs oc iamlicha en ski
fftar the innan daghs oc
iamlicha oc komer had
heem en tho at the hane
han loth aff lauth tha
ma had the ater alt apph
innffta sum the wara an
skipta. En sen the aarst
adlingar oc wilia the ski
pta hanar ber hema an
tha skula the til thingh
fara oc lwsa theza skip
ta oc thingmen skula
thes standa til taka the
botha wel kinna ogh
wel wita ogh the wara
ka loth q. bara tha ar
the sithan swa sikt sa had
sa halffna heeme wara oc
ta thor hawnen swa at
the naffna wittna j dogh en
had kazare vsin them si
then ha komer heem j
men an oc adlinghar en
tho ath the ara ran frestar
Thatta skal ~~oc witu~~
ma oc witu ath then
ma aff rike ar swa
faren oc langi borte
bet star hans egghen om
ffrin e mathan engin
affwirke allan gia had
arff oc bær betha
skipti oc dør tha nokar
the hin skuldi arffna der
borta ar tha ath tho an
komer affter oc scal

mædhan an sændebudh fa
rær tha ær hans arffua
ath sitia næmmer ath hw
ær aff lande ðer had ærff
nekke hin ðer doth war
meth tingx mæne witna
oc tolfftar eeth hwar och
nokat barn fødh thz hin
skulde ærffua the bretha
wara skira vm liffua hans
ærff wær thz kallatha tha
ær och tha aller thes we
ghanda lucth laggh ath th
ærffua hin meth ratta vm
the hans ærvinga wara tal
le pa hans arffue och skula
skipta vm alla æfninga
uppa hins arff the bretta
ær tha ma hin thz ærff
men oskinar helda vppa
ðagh och gamblaga sithin
trafft wærther vm sithe wa
ffe ar uth | Dør nokar the
had skulde arffua tha ærff
w hin ecki sithin hans bes
betas wærthi och nokat
barn siitan fødher hans
ær lith bes the thz ha
atta meth rætta ath ærff
ua tha ærffua thz och vm
Dy kunnar swa ath sæm
witne ær til the mædh thæff
an mintan æffua ath ati
had war skira doth ællar
sithir mera æn laghin wærth
til rætth tha thæ thz laggh
huma frith och witnat the
skulu fasta och standa sta

kirka och bøta biskope
hwar thre marke och æ
ffua brugh ganga tho fu
lnmaynde ær til | Om
mad fær fra sin fathr al
la moter

Varther swa ath no
kar mædh brøth fa
rar anti fran sin fathr al
la moter ælla sinskarna
anti til logha wærth ælla
til thenarstar vtan landz
ælla aff lande och ara
the swa ælla thz had far
stan ath mad wæth an
hwath halder had sin ho
mat laggh loth toght al
la an och kunnar atar
i gen och ðør sithena
skira vm had kumar atar
i gen och callar had
vppa sin motherna ælla
sina syskana och hans
hønath loth ær gima och
hwar wnale i gen och
sitia ath had hauar sin del
tha skall mad næmpda
thera til tolff aff hans
frænder ælla annar fa
mna men vm frænder
ær an till och the ska
la swara ath the hana
had hwarsi skira fær fo
ært vrt bun sin ægtyn
wæfth ælla i nokar a
ðre wærna swa ath had
war fran them skifftar 1/34

och the skal han ganga
til meth tolfftar eth ok
kwinna och annar thz ath
thz star hans honat loth
och han siter han aldra och
haua han math rätta
ath haua Elsena och
hima j geen ath the gidu
än sinnar sinneth än han
hauer fangit sin honath
loth thär skula och the the
j sitia lata arff än the
haua nokat inna aller
tho at the haue aldrelsser
ki inna tha gioza och thol
fftar eth och kwinna ath
han hauer fangith sitwgh
och bra och hwar gee
mgh thz han är skuld
ugh ath haua och theza
skal hans ornaes ath

Om hwar affh sa sin

Thetta skal ond og
kwinnor ath hwar aff
them sa sinnar gin a hu
sfrud engh til bondens
och wärthe han kiin och
dull han meth alla ath
han kom än in tha sela
fora thre tillar eth at
han kom än in farlosth
fora hwanan och sin
hwar thz han gior wnth
tha latid sielsseh bigh och
tholfftar eth och thang
ti mana kwinna ath
affre wa än mena

Om aff thz bonda sarn

Om the affna thz bo
dan sar in hwat the
ra komar aff a gorgh
och a benth stok allan
swa j skipp och sila ath
ma gitan retha grezth
offna hwarth thz är komb
thz är hans aff thz tha
agha the thz än at sulla
hwarkin hans kinna och
än hans arnoga An än
the at affna är affta tha
lata komen swa mikit bth
sinn affta än math thz aff
eth och tängha mana
kwinnar An dull han ath the
ra är inth än heldeth
aff alle tho ath thön ko
myngin aff en tha dulia
thz meth thre tholfftar A
ra the och slara affna
aff hwsbondes wagh tha
lata hwar sarlosth wth sin
orbs än malth meth tolff
man eth och kwinna aller
dyla meth thre tylftar Skula
ar thz om han hauar solgh
sin gorgh och thara ar än
swa skipa gorgh til at han
ma sa sulneth fora och
haw han nokat galdeth
aff thz han tok for sin gorgh
tha a han thz at haua än
är thz ekki galdath aff
thz far han thz ekki ogalds
fora An skal them om

1/36

tha er fiman æffna winth
the same logh the skira an
mellin aff affna dela
1/37 Nv skal thæn um hæft
helder æffna bæth at
fa ay tha ær e thy hwath
heldar bondens wagh at
fa hwssna marmar ath fi
gha ath æffna bæth firi
logh wara am hin at dulia
wil hin · ok wæter opper wa
æffna ællæ there ællær fla
ra ath bitit war aff o
then som logh wær tha skal
ha thæra ersti mera an
tultaar eth ok wina at
the wara laghlika bæma
en wæther the ok ay ma
ra an en aff · ok færeth
hin aner at aner bæth
han tha skal ha ok wita
the mæth tultaar eth ok
wina ath the æra laula
gha bætne | Vm slat stinga
1/38 Nv mokar mad the an
tugh for bælde ællæ
for allan ællæ for fosth
fæ wil slat fira hwath
heldar mad ælla fima tha
skal ha til thingha fare ok
linsa the tharre ath ha
wil fith slat fira tha ære
the mæfth the æffinge and
hwar a ha h ath taka
swa mikit som ha ar aff
skritha ath ham ok a ha
tha ath fira mellan the

ok meth them lawghar
at wara dar mera ha
nd aff takat ok meth
them skiambar the om
ma hauer En slat fir
ar sith mokar mad ælla
fima swa at ha wæthe
ay a thingi linst tha
ær han sith marmart ath
wæsa til sith æghit slat
fa ok til sith æghit wi
ald an hud ath hawa ha
til slat stinga Vm
mæghe linsar
Nu linsar sith mokar 1/39
a thingi til slat
stinga tha skal the sæl
da the ha hauer thæ
re giorth hwath hadhit
tar til ath bæta thy
dar slat folgh ar hwat
halwar ha slaar ællæ
swart mad the stulu the
ath bota the ha haud
takit ok batha konigs
rætth ok biskops for
ha draper han mad the
the slat fira · tha le
ta the thy ha takat
hauar en fil ok swa
bota strandar ok wætthe
ha ok drappa tha ta
ka the en fil ok swa
taka strandart ok war
the ha antugh ællæ fa
ræth tha taka ok the
botha the ham hawa

mellan handa(m) vngy(m)
kopi j hand fore sich ath
see och andra(m) ath sælia
och ey mæth andra(m) en
kopa ath wara ~~Om skip-~~
~~ber taka skut foringh~~

1/40

Vil ey mastir
man taka with han(u)m
tha skal han thz j thæn
thingh kunna och hans fæ
der til kalla ath thingh
mæ annan thz ath them
ær ey ær warandes ii
ænt the frænder æ aff
gifftes the han mastir fræ
der wara tha ena han fara
mæth sin hemath bæth til
them thz han will och
han wil taka at thæs samma
ræth all thz frænder tyckie
æn the taka han betær
tær ath tyckie for han ær
bætre annan. Swa skal
och thy taka han thz ey
ær swa mær ædmen
~~Om skut skiringh~~

1/41

Thetta skall wara och
wara ey skut skipth
at taka hans mastir with
han tha sælia sin theræ e
them dyst ær so skal han
och wara, och swa brodh
en takar han annan ena
tha sælia som han kunne
j thingh thz skal han han(u)m
keppa halda bætha mæth
mæth och so mæth d(e)

ka och ey skal ændh tho
la: thingath och konunges
umbudhsmanna an thz warthe
haldat with han thz han wær
thz wattat ær och thy mo
skaff athan riskis thz hans
ær mastir tha thy thz han
hauer til s(in) waru lufte
thz aff riki ær han gingæ
thy samma ræth thz han skal
ey wara with skut sære
tha annan ath taka han hi
num til handa ell(er) for
sigha han. ~~Om sinne~~
~~kom j skal~~

1/42

The kom thz ær til sk
man i silingh aff
thera sagh och monar
hwat som wara antingh
kopp ell(er) j sil alla mæth
andra mina thz ær thz
alla thera wapa the och
moskat tha ær thz thz sa
mælia hwat som ænæ the
ra wartha gifftat thz ar
och alla thera for stan
the ena halff ... ...
och them wartha ...
æman aff thera rætta aff
taka tha swa mæghe so
the ænæ thz with thz ...
æn them aff hortham
ær thz sa mær at the alla
at taka affter han brot
full loth och siæstæ halff
tha taka the swa der thz
och so handæpla at thz stulæ

grangar at grangar arff tha
taka the ~~aafft~~ aaffnit ara
the och syskan tha ar thin sa
mellum ~~Vm brothe kenisk~~
~~fielaghi~~

1/43 Rayn ok siwi wartha ath
the born thz sama sitia
ath aner aff the brotar bey
tare och sa hogalist at bōna
ara thera forfatmel tha
ma ha erfi fora gelda one
ta an sin egthin honath loth
tha wara at mafte bōna
ara skander och skipta ha
aff och ha bōta aff sith a
ghit bota konings rath och
biskops och kirith thi a bitar
kirkiar alsta mikit ha hand
for slaghs sith egthit at ha
for slagh ay sina syskan
meth for thy at skander ar
starmar en brothan tha a
ra the tho marmart ath oc
ma bōna gotz en hin at
for sla. In thola skande at ha
bōthart aff skelighat thagarm
the skipta aber tha takan
ha sin full honath loth s
anat barn. warthr ath no
kat kirith ha kritet i falugh
anti meth aff hughi allar
andra skora saar och kul ha
sith aff skipta tha takan
ha thet en samam. In takar
ha i falugh meth sith the
bōtar. tha warthr thz allar

thera brotar ma ay sa
lia s systerb gorth

Thetta skal mad och an 1/44
the at hwarsko meth
bōtar allr meth selian at
sr mathgifft ena brothr
sinna syskana gorth aff
henda mm thes ena at
ha hauer swa warit bō
tar at ha ar alstat full
och star meth ham och
gör thz sama aff sith gotz
wanter och stew i bōtra
full alstata tha mugha
the thz sama gora. In
hwarski enb allar thz
skan thz ay ar full alsta
tha ena hwarske hinna
bōtra allr en the ara
stew bōtra. mughe the
ra gör aff henda.
~~Vm fatha wil sitia systh~~
~~meth sith~~

Om nokar thz ena 1/45
thz sa hauer thz
en ar witar tha ar
thz ham rath at ha skli
ha sta sith och sela ham
sa starhal i hand at
mad weth ath ha ar sar
kin sith allar linsa thz
a thingi ath ha had
ha aff skifft och thz ar
en fullar. En kortart
sin orokat i falugh
math fathr tha ena
ha ay meta for bōt

1/49
bothe fathurs frænder
oc mothurs oc bana
wrakar loth j hwar swa
marg skil alldra ær ha
bar sik ætthin loth j hwar
ius ær mannum fæst tha
bara hwar syster mal j
En the barn ther syskina
æro at the mægha æn
aller the innbyrdhs ther æn
æru maker fæst tha ba
ra thera frænder j En
sitian the hawæt loth j
bont oc sik noker sys
kin haffua pan sik loth
so at bughdhen thet sira
na oc thet haffua thy
j sik haffd tha a ha at
holda sit loth math tul
tar eth oc witna oc
tho til rætfinder meth
andra syster En annar
sik thredia gynna ath an
gin hawer sik haffd a a
nut tha æru the nær
mar ath witar at ey
wær lotat en hwar m
ær wila lotat wæra fæd
mær oc swa ath eth
syskini sik skal lotær
j foræ en en loth wær
thi j boren aff gardh
mal aller en anar ma
ker oc skira lotær j
skia mælt æ lotar sith
ha hawer j tha bær ha
æy mera en eth loth
j forthe ath hwæs ma

æn elmars mæth thy at æn
wær swa lotat | Um flokfærth
bæn

Hwar ma flokafærth
oc hawer ha bæn
with oc wægher ha sik
with hana tha gangher the
ænth atelskinar bæn rætt
En tvænnar swa at ha an
gher sik with andra kunæ
sithan the barna ære aff
flat aller flokafærth wægher
sich with andra mæ æn
tho at the kunæ thu dør thy
ha hawer sik wæghit with
ælla hena bonde dør thy
flokafærth ær oc wil ha
sithen lata sich wighia with
thy sama kunæ tha ganga
thæra bæn til flokafærth
bæn ræt alla the bæn thy
skra wæræ fødh thy ha
wær wighth with andra ku
næ aller hon with andra
ma z sic est finis [illegible]
[illegible]

Um hor
Um hor both
Um mæd wærthir drapær j sith ægham hus — II. Booken.
Um mæd drapas a thinge
Um mæd drapas oc hær bothe
Um ther botin tak
Um thy sich wær mæth laghe
oc sithe drapas
Um mæd draps j kirkia thæssi
æru orbotu mall

Vm mand drapß oc̄h botum-
fasta
Vm bota fastinga
Vm mand bannaß och botum
faster a thingi
Vm the grith ther giuer ra-
ther a Vm the ther ar ther gaff
Vm ruka
Vm mand sitter eller i anner
mans hus
Vm mord brand
Vm mand gärar hemsokn i
hans eghin gardh
Vm man slaar a thingi
Vm sithlöse mand ma ey
sith onta pa thingi
Vm mand binder annan
Vm noth takt
Vm wel takt
Vm mand drepes a thinge
Vm mand sarras a thingi
Vm bidia bruth
Vm mand göre bruth i e koth
Vm the mal mand will hema
nassfnda fora
Vm thera mand ma fr eghin
jorth for gera
Vm sirthinghs mark mall
Vm wargh til thingh
Vm eld sattes a simmasta
Vm mand rather ane til doch
Vm theras drapari stalsta
mand
Vm hemat Vm
Vm hand hugges aff
Vm luper hugges aff

Vm mand bothar i far
Vm hel saar och lemmith
Vm kunna ther wassa gi-
ffe fora
Vm the kunna ther sull
botar mand hwar til
Vm saar
Vm mand takes i haar
Vm stank hugh och bark
Vm stanga hugh
Vm hander ran
Vm rang witna
Vm rath thingi
Vm gialdhaligh
Vm thingi sokas
Vm skirslingh mark mall
och the mal a lande
Vm lande thingh ok ska-
ffna
Vm thes mand halagar
ther retther takit a lasse
thingh
Vm gatur wartha hersath
Vm mand skel om jordh
giwa bolk
Vm mand skil om agar
eller om tofft
Vm mand ma ey wesel wid
helga taka
Vm grald
Vm ja lovingi
Mand ma ey sith siffi
kor pa annan marki
bra grana koff
Vm kan the alle gra-
na aghu

Um ena helghon sinne gud
om hus bt at resa
Um stadnar sin och hem
dra losa wattha
Um ene kunge thy twe sinna
Um and dencker moth
tiena watn
Um and after d at and
Um and sithar alla ga
ner d and
Um and hundh twetig
gallin
Um and hesser sin hwedh
ath aner
Um and stesster amens
jerth
Um and satter hul a
mers jorth
Um gwertre mello um
then gradnar ar navmnt
with lagh thy hegna
wil kunn um hin otha
wil
And ena a y tym i wagh
btr aller gradnar wilia
Um thy grath ay ena
hyalpa
Um moker su burgh am
aner siter
Um sin admer i wagh
Um bath lagh komar
for sinna harsth
Um and rithar aners
Um ma hogar aners
skogh aner
Um skipen and jorth bt

Um and til salia sin jorth
Um and mellom with aner
til stathe Um jortha skipp
Um jordhe skipta tha
hora and skal sin mellom bin
Um mellan och thy hed lagh
hafft far d hena
Um dema the otha ligger
Um other thorp
Um and ena ay salia sin ha
na jorth
Um byena sin thy in wra
thy taker at gena
hora byen emgha them
jorth selia
Um ma skil am wagh
Um and ker aner sin wage
och drapes med thy matha
Um and ker moker sin wa
ge och moker thy matha
Um watha swar
Um hona kusels swakse
Um thaal komer i land
och wiker sith worth fynna
Um and hittar sin thrall
Um and tak taper sith sta
leranda och wil annsaka
moker stathe
Um and far affen sith hors
at letta
Um and hittar sith hors ath
amers aner mat
hora and skall taka satta
sith gotz handa
Um thy thy a hafft var aff
Um thy ar ater lande

i tak ok fora
Um sik hanat kan for goth
[illegible] halff mark
Um mandrap ær bot kunungx
sæktæ fall
Um hin ær drap faller hwar
drapna frænder hwilka bo
tar a taka
Um frændhin a motgiora
Um han dragher fore thre
botar skal taka
Um hin ær thre mandrapp
Um [illegible] tolf
Um æff
Um nokar tiltalar a annar
for sal orsak
Um hwar ombit mand hoffna
for gøra
Um mand wadhe [illegible]
Um bi flygher borth
Um kona takar en koff mand
Um mand fal annar hors
Um skipat clæta
Um mand for drapz a wagh
Um mand slaar træ
Um mand lanar annar sit hæst
Um mand skuttar sik kista til
annar mans at gøma for
orda
Um bondens kunungs kone
tha [illegible]
Um mandrapp och [illegible]
Um skera ar a sitaghar at
drapa mand
Um [illegible] mark mell
Um [illegible] annar
Um bonde staffnar thingh
hwar umbodzmand ma søkia

thre mark a sokn thing
Um umbudzmanna kunungs
skalff sokt
Um aff fara sa mæn
Um æn hwar tha [illegible]
Um umbudzmanna takar
up sa
Um [illegible]
Um warit aff haff
Um draget i stæm
Um mand sæla [illegible]
Um skipp koma [illegible]
drag a sælt pan
Um sik kombar a [illegible]
skader
Um kunungs langh staf
Um umbodz ma bætre
kunungs rath
Um umbodz mand bæller
annan til thinge slagh
Um bonde ær fore mæth
Um bonde kombar en
til sokn thingh
Um bonden liggar dhe
dæ firtughu mark sak
Um mand ær wider ath
annars
Um mand takar nogar
mæth sin kona
Takar bonde annar 1
bonde mæth sik fra
ora och kombar ther
ath drapar annan kona
mannen aller barnit
tha skal bota bulster
och bli sa til thingh

til wiinde witnar om
the ära blodugh och
thöra til thingx thinga
madna witna at the ma
aff dulia at han tok the
hine tha a han ekki at
bötha för konings rätth
och ey för biscops och
för alla sandir sakalös
wara ¶ Nw kombar sa at
kona gar til liffs och
är thet sa barlikar worth
ath thet ma ey ~~fiöra~~
mörlas och ey hona
sander och trostar han
sik thet offinde at han
ma ölter kona wara
tha ma han hena aff
giertha sinta i serke
da och mertal och sa
angin apendats aff thet
som aldh han handa so
ter thy han hauer ath
thet for worth with bo
dom och gördh tha hal
der bondin sa länga
som kona lenar än
dör kona tha gar for
gortin aftar til henes
arffwinge ¶ Nw dör bonde
för än kona allir til he
ne tha gar gorthin at
tar geen antigh til he
na arffwinga forthe at
gorth ma ängin mad
til fulz för gifta wer
with kombath ~~[illegible]~~

Nw kombar thet swa 2
ath the thy hoth han
worth wreth bondins kona
och han bristhar bonde by
thy tha bondes egthim dom
ath skinde om hwilka bo
der han skul taga tha ma
han hwarki konigh wit
tha til och anghin lande
with antugh han skal the
bothe handa thy han sik
skul til dömda ¶ Nw kobar
swa ath thet är noskra
bonda till ey gitar heffnas
bin aner gör hake with
hans kona och kan thet
ypnar horkarla och skul
haue bodarz aff hanum ha
ner han thet kunna til ath
han är thet skuldugh ath
tha skal han antugh taka
thet naffud fora i gean
ällar böta xl markz ¶ Nw
hauer han ey witne til tha
wana sik marth thrir tyl
tar ath ällar böta sic uppa
ar marth ~~Nw magh mad~~
~~drapar mad i sith egit hus~~ 3.

Far magh mad til a
wers mans hus och
drapar han i sith egit
hus allar hus som allar
hans kona allar hans dot
tar allar wacza thet i
sikth sawlogh wara marth

hem oc i garthin koma
meth hand tha bötir fore
garth gangh thre mark of
fore fulghet / tre mark
ar oc nagra thre marth
od oc marth agh nadde
offra de drapin tha bötir
fore garth gangh thre ok
ap mark fore od ok agh
[illegible] oc nagra the i garth
oc fulghia the ær komne i
garthe bötir thre mark ok
alth thz hin hör til thr dra
parth hauer bar gorth tha
ware thz i konungs walde oc
sy selff frithlöse

Om man draper andre a thingi

Drapar mader man andre
a thingi thæ er oc
thz orbotamall tha a kon
och alth haus thz mena gorth
ar oc hwar i ferth oc
fylgia hanom meth hem oc
antingh hin fara æller flæri
æller dragar thr drapen
thæ the bötir haus mæster
xl mark oc konungh xl
mark

Om man draper a nar i [illegible] hans both

Draper magh andre man
oc kyrkio both tha
ar thz oc orbotamall tha
a konungh alth thz han a mer
getar oc han sy sielff frith
lös [illegible] thz oc sliter ath
han [illegible] thet thr hem.

worth weth giorth oc
linsar han selff thz a thr
gi ath han hauer thet
forlathit ogh þ gör
han thr sithin noth off
ma tha ar thz en saka
som both ware

Om man a thr bötter tag

2/6

Thetta skall thz oc
witar thr bodar
hauar takit ath han
skal sith sithin mera
ga for thz man en
for ondre thot ath hin
thr both hauer ath han
g[illegible] nokat weth hem
tha skal han thot hem
ren ar thz offra hen
heffna fore en han haui
thz a thinge sakt som
landa lagh ar den
kad so worta ath he
wortar so til thæ[illegible]
thr bödar hauar ta
kith ath han drepar
hin oc aff hins fullo
thr bötir oc sytha
effter hins frender thr
draper wortha tha at
thz worta giorth a the
sagh thz han haue both
tha skal man næffna
til skipta mar the
bæste i herathe ar

bonder . och hin ther sa-
ker wor stadda aff thera
thera the ther affterr ær
the swara ath had wid
da ham til och wor dra
pan pan for andra ty
nga och an fora hima
tha gangar om thz mall
som annath bodar mall
Än swara the ther at
the gita an anath sid
nath än had drap ham
for that mall the sware
liuz aff gadgarth tha wa
rar ha sith kost p(e)r fa
ra ar saketh Um oskra
mæns wærgh sich math
lagh och drapar

Hwar ok oskra ma
warar sich marth
lagh och worther had for
ther sama sack sithen dra
par tha gangar had till
frithlösse som had haff
da for bathe laghs skil
ma och om hwath ther
wor haldan for the
sack aller for andra tha
gaga the sama lagh
om the ar sacht fara

Um kirka frith

Kirka skall hwart
ristens mans hus
wara och hwilkar ma
ther j warther drapar
tha gaga the alth sama
lagh p(e)r ha wara hema j
hans eghin garth allar
j hans hws drape ham
til frithlöff p(e)r ath had ma
an wath bötar komar tha
a konungh ath rattar yffra
ham som wd the ther fara
ar om maltth Än the ther
ham folgha och ham fa
lan allar slaar tha dra
pid owrthe och hwilka
noghz gor uppa ham tha
böta hans frender xl mark
och p(e)r konungh och biskopa
och kirkan Um orbota
mall

Thesse firi ara orbota
mall j kirka ath dra 2/9
pa och ath bota bother
aller aff gangz mall och
a thinge ath drapa och
hema ath mall eghin ad
drepa antingh i lagarth
allar j fægardh allar j
ladagardh allar j indlna
ther ar alth orbota mall
och ther mughu an affe
sta bodei taka och hwe
nafter ther draparth had
ind at the fa konunghe
lia til och konungh ma
an them thærra frith
affter gifva bita hat had
frender bidia ther til Än

the thwo sale wngha standa
well aff hem taka tho ath
hin ar borth stadder meth
then ena sal ther fithlest ar

[illegible] ok bota fasth

2/10 Hwapar wnghæ men a
ker och bota festh al
lar grinth ginan thz the
a thingi wara wntugh fast
allar ij grinthz tha skall
ha the bota fulla botan
fora hans wngha the a
och the til ~~mark xl~~ arff
wnga for grinthi allar fo
ra botan fastar och xl
mark konungs tha ma an
gen lagh i gen ofa for thi
at the ar thingh warna
till Om worthe bota fastar
wngh allar grinth taghin
Stan thingh och dylia
the gortha ath om wart
grinth ginan och om bota
fasth ther ar warna till
thesse botha standen tha
wana ha the meth nar
ffnd som andra ~~xl mark~~
mna orall der om warna
til tha wara the meth
there tiltaz ath

Um ma warth bod fastinga tagith

2,11 Thetta skall ma och
wita ath the skall with
bodh fastinga taka for doth
ma ther haus masta och
full aldra ar Om nar
mar ar athelsmanz
Om slokafrith som om
ar om som til och at fa
the til tha at had nasth
Om ar han om fathir til
tha at the brotar nasth
thr aldra ar Om thessa
ra bratha allaz andra
brmar tha taghe the
the aldz ar och om ar
larth och om clostara
mnz ma och om skath
færingh tha skal ha weth
botar taghar och grinth
gina och daghe aller fra
der thes grinth ath hol
da ginar magha anda
thes grinth ther om ar
alder aldz a thing allar
nasth ar om tha ma
had fora fæth ena gina
och om fora skara fra
der Om barn allar orlin
ta wngha harzka ta
gha bota fastingh al
lar grinth gina bta ha
sta wathe then nasth
waara ath taghia botaz
allr fastingh bryn orlin
ta waraz om till och ha
fasta bota barnz och
hans botaz allar grinth

bryn grinth och bota fast a thingi

2,12 Bonar ma och ane och

j gruth giwir aller bo-
ta fæster. A thingi tha
botar han enfughh sins
bothir aller bardaga. och
xl mark bondan och xl
mark konungh sæthi ath
meth them at ena fæster
botz tha thet ar ath han
ther gruth attar och them
ther gruthin wæther han
ena thet ey math mina
botar. än meth xl mark
Än worther bter thingh
rantugh botar sæxth al-
lar. j gruth giwir och
ar ther wittna til tha
wana. thet ær math me-
ffrid som andra xl mark
mall. Än ar ey ther
wittni til ther wana. thet
meth thre tylftar eth al-
lar böda. xl mark

~~Om gruth ar giwath~~

Kan och so worthe-
tha han ther gruth
ar giwath at han ratha
a han annat ther gaff
och nether han so til at
han skal than taghia. och
han war nothsart appa-
hanuitha i then gruth
han hawer giwit och han
ander swar at han attar-
ther ecki til thet ther gruth
war ~~giwath~~ i giwa tha
nefffnest ther til xii ma-

och han ther sarar ar han
sanda. aff thera. the thana
han wel. thora the ther
effther ara. the swara ath
the gita ay sannar sinrath
ath han war nether til si
them han gaff gruthin. tha
wara sath lost aff the xl
mark bota. for bonde och
si for konungh. Än skarma
the thet at han war ay ne-
ther till sithan tha böda han
som skera ar saght.

~~Om man sattar els i bondans gardh~~

Worther sa ath hogsla-
mannen fær til och sattar 2,14
els i bondans hus om wilia
allar o lagardh allar i
fæ garth lathegarth aller
o salhus tha böda. xl mark
föra. dyl han och ar witna
til ath han gata. thet tha
dulia. thet math nefnda
Än ar ey wittna til tha
dulia. thet om thre tultgar
eth sweria. ther ok skera ma-
ther och sella els j som han
giortha. tha böda. then sama
bodhe dulia. the och tha
giangia. the ath the sama
lagh ther skera ar saght
Än kanar han noghsla.
ther war i swarth och sel
ogha. meth ther han nether

tha bøde thre mark fyr
til forna ær sagth thz ske
all man och wita ath gan
gar han uth tha skall tha
bøda fæst staths affter och
ganga sithen affna bødom
vil han tha skia tylftar eth
færa bondans omlika an
a then sama rætth ther an
dra hwss wara | Vm mord
brandh anna a

Och mord brandh skall
man och wita ath
han se worthir ther mæth
taghen thet ær a hans lyff
och a han ther fæa at bræ
na aller i hwl at bryda
och brista hans lagh tha
a then sama rætth offrar
hans ath ganga och ther
hawa han dagh och natta rid
til fulstar forthi at ingin
thor aller til koma

~~Vm wald i bondans~~

2,16 Far man til bondans
gardh ath gøra no
kra wald i tha ma thz
ay minna hæmsoka wald
en mæth fem man och
war there thre wapn
fulla tha ær han ther no
gra i allar han hugger
naghot thz i aller bryter
om wald mæth fe man
tha a han ther hona the
man ar i han bøda xl
~~mark~~ och hin mæth
andra følgia han bøda
thre mark hwar the
Ryngbra hina noghra
wart antingh ath the
huggia allar slia ella
skena tha bøta fæ fyr
hinigh och fær fæa fyl
ghat forthi at hinghe
ther ay meera en man
i bondans gardh mæth
ofriid tha bøda han fær
fyr gardh ganga xl
mark och fær forthe
hingh han gortha

~~Vm man slaar ene a
thinge aller fazar~~

Slaar noghor man a
nar a thinge el
ler farar aller tillbur
tha a han at bøta thera
fæa xl mark bonde
och ~~xl mark~~ bondh
thet taller man a thin
ga wara ther fore thing
aren thit kona och the
ra thinge worther fa
fæna aller sa mærth thigh
at man ma fæ aff ey
nigh til witskap ther bra
thz tha miughe the ay
bintha lagh we sæte
ath man ma ay lagh
gany thinge ditna kun
tha | ~~Vm farlagh mad~~

~~ma aff frith hana a~~
~~thingi~~

Thætta skall man ok
vita ath frithlös
man a thinghe fri
th mistir vtan hanom
frith worthir then sama
dagh taghin tha skal
han meth frith burth
fara ok rymma then sa
ma dagh ok then nath
a frith ath wara ther til
han leder sik siælff ok
helpa for worthir han
sithen taghin tha fær han
j annen frithlös man
~~Um nokor man binder~~
~~then annan~~

Bonder nokre man
banner ath thet han
ær ath mera ath os sa
mar then ther han man be
der tha böter han ~~hen~~
mane ~~xl mark~~ ok
konongh xl mark ok
hniskar j fvrth ok skal
ther at meth böta hen
ar thre mark Um vil
han ther hem bauth ok
hau han antna til tha
tagha naffndh igen
Ær ath antna til tha
dulia math thre tulfft
ar ~~ath~~ ok haller then
ther vil ther han sitter
fara fir ok sölgir

tha dulia meth tulftar
eth ~~Um kona nöther tak~~

Worther kona nödhgath
thaghin aller nidsk tha
böta ~~xl mark~~ hena se
x konongh ok tho sex
ath hena oc ffter werian
da thaka the ~~xl mark~~
ogh skinda henda j hus
Um vil han ther nötigh ha
ld ok ær thenningha ma
na antna til dumgh
the hæfta hena ..... al
lær the pysha ath han war
the ... til tha taghaa
han then naffndh fore Um
ær ath watna til tha dulia
thre tulftar eth the ther
fær ok j dulia ward om
ath helpa hem til then
annan skapp the böta
thetta fora ~~thre mark~~
vttan omna tolfftum ok
fora ~~Um man tagher nokra~~

Worther nokra man 2,21
taghin meth wald
ok skirpp borth ath thet
han worthir ath bonden
tha ær tha hawar xl
mark or mall vtan no
fra man hittar ham
A wegh allerz j by ther
han hauar for bysingar
man ok hin vil thogh
hana tha skal han hina

ham och ~~hwa~~ holda ham
ut och sporia jmman wa-
na bygda ha wel ath ha
mo tak fa fore sich och ma-
ffnar ham by fora ham tha
skal ha til bys fara och fra-
ste hem ha ma fa tak fore
sich ogar magha ma j tagh
fa ham tha skal ha thre
witne aff bym hawa ther
wetha wara ath ha gik j
takh fore ham och tha skal
ha latha ham fara och
tha j ar ha saghlös fore
the xl mark En fa ha
ey tagh fore ham j thy by
tha skal ha fora hama
til annan by bynda ma
ham ther tagh tha skal ha
hawa ther witna til so so
fore of lathe ham effter
fara och mala sithen lagh
wathe ham En getur ha
ey fangith tak fora sich
tha skal ha fora ham till
thridia by ffar ha thet ta
och fora sich tha hawa thi
witna til som fer och ha
wara saklöss En far ha ty
thet ey tagh fore sich tha
ma ha fora ham hem til
sith sins omna haratta
och leggia fora ham mz
witna fyader och bindha
ha selff ath leggia lagha
hefftt vpan sich / wel ha
ey selff laghi offna sich

tha ma ha laghsa vpa
ham fradher of gömma ham
til thingxs och skal ha
ham til thingxs hawa of
thre ma aff hans by
the thra ther ha bedz
tak fore ham och hin ha
ner selff fora til bedh.
Wil hin til enghin by
bedha tha skal ~~ha~~ hin
thre och hawa witna
aff the by ther ha hand
ham til fesath och the
witna thet wethir wardh
ath ha bötta ham ey
ath leggia selff lagha
hefftth vppa sich och tha
A ha ey ath bötta xl
mark bedha so so thingx
men thikka sidhen stalla
skall ha ham sidhen lös
lathe och sithen at mala
En wil hin ther vndan
sinpol war sithen ha
hawar ham gorth rätt
sigha at ey war rätta
kith meth ham farath
och ha war ey math
lagh taghin och ey mz
lagh holdna tha a ar
hin fore ath swara thes
meth thre tiltar rätt
ath ha togh ham ey
til anath an til stols
och ha for swo mikit
som lagh sith war En

2,28

swo at konungh helghi
bonde sielfth til at ha
fingat se swth som ha
toff ham vnth til se
swth sielff ath the swort
swethe hanum gorth ok
sithan skall konungh swar
xl mark hawa eth
ma vtha hemma sla sith
egh

2,29

Thet a ma ok marg
rata at sea se a
ghin rata swegh oc se
til thingh tha a ha at
hawa sinn oc se effter
aff thingh ok hee til
sith egit rata swegh
sith at hawa hew se
tha dreap hon aller
benar aller swtar tha
a ha at bodha gingha
ok the till xl mark
aller dulia meth thera
tiltar eth | Om ald [illegible]
a swerfi aller a [illegible]
[illegible]

Wsorthe the sva at
nogher sitil aner
i hadh aller i hem
lnth ham ok sittar ela
i hans swmarfa a mar
ka ella i hans alsghard
tha a ha ath bodhe
bondin xl mark fore
the skall ma ok lata
hem notha mod hwar
som hws bligliker sith
ok worthe the toff
dom aller vradh ok

lar hws hawa än tho mar
maka meth lagh hughsa
thom siffar tha ma mod thet
hwara än brand i för boa
thn bonda bödar se sielt
fora se the lwa bernt b
spa meth aller | Om mada
the till bötz

Nu mark a mad ath böta
the fora som ha ratth
aner mad till helgha ok
xl mark thera hawar
om andra ard i drapp ok
nthap meth od ok inda
ga aller hwat se ha ok
offre hans dödh ok hwil
ka se vulvoff oda off
na döth mad | Om thrall
drap skalsa mad

Om thrall drap skalsa
mad tha a ha böta
ath lugha thralla i hans
frunde wald ok the till
xvi mark om lopar thral
la borth sinn än ha a
thwort han borth tha skal
ha sälia tiltar eth ath thet
war hwarki hans ratth
aller hans bruth ath ha
lopp borth ok böta xl
mark fore konungen the
swo ath standa sighia
the at bondin böth the
aller nydh han the tha
skall ha standa for hon
thra tiltar eth att ha
sith worth ath ha haldar
ti böth aller nogha the
tha böta som sina än

sighit giter han en worth
sidhen tha bidher han fulla
mz botom **Vm hofwat lamnar**
2,32 Thwa hofwat lamnar ar
affna manna thes mz
a ath bidher full mz botom
fora thz ar matz mesa oc
tugha oc matz skapp fore
hwar thera A mz at bi
ta full mz botom fora li
mogher thera wart aff hugg
gath allar siiret alle sla
gatt an ock thz antinghen
mz allh two allar alla
thre ath ok aratha bota
thet han an meira an en
mz bodar fora Vm tho at
han haw slat aff huxget
Vm ar the flera ene ath
oc hugget hwar thera sen
aff sen allar stiar tha bi
da hwar om amkit so han
giorta ath han Vm tho at
thz ar aldh at ok aratha
oc en stor masa aff A
ma oc ater tugha oc
thungha skapat tha skall
hwar bodha full mz bo
tom oc ar the flera ene
ath huggna sle lethes aff
wat aratha tha bothes
hwar so till komber Vm
ar oc so om masa ath
han wart an all aff skera
tha bota so mikit manna
afftir giothe manna A
sin so mz thekker ath

thes ar minna lunda
pa the ar siaps lamna
thes hwar thera ha
lff matz botom hwar
til thz ar two oghon
oc two handir oc
two fotar worthes ok
ogha ath stinget
tha bothe halff matz
botar fora watur bo
de tha tha bota full
matz both fora Vm
komber thz siwo om
ogha ath mz slar th
so ath sina tapes ok
ogha sithar gima ok
sithar tho hwarre tho
a mz ath bota fyra
tiugh aff matz bodher
Vm laar han oc siwa
ath hoggha sita bota
gima oc han ma thor
an see meth them tha
bota fora bota halff
matz botom **Vm matz
handh hugges aff** 2,33
V werthes ana hadh
aff hugga tha
bota halff matz botom
fora worthe the bota
tha bode full mz botom
fora them Vm werthes
handh siwo aff huggit
ath an mo aff mdar an
thor han sidhes all wed
tha a han ath bota fyra
tiugh aff mz both

fora· Æn worther hand
allæ hugghen til lydes
tha bøte han æfftir thy
liwit sighir til Æn wær
ther alla fingra aff
hoggna tha bøte han hal
ff mana bøther fora
Æn worther tumel fin
gar aff huggna tha bø
des thy fiærdungh aff
ma bøter fora Æn huil
ka fingar ma huggher
all aff tha bødes tiwa
mark sialff fora oc thet
hwarn thy at et atha
ad aff en ma tha ay
meer æn en halff ma
bøter fora hand at ko
ma som førra ær sagth
om lida oc om fingra
thy ær oc om hinna alla
Om mælz bøter huggher
2,35 U worther fotar aff
aff hugghende tha
ær oc halff mali, bø
der worther han oc
thy aff huggen at han
mæther ay aff han oc
han hemer thet weter
tha a han oc bøta ha
ffna mana fora wær
ther oc methe linda
thy ath han ma megh
aff them nidar tha wær
the ostlige mar biket the
ther a tinghi worthe

til næffwa allar the ymar
stialna æfftir thy thrgh li
dat a ad wara Æn wær
the taar alla thær allar ther
aff hugghna meth eth fiar
tha ær thz fiærdungh aff
mane bodh Æn worther
thymal æn tha ena aff
hugghna tha ær thz atenda
loth aff mabøther Æn
huilka ena tha aff wa
ther hoggna tha bødes the
ra thre mark fora Æn
kombar thz æn thy ath han
hugger them æn alla aff
ath oc huggh the sam
tan ad the sarde allar sar
lastas hwar oc wortha
the alla aff hoggna tha
bøde thz fora sex mark
sialff thy oc om ~~anar ær~~
~~sagt~~ ane foot om han
wrek laster thy om annar
ær sagt Æn om fræt hwar
ther aff hugget aller stekt
oc holder han fit hwalda
tha bøtas fora fiærdingh
mabøter Æn misther han
hwærandha meth thz ær thz
halff mabodher thy ær oc
om annat worther ma sla
gin watir anneth sith fora
thy ath han ma ay hwar
meth thz ath ay ær sar
til Æn slaar man oc ane

þ i honath thet at ha
ma en hæra tha bødær
halff marc bødæ fora. En
worthær somt hnetthe aff
skart tha bødæ þ emsit
mærc þ minnæ ær lidær
a. **Um man lepær hnet
thæs aff**
2,36 **K**ombær thæt þ ath mand
hnæthæ lepær aff a
man ællær þ i kin ath
thet stær oppæt æfftær ær
þ skart aff lepæn ath
en ma til sinne hænde
æfftær thet tha worthær thæt
gothe me til nefsnes
a thingi æfftær thet ær
lidær wethe nefsen tha bø
tæ hin siua thær gorth ha
ni hæns sin lides bot hwar
thær hæra en skarth tha
bøtær ha en bothe En
sarar hin annær i andla
the þ at en hil haar oth
ær ær æfftær tha bøtæ sa
ræt oth sex øra til lytes
bot. En worthær thet þ en
opt sar at man leggær lit
stra i ok annæ offnær ær
sart oth draghær ha þ
budær læthstra at hint a
mæt mæsæs. En worthær
tha a ha at bøde thær
sarts bodæ fora. oth thær
til syn øra bøth **Um
lidær allæ saar**
2,37 **T**het skall man oth ante
ath allæ thæt lydæ thre
hoghnæ ær en saar tha
a ha en at bøda for
skra en dagh oth wali
noth En om allæ lidærs
bøthær tha a thet en for
ræ at bødes En thet
hauær standh dagh oth
~~aughlingh~~ i halinsæ En
aff hoes ma mæd en i
sæn marka ath bøda
thær hin wil haue thær
hrimmæ ær lasth. En
worthær man tan oth
slaghin aff for tu thær
tungæ falle i tha bøtæ
ha hnethe oth en mark
sølff. worthær thre allæ
sinæ allær flera tha
bødæ ha þ til kombær
fora hæue en halff
mark sølffs. En wa
thæt kinni tan ath sla
ghnæ tha a ha æffæ
ath bøda hnethet oth
for hewer tu two ora
sølffs. worthær man
draphin tha bøthær ha
thær fora. ~~oc mæ sø
lffe~~ hæfuær ha i dot
sar oth kombær hin
til thæt gørth hand oth
forbithær ham En thoc
ha forladær hem i thæt
tha a ha thor fullæ
bøthær ath bøtæ fora

2,42

han ok ængin landbo
bygd hæ wil thes sæk
worthæ tha skal næffne
thes men och hin skal
aff skiude thre och wæ
lia sithen sæx wænæ
hæn och wilæ thes sæ
næ at the hauæ sænæth
och leth och wetæ æy
anneth sannæ æn han
ær saghlæs ¶ æn swæræ
the at the gøræ æy an
sennæth æn hæ ær sakul
dughth ath tha bøtæ
han hæd ma saar sæ
gøreth aff annæt och sær
hæ til thinghe om gærd
sær thet thes spek och
spier skall mith lekkore
och se the thinghmen
ath laghth sær tha æls
at taghe thes næffnd
gøræn thes wæthæs han
hand æmeth æn sær hæ
om imæth sær til thinghs
och ær ær ¶ særd tha
thaff hæ næffnd gøre
ker ær thes hwlsær och
thæs ær æffne och se the
gøræ mæ thes ¶ thingh
¶ æn sæ næffnde til at
bøtæ hand hwlsær wærk
ær a bøde hæ sex mark
tæz ellæs om hæ gøræz
tha ¶ om næffnd ¶ æn

gøre om them om hwat
helsæs thes ær hwlsær all
æy tha dulia hin meth
tilstær eth at thes wær æy
hwlsær oth bøde thre mark
sær ¶ æn hwar hæ sker
sar sænghæ oth thæræ æy
thwinnæ tha se the gothæ
men thes a thingh wær
æ til næffnde at thes ha
ld alth oth wæld tha
bøtæ hin sex mark for
om hæ gøræz thes æy du
lia om næffnd ¶ æn hed
then om tha ¶ dulia
hin andræ meth tilstær
oth bøtæ thre mark ¶ æn
hand hæ sker sar sænghz
at thes æræ ærathæ tha
dulia hin om two til
tær oth hwlsær alle twær
mæ sar oth om æn thy
anneth sar ¶ æn the two
sanman æller skær ¶ sæ
the sama wrata at se
ræ han tha ma hæ
hwær ænne sak om hæ
wil om thes sær tha skal
hwær theræ sarlæsteg
næffnde haue ¶ æn och
mæth skæræ sar til en
ænæ tha scal hæ thes
laghth sære oth æn næff
ndæ sære ¶ æn wærthæs
thes thes two at æn mæd
sæk andæn hin sar oth

þ i honath thit at ha
ma an hæra tha bødæ
halff madne bødh fora. En
worthær somt hughæs aff
skart tha bødæ þ enskit
rædna þ innæ ær lidæ
a. | Um mæth lepær hughæs
ther aff

2,36 Kombær thæt þ ath mæd
hughæs lepær aff a
man æller þ i kin ath
thæs staar oppæt æfftær ær
þ skart aff lapan ath
an ma til sinæ gangæ
æfftær thæt tha worthær thær
gothe me til næffnes
a thingi æfftær thæt ær
lidæ weth næfam tha bø
tæ hin swa thær gørth ha
ud hærd som lides bot wor
thær thætæ an saars tha
bøtær ha en bøthe En
sarar hin anær i andla
the þ at an hyl haar ok
ær ar æfftær tha bøtæ sa
rat ok siex øræ til lytes
bot En worthær thæt þ en
ept sar at mæd leggs lit
stra i ok æne offnær ær
sart ok dragher ha þ
bundh bitstra at hint a
mæt møræs En worthær
tha a ha at bøde thær
saars bødh fora ok thær
til þn øræ both Um
lidæ allæ saar

2,37 Thet skall mæ ath ante

ath allæ thæs lydæ thræ
thogæ ær an saar tha
a ha an at bødæ for
særa en dagh ok wæ
rith en om allæ lidæs
bøthær tha a thæs an for
ræ at bødæs En thet
hauer stand dagh ok
~~aathlingh~~ i ialmiskæ En
aff hog ma mæd an i
sen mala ath bødæ
thær hin wil hawe thær
krinnæ ær lasth En
worthær mæth tan ok
slaghen aff for tu thær
tudga falle i tha bøtær
ha hughæs ok en mark
sølff worthær thæ allæ
fra allær flera tha
bøde ha þ til kombæ
fora hawæ en halff
mark sølffs En wæ
thæ kinnæ tan ut sla
ghnæ tha a ha æffter
ath bøde hughet ok
for hewer tu two øra
sølffs worthær mæ
dragher tha bøthær [illegible]
thær fora. [illegible]
[illegible] ha i [illegible]
sar ok kombær [illegible]
til thæ gørth hawmer
forbithær ham a engæ
ha forladher hanægne
tha a ha thor [illegible]
bøthær ath bøtæ thæ

ham oc annen landbo
bygger hæ wil thet seek
worthæ tha skal næffne
thre men oc thæ skal
aff skilnæ thera oc wi
liæ sigh fyra wenæ
ham oc wilie thet swe
ræ at the haue fanget
oc letz oc wæræ aff
wnneth famnet an ham
ær saglæs Æn swenæ
the at the gitæ ey wnnet
fanget en hæ ær skyl
dugh at tha bøtæ
ham hæ ma saar fir
wæth aff annet oc far
hæ til thinge oc gærd
far thet thet spekt oc
spier skall wæth letsore
oc se the thingmen
æt laugh far tha alle
at taghe thet næffnd
gøren thet worthæ ham
hæ wæth Æn far hæ
mz mykli far til thinget
oc ær ar a farlæ tha
tagh hæ næffnæ gøre
Æn ær thet hulsær oc
ær ar æffne oc se the
gøtær mæ thet a thinget
worthæ næffnde til at
thet hau hulsær waræ
tha bødæ hæ sex mark
fore thet om hæ gitær
dull mz næffnd Æn

gøru aff them om hwat
heldær thet ær hulsir allæ
an tha dulia hin meth
tiltær oc at thet wær an
hulsir oc bødæ thre mark
fore Æn hwar hæ skær
far fingær oc thææ and
Iwinnæ tha se the gothe
men thet a thinget wæ
ræ til næffnde at thet hæ
id alleh oc wart tha
bøtæ hin sex mark fore
om hæ gitær thet ey du
liæ mz næffnd Æn ær
thæm om tha dulia
hin andræ meth iltær
oc bøtæ thre mark Æn
hwad hæ skær far fingr
at thet ænæ wærthæ tha
dulia hin mz two til
tær oc hulsær allæ twi
mne far oc om en tyk
wnneth far Æn the two
famnen allæ skera i sa
the samæ wattæ at fæ
ræ ham tha ma hæ
hwer enne sak om hæ
wil aff thet far tha skal
hwer thera sirlæskæs
næffnde haue Æn ær oc
manghæ skera far til en
ne tha sehlæ hæ thet
laugh fore oc an næff
nde fore Æn worthæ
thet thet two at en mad
seek annan ben far oc

ær thær ei ær offne oc ey
synlike a thingi ath mæ
nighe at thæt ær lagh sen
tha sculu thre tiltaar oc
fora sallær han so thæt han
vitær ay lagh sæl tha bo
tæ thre mark | Vm mæn
tak i hat allæ i hwar

Gripær mæn mothæ a
nær i hat allæ i ke
pa oc drag allæ tiltar
om tyætthe allæ i haar
oc slaar ha om hand al
lær om næsæ oc wæthæ
han gorth hwith oc ok
ha æftær thæt at oc ara
the tha botæ ha oc
thre mark fora Vm ko
bær thæt so at han slaar
han sithen om staff allæ
om stanghæ oc thæt same
wætha thær ha hafthe
æft hwith wrth hem wrt
tha bothe stangh hwith
ene oc hwith annet læt
te æftær nidær Vm ræntær
ha hem tha botæ ha
thot hwara gænæt sar
oc sar hwghætz hwat
som thæt ær allæ om hand
allæ om wandh | Vm sten
hugg allæ hugg

Vm kast mæn annær en
tugh om sten wrthugh
om ben tha botær han
thær ay mæ fora en thre
mark vden thær wær
lyde offne | Vm stangæ
hugh

Nv taghær han en
tugh sten allær be
allar staff allæ stangh
oc slaar om halshid
handh hwatt som han
slar oc allæ flere tha
botær hin ey mæ en
sex mark fora om
ey wær lidæ a oc
ær oc antugh belæ
betzel allæ hwærkens
som thæt ær thre mæ
ma oy ullæ bena
en ma mæ om so
om staff tha botæ
thæ sex mark fora
som fora stanghe
hugh Vm wil ha bor
draghæ oc ær thær
antugh ær offne allæ
lyde ær oc tha wilæ
thæt om næsfinde som
sar Vm ær thre hwer
ken ær oc ey lyde
tha wilær ha om two
tiltarz oc Vm wærth
thæt at mæ so bener
annen til lyde oc
wærth lyder hwar
en stanghe hwith tha
bøter ha lydh oc
ey hughæth Vm wæ

ter hughet ok gior oc ær
hyde affne tha bötær man
oc hydes ss ss i annær hyde
Æn hauær waart ormyne
til at man hauær bøt fora
hydha · thæt han bortæ · hin
annær ok en mark

Um hand ran

2/46 Om gør man hand ran
witæ annet thot thæt
ær æy mer æn 6 penningæ
man oc ær comme til tha
stall man dulia · thæt meth
næffnde oc hin tha ær
lathe mala · comme à thing
gre en han fæster lagh fore
Æn lather han for fæster fe
lagh en han lather comme
mela · tha ær næffnde
botæ oc salia tilter eth
fora ellær bötæ thre marc
the sama · lagh ær om
man [illegible] bonde i eghen
garth i hans [illegible] tha
ær han slik same næffnde
fora thot thæt ær mere
æn 6 penningh som thæt
hande ran · Æn gør han
allæ ran wetæ han tha
ma thæt æy meth ormyne
til næffnd komme en ss
ære halff mark [illegible] tha
skal thæt à comme til
mela · ss [illegible] ær sagt
en han will næffnd ss

ra · hauæ en han fæster lagh
thæt skal man oc [illegible] at fora
antingh thera ær han æy at
taghe næffnd fora oc stor
a them thæt comme bæn

Um rane comme

Rambar thæt thiwffla · i 2,47
tha skal skulæ the ss
thæt sighe at æy witæ [illegible]
me at bæri ath han renta
ham til ss [illegible] loth ok
han atæ thæt [illegible] i thæt ran
te thæt thæt [illegible] han
atæ tha à man ath næffne
thæt [illegible] ok alt ss som
[illegible] ær sakt [illegible] ss
skal oc [illegible]
til annæth thæt [illegible] thæt æy
ær til halff marc aller he
hauær æy comme til thæt [illegible]
[illegible] aller tho at thæt wor
[illegible] ss ath han à æy
at taka næffnd i [illegible] tha
[illegible] han ham tilter ath fora
aller bötæ thre marc

Um [illegible] thinges

Thet skal man oc witæ 2,48
at thingith skal the ha
ne stathær oc time oc sol
[illegible] stathær ær thar [illegible] thæt
komith han [illegible] oc the
[illegible] allæ ja [illegible]
[illegible] tha ma oc æy [illegible]
[illegible] allæ [illegible]
[illegible] oc [illegible] ja [illegible]
thæt ær thera laghething

them thy the hawe hafft aff
arffd . oc then sacht thz skal
wardh stan mit morghon at
ma had lenghar wara an
til midh afften oc ey ma
thingh mine war an one
thz thalff ma worthe morghon
domp domper fra midh
morghon tha ar ha so ha
lied ey domper worthe
oc thingh seth thz thz la
ghethingh worthe ma ser
so bin midh morghon aller
sithe mer oc komber so
at the skilies affd at so
swidom worthe ay laght
thingh of kome affter
andra men sithe the ar
at skilde oc adra aneth
thingh tha hewat so the ma
la thz tha skal thz mary
ne sathane dom thz war
ey melth a thinge

Vm jule helgh

2,49 Iuleheelgh oc paske oc
paske helghe oc pin
gisdagh helgh oc helgh
helgh oc ledingh helgh thz
a ma at ridar bin alla
mall bidin thingh at ma
thaff ey sathen skara dom
thingh ma ma sithe
bin wel jule helgh til
thinghit tha thz fera at
ma skall ey tathe sathar
ma oc sethkome hem en
thz thinghnerthe sak dom
komber ay aneth andra
men til thinghis en ha
bethe til tha ma aythe
inghe en inne wara a
en fira men oc taine
~~bin thingh a... gambelt~~

Of wil had dome ma
men tha lathe had
the men dema thz bo
dome and i harzthe of
lagsiste men oc thor
the hewarde the thz ay
wra hans master oc
hans lansbo hie thz
thingne haid til sizth
oc ma ma aller hawe
thingh i helighs so ar
siste bin gladtmorgh bin
aner ma wel anerff
mans hefft aff hem ta
athe aller wanzreff we
thz hem adra aller en
ne skal an garthe thz
ma wel ma an he
lagh adra aller bin had
wil blagar hafs aff
doma aff kona.

Vm gord skosningh i ne helgh

Of en ma kop gordh
a them thz marsth
ar at kapa thz ma

mæn ok j helghth æffra·
oc ay ma thz ænæ sæd
mæth wærthæ sæt en ma
sætæ firi· næsta frændæ
oc ay ma thz lighthingh
tha wæræ · fæst · at thz
skal almænnigx thingh wa
ræ thz thz skal læghæ

Vm xl mark mall oc
the a landsthingh sokies

Skap ok xl mark 2/50
mall och affthinghs
hænd allæ sæd oc allæ the
halff marke bot kommer
fore oc alt thz læppe
mæla firith ær thz a mæd
alt a landes thingh at
sokia oc enkte annath
mall hæræzse en allær
fær tha a mæd ænz ræ
tæ at dela fore en thz
hæd wærit full delt til
hæradzthingh tha ma hæ
sithe meth thz til land
es thingh fære allær tho
at mæd skal en laghth a
hæradzthingh at dela tha
a hæ skal a landsthingh
at hæmnæ then ma thz
æfftir mælæ æfftir mæl
drap om hæ will en
stæffnæ thz skal hæ fyrst
læræ drap a eth thingh
mæ then thz a hæ will
oc næffnæ hæm oc a
en skal hæ at mæla oc
sæ thridiæ oc sæ fiærthæ tha
aghe thingsmæn en wætha at
læggia bi fimt fore hæm
kombæ sæ at ænet thridie
thinghs sithæ nær aff thæ
thz ær saght tha skal hæ
æffter a ært en wilkæ ba
the lighthingh aff thz oc
alt sæ thz wara en fiæræ
mælth Æn holdæ hæ allæ
thinge sæ nu ær mælt tha
a hæn firmitæ thinghs skal
hæn antughth fæsta bæth allær
laghth Æn hæ hæ sæt allær
forfall sæ at hæ ma ay til
thinghs komæ tha a hæns
næsta frændæ at fæsta laghth
fore hæm allær bæth Æn
ær hæ hæwærsæn thædiæ tha
ma hæ a firmitæ thinghs
hæns firith taghæ Æn fore
xl mark mall tha a hæ
æth lata hæm stæffnæ til
landsthingh meth two mæn
oc two wittnæ fore land
thingh wærd oc thæ dagh
hæ stæffnæ tha skal hæ
lathæ hæm stæffnæ fore en
sool satz oc thæ wilkæ skal
at wittæ wæræ attwara
two aff hæns grannæ oc
sithæ hæ ær stæffnd tha a
hæ at mæla a landsthingh
oc annæ hæn hæræzsæ sak
allær the xl mark sakth

thz messodhaghær til en
han wil messod hawa oc
kombær hin hwan tha lathe
han mala sith andre swara·
en hin siæster lathz · Æn ko
ber han en hwan tha ma
ha oc lathe mala· sith wit
ne oc thor þa ath hæma
aff thingine hwat at ha
haud thz thz witne til at
ha lost thz lagholika· mala
Æn kombr en hin thz swa
re skal oc kombr hem
forfall tha ær thz sialfs for
thz thingith Æn warthr en
forfall tha a ha en rate
at bota sex öra thæn thz
sokt haud þa som ha haud
steffnt han at malet oc
at thz firste thingith þa skall
ha oc steffne af kalle byse
hmt anuth oc þa ath thz
thridia· Æn warthr thz a
firste thingith at hin thz
swarad sialdhe at wara ok
k stadder at gripe ha ope
swara· oc andre thingit
Æn ha take til swara of
bntha gen hwan allr anar
a hems wægne oc sith of
thingit oc knitz of en
hwan Ærchendtz thz thingith
allr a thridie thingith en
mokz enar wetz tha thingith

oc bnthz gen hwan
thridie tha skal ha latte
steffne firthe thingith
þa som ha giorde the thri
oc tha a ha thz at bo
ene oc sexte botz allr
lotz allr ha skall sith
lob wara Æn ær þa ath
hwarz thz firste wort
stndz af en thz thridie
oc tha nyghe thingine
lekte thz firthe swa oc
tha skall hin antegh sith
lob wara worthe allr
til rette stande forthy
at en ma thz ær wa
re at hin skall laghs
stadhd worthe en till
firthe thingith thz löser
~~Æn landstingh oc steffne~~
Æn sed oc þa stande 251
at hin thz sökær
hawer steffne ladeth en
tingh oc thingith allr
twa oc lather a ha yn
sitha ath ha malt en
a oc thingith allr thre
oc lather efter steffne
thridia efter thingith
tha ær efter hawe stingh
alt nytth Æn lather ha
thz thridia thingith yn
sitha tha ma ha en
mala with han thz
ha efter aff en af

kome the bota til thinghs
tha ær han nemar at kar-
the före war kart vm for
thy at hin ma han for wa-
ra och draphe at han ma
en koma kar weth thet
hin haui före kyart vm
han wil drapha han. En
wil hin thet æfter mæla
en eptir allir lathar skaff
te en binder tha ma han
och vm latar sithe antingh
eth ællr twa och hans thingh
sillir ær thet han hawa
wnt sa saght ær vm pl
ikt mall. En en warthe
eth rat vm the kome bo
the sama til thinghs hin
thet kyartir och hin andr
en thor at the sithie vm
skera thingh tha skall hin
æftir wara sik fræ dra
pa skira en han sek hin
annar wæthi ø ... En dö
kir thet sa at han warther
sinks sa at han ma en
til ~~skarthinghs~~ skarthe
thinghs koma thæn thet
sak wor tha A han engin
ta at sende sa næsta fræ
ndæ sina sin ællr annæ
thet sik kost haua till och
sik rat ma warta a han
wegne at lade saka piat

for sich tha A thet thor hwa
ren at stande till gamblingha
dagh. Vm hin warther en
skira före thet smigh laghe
och skall hin thet saka haua
antingh tawgh full laghh
fra athra ællr badhe thet.
thy thet skear vm han war
thet smigh tha sender han
sin næsta frænde for sich
til ællr annar thet han wil
vm, wme til sende tha
ma han och at mala. Och
sætthe hans saghn vm hi
en smighet och thor hwa
re til han warther före
hin thet smigh ær vm han
lighelse en langar en
gelingar ær ganghar tha
sa han antingh gart aff han
ællr lade han saghlos wa
re. A En kombe thet sa thet
ær bøen ørthet thet hin
hauer til thingh tullat
tha skall han haue dagh
och samblighe vm fir en
han tullar æffne han. En
for sethin borth thet han
ær steffnd tha ma thet han
en hielpe at han ær bra
ghlat tha skall all fill
saghn vnder ganghe han
sam han hauer haue. En
kombe thet sa at thin thet
skear sighe at han wara

ey boit faram før en han
wor steffnder oc hin ther
hauer wærande ær mæler
ængen och sighir at han wor
før borth faram tha a. han
at sætia han tilbaka eth oc
dyrghe han at han war før
aff lande faren och a tha
ther at standa til dagh och
Jemlanga. Vm wil han a
hadm fara. hin ther flera
fasta tha ær han nemner
ad mala wetlir han the
thry første thingh om han
ær hemkome j rikit tha
skall han fæsta mala. Vm
latir han ther vnd fæste alla
thry thingh tha ær hin ef
ter nemnar om han wil
fara. andra thry thingh
thin ther før talathe. om
han farar vnd han sithin han
ær j rikit tha skall han at
aff om farar for ther war ey
flera mellan ther ene hauer
han ther om tima ad han
ær eff flera nemnar at
fara. om han wil quæthan
Vm fa fær han ær bedin rikes
oc a dagh til gælinga fa
re fore at han til ther bathir
dagha om han ær bethin lagha
och bedin enkart Vm han
sighir at han war heme

thir han kallatz han tha
skal ther thinge om ther
samme laghum som han wa
re bethin rikes Vm bo
bor han til thingh och
han skall fæsta lagh fore
och ær tirna til at
han haui lat mala sith
tirna a thinge flera
tha thurff han ey ann
tirna till Vm haui han
ey tirna malith tha
skall han flera lade ma
la tirna om han fæster
lagh j gen Vm sitia
han hauer lagh fæst oc
a ra the bathe inne
haretz byggde tha a
hin ther saka sæthe
ath næffne popte ene
han aff the same ha
reth the ther the bo
bathe samme j oc hin
sthindir aff ther hær
frandir ær aller hans
mazthe till thrægie
matte athin theb ene
at han fwær ga weitz
Vm bo the ey bathe
j inne harethet tha aff
the hareth ther han bo
ær inne ther satet
ær aff ther hærith skall
han næffna næffndz
Vm haue the ey bo j

nä hæreth bothe och hä
nær hin thær sectet ær
bo gınæ flera hæreth tha
sthall neffne aff thz
hæredh thær hin neffner
ham hemeltha Æn ær
thz sa at thz thær sectet
ær had ænkte bo. tha
sthal han och thz sthath
neffne hans hemelhas
thær han aul aff thz sa
me hærdh han neffner
gınæ. Om han haui ær
hemæ hæ tha skall han
hans warthing sette at
han stander han till ræ
tæ och thær skall mæd
neffnd neffne Æn sithæ
neffnde ær neffnd tha
skulæ the liuse æffter
hemæ a hærez thingi
Æn ær neffnde j thz
hærdh thær hærthz thi
ngh ær a thorsdagh tha
worthær æn thz thingh
thær næst hanlkæ hærdh
sa ær a thorsdagh
thingh tha wardh thz
a sæxte thingh tha
skall ma liuse och
neffne æfft the samæ
æffne landz thingi wa
re till neffnde. och
thær sthall lecte thre
mark wel æffne ho

mæds ræth at the thær ne
ffne worte at the same
æffter imppe thz næste thingh
och hwat sa the sithin aff
re hwath helder fælle ham
ælla sthære ham tha sta
thz thær sinnæ ær sagth
Æn fælle the ham tha sæ
ster han bodæ och hærthz
ma lecte thathæ saman
sora ~~of mark~~ mark at
bode gınæ ser bothæ Æn
aff thz same thingi thær
han han sester ham boot
æffne tha neffne the
siræ men till at worte bå
thær ær andre frendær
ok wener och tyghær thær
till kombe at bathe skall
tha warte the och siræ 6
wthingæ sa the wilia swa
re guth wen at thæm wor
thær gæffnt j mellom och
sa sa the wite hins wilie
til beet thær bodæ sthal
sa om hi ær j wpsell thær
bode sthall Æn sær han
boot tha sthile the thz
liusæ at han ær warthæ
Æn kræfter ham at han
bodæ aj tha sthule the
æffter fara til hærthz
thingh och liusæ thz the
at ham skall æffne han
och bodæ aj tha skula

the æff næfnæ them oc
thæs statum skær æff hardhe
thingh of skulu sykiæ
them til landsthingh oc
kunnæ thy at thr æncr skal
a hendær af lata ey ællr
ath tha wilde ey fæsta bo
dæ a hardhe thingh thy
thæt laghin ær skældh tha
a at fæstæ thingh hawæ
firth at tacthes wan the
sa them betr til thæs
dughin skær hawe [illegible] the
firth at taka Dwa
ær om alle the mall æff
ne mæth firth guarf of
bondar ær till fæst oc the
haue til lata withingh
wardt a thingi oc till
næfndæ om hn wil ey
lata thæt lata skall æff
them withindh. tha fo
sta lands thingh thæt æff
p ær oc wine næ them
the thæs uppe ha dh thio
wara till næfnde at tha
wilde ey lata tha gar thy
e æffne hawe firth than
hn wel. thy næ gothe
wilia lade standa thæt p
ot haud Den till hardhe
thingh tha ma mæ om
mæth stæffne skara thot
hwaræ sin ey pol sat.

och om two skame we
thær of om two grane
skal ha lathe stæffne
i och tha ma ha sithar
uppe hardhetz thingh fa
re vid them Vær thæt hn
saar sakt mun en thæ
sær thæ thingsit wirtne
ær till at ha hau skara
a thingh wardt om of
laghe sar ær thæ bote
kome spark of spiær
swetz tha skall hn om
orata sorghz war at fæste
næffnd skra ællr bødze
Dn haul ha ey æff thæt
wardt skra. om thæt orsint
tha skall ær wine a har
dæ dir oc annet sa le
lat at ha ma thæt ey
a thingi hawe tha och
thingimæ at næffne om
them thæs thæt skule sæk
ær ar tha till tha a ha
at taga thær næffnd
Dn mothæ ha a fyrsta
thingh thæt swar skall
tha ær thæt ortaste at
ha kunthæ ællr lagh sed
ællr bødze Vil ha sik
nide thæt tha ma ha
kunthe hwaren gern i
gen. och om thæt sæster
ha ey thæt dagh kærth
tha skall hn thær skær

lade steffne amnech th
ingh tha skal had antu
gh ſ mote ællr forfall
Wæther had ey tha skal
had æfftar thridie thingh
lathe ham steffne oc
them them æn forfall a
thridie thingh tha skal
th fiærtar fraeth steffne
at had dylie thi forste
och a fiærtha thingh
tha skal antingh him ſort
gæra ællr man skall
hans andhelogh tæghe
Æn komber them ſ at they
sagh skulde swara at
had war ey a thinghi at
forste thingh tha mate
ænner fora ham jærn
burthe och skynde thi for
ste thingh Æn nekthe
them ey forfall at forste
tha ma hans wen at
thridie thingh sighe at
had war wethe then ok
thridie burtha jærn for
rat tha skal had ok ste
ffne the fiærtha Æn
warthe ſ at skam ma
der ey sent fora tha
ate had ey mer æn thri
thingh och steffne och
fiærtar ...the thingmæ
at leggia fora Æn had
fornæ nordh thingh wa

ræt skyndz antingh aff
ham selff a forste thingh
ællr aff hans wæghne ællr
forste thingh ællr thridie
at had hauer ladz steffne
hint fiærthar tha mughe
ey thingsmæn skynde ham
til thi fæmtar Æn ſ ſ
fara ær sagh om land
singh om had war ute
rikes ſ ſ fara ær sa
gh at had skulde dagh
haue och gemlinge ſ ſ
had ware uthan landz oc
inne rikes dagh til sex
wikr tha him they hans
well wete wenande
ma ham wæria for hart
hsting ſ had wate ham
fora landsthingh at had
war fara heme fare en
had war thingh steffnd
Mæthe och antingh had
singh ſ æth had liggi
i sianga tha swara skal
ællr him them hwithe fekar
tha gar the och ſ om
sam om landsthingh ær
sagh Æn stridar ham
antingh och thingh ællr
thiff then them steffne æff
ther thi forste ſ at had
taller ham æn tha ær
thor hewaren hans thrith
ænt Steffner had atar

56v

ham arneth stingh och
sithær athær och alla two
thingh tha ar och thot
hwarre the hans thingh
mz ¶ Jn sithær thæ thingh
tha skal han adre wpp
taka aff mz och wil han
kara thz hin kærtæ sik
tha ar han marmar at
kiærd ~~thz sik~~ sr kard the
sik war settath ¶ Jn war
thz the ~~manshelgh~~ ma
mahelgh twngh ok wil
han kome til thz næste
thingh thz affter och sæ
ste han bidhe for thz han
sat ham och ~~tha m~~
sik the hs rat lose han
wartæ ham at han hs stra
retha aff och ham ok
mahelgh mz hindre ok
kamgh ~~tha m~~ for thz
mahelgh ok sik ham
a hendre ok sester han
thz tha a thz at bidhe
forthende ~~dagha~~ dagh
effter bande emwngh for
sare bidher alle barnath
och sa effter fora hans
mahelgh ok kamgh b
besiwna ~~tha m~~ ok
harthærme stula næssne
fira · me till the stula mz
wara · ath han atte kinse
wort aff allæ hin eringe
ath sin rætth sa sagthar

och tha skal haue tapt
sin mahelgh sin wart
ær hin han hauer aff
bath ¶ Jn worthær sa ath
han sæster aff bidher at
næste thingh fora alle
ath hand bidher sæsth ok
bidher aff fiortende da
och tha skal thy thær sa
oth hauer kinse thz a
thingh at han wilde aff
bida aff will han aff sæ
ste a forste thingh bi
der sin saght ar alle
two ath han bidhe aff ok
worthær kunst mz ham
atte a thingh tha hin
thær hans mahelgh sæt
te ma wel bera alle
sara · ham om the thær
han will och thot hwa
re sa ath the aff dra
ge ham och wede ham
aff ffff aff hnsth och
sa at han skal kryke
ma worte a laghfra
me wil han ok helde
hans sa twghe tha ma
han well neme ham til
halue mz ~~Jn~~ ¶ Jn han
ankte ham at bidhe om
kombær sa at hiwer fir
hin ortar sangh sa eff
me och han hand aff sa
sa till ath han ma mz

me til thes ha ær hol
ghen tha a hin tha the
finde ha hauer sith ma
helgh misth mz vmfe
ma o lagh at vara
oc vngen fe kan ma
ha a thingi haue h
vat p p vethir ham
vorthe giorth fore. Vm
ha hauer ham gart effte
forthy ath thingh a
ey thym ath helppe the
ey vill giora guth
for thinghe dom

~~Vm thes madhelgh thy taghir vort a landsthingh~~

Thet skal ma ok
2,52 vita ath thes ma
helgh thir taghir ær
tha ma ha ey thir ey
langhir taghi haue en
gimen the dame hardh
thir hanb madhelgh var
thir taghir. Vm vil ha
thir sekt hauer hanb
madhelgh taghir a lād
stingh thir a konunge
tha taghe ha hanb ma
helgh ather thes ane
ath ha konunge selff
oc sefd thir bodze
hon ha hauer ay fore
re farth oc hane da
oc til p ham saulde
a harthz thingh lagh

oc p meffnd aff harthe
thingh vetze at vara oc
bodir ha ham alt p fartar
tha mydir ha alt p madhe
lgh. Vm bodir ha ay tha
tha taghir hanb ha hanb ma
helgh a sfekte lansthingh
thir var thir mz the vitne
aff harthe thingh thir til
ar mellē. Vm hauer ha fore
ar a harthe thingh ham
bodir fesninge benst tha
skall ha e miste sith ma
helgh a landsthingh then
thes ena at the ar mz
ham thir. thir vil giorthe
i verthing fora ham thir
thes hauer kost at ha ma
bithe. oc beste ham tha
at thi lagsdagh ham vart
laght fora at the vorthe
ay both. tha giorde the
a bevist thira madhelgh
bote hin i verthing oc
fora oc hin thir i bruth
hauer. the stall ma oc
vitha at then thir p ~~mal~~
madhelgh hauer taghi ath
hin thir hanb madhelgh ha
ner taghir ha ma ham ay
bana oc ay sina p a the
re ok ay p mer the thingh
ath the ma aff thinghe fa
til oc ay i sinke ay i fær
kar gardh oc ay a thingh

oc ey heme at hans eghn
ællr thz som hans heme ħ
lds ær ællr harbergh oc
ey vm han ær i ledingh
færth ~~ællr thet~~ ællæ thesse
fatthe A han fæth haue thz
stall ma oc wita at han
ær giort worthit wethe
hanom the stundh hans ma
heloth ær taghit fore vndhan
hauer giort thz thet hans
maheloth hauer taghit ællr
the thæra ogh hanom ware
j færth oc ginna fylghia
tha hans maheloth ær aff
ꝑ fangit tha skall han aff
them haue fullar vithe ællr
loghi thet thz haue with han
vrsæth sitio ꝑ ma steffna
thingh for maheloth ꝑ stal
ma oc for annor mall ste
ffne oc thz ær ræt vm
hærathsthingh ¶ Ind hæradz ha
rdz thingh han steffner oc
vndher hæradz forsall ællr
andher laghi mall tha A
han at vidhe bonde ter fore
ællr thridie manz eth at
han ꝑ war ey laghlighæ ræt
ꝑ ¶ Vm kombir thz ꝑ at han
hauer hanom sakt A thz th
ingh the han hauer hanom
steffnd oc han wær stadde
A færtha thingh ællr th
ingmæ laktha hanom fore

tha thingh fore kombir
han ey tha oc ær vs
ingh tha sama dom
ind hanom oc kombir
ꝑ ræth oc kombir
han tha a thingh thz
næsta thingh ther æff
ter oc kunthit thet
laghi fore at ey war
laghdom and hanom giord
worth oc lagh æfora
hæneth sæthi bonde
tha ꝑ bonde loth fa
stningh aff hanom bota
fore doma oc ꝑ fo
ra hans sæghir tha
næffne til aff thingz
rætthe men thet wethe
at war oc thz hæra
at han giort ræt fore
sith at han sallogh bo
te for doma oc ꝑ
for hans sæghir tha
the thet til wattne
ffnde A hæradz thingh
lingi hanom saghlos A
hæradz thingh ¶ Vm ꝑ
fæar ey bonde an
tingh vidhe ællr loghi
ællr tho at han fæst
ey logh A ~~fæm~~ fæmta
thingh tha taker ꝑ
ꝑ vnbesman thn
dom thz dome ær
bonde fæst ræt oc

sithan sith æn komber the-
sa at then ther hans sa-
ker ær aff domp at antiggia
han hawer æy sæ till æller
at han bøør undher them
mæn ther umbuthsman will
æy gæra anggin gen
æller umbuthsman gører sa
alla at han tighter ængh
sæ færa oc stander før
thy dagh oc samblin
gær at bonde singher
æy sæ rat oc bonde
haui the særa lagh lagha
a thinge ath lyktadhe
ath han gørde hæm en
gin ræth oc æy umb
uthsman ær dagh oc
samblingen sa stander oc
wil han ey steffne hæm
til thinggs hin ther hawer
sæ hawi sat a fæsta
thinggh ær thingz weth
thz at færa wer lagh
lika domp oc hin
lagha thz ath han hawi
ængghin rat singtha
tha domæ ther mæ
hans mahelgh aff hæm
komber han næsta thingh
ther effter oc sæster bo
the rat fara mahel
oc bonde ther hans
mahelgh wæri taghit.

~~ther ængir~~ oc kan ægh
~~ther gørs~~ fær mahelgh
bonde aff sæ rat fær aff
han hawer with hæm gørt
tha takar han the thing
mene sinne till ther me
ffnde ware till vn at
ware ser bydher se melth
ær ey han ma fa oc
lagha the hæm sakløs ther
with ware næffnde a
thz næste thinghi Æ æn kæl
ther se at han komber æy
a thz næste thinghi eff
ther thz mahelgh warte
taghit oc sæster bydher
aller at thz wer lagh at
han matte æy byder sæ
tha taghe bonde sith
sielff til wærta ther sakt
han æy ær æy sæ till
tha gær thz uppe kræff
ther æy ær so till. Wil
han oc hans mahelgh
taghe offne landsthingh
se færa ær sakt tha gør
han saco ~~Um gude watur~~ 2,53
Skil mæn i by ~~lagha~~
Sælmen æn gude of
tallæ at nødhir aff the
gær grane hans haws sæt
ut a gude af taghe with
hæm offne grane steffne
at han take upp æn han
hawi wranggh fæt tha sæta.

had rat of bøte enkte
fra · Ϸen worther had till
thingx falz of garz thz
vp en repp siter had haui
sith wrangt tha skall ha
vppade of bøte konungx
thre mark · Ϸen giter the
ey en repp worthr bøn
sate tha skal næffne til
þri men oc the skule swa
ra · stæll mello garde
oc toffte hwo ꝼ wrangt
haui sith bøte konungx
thre mark · Ϸen me skall
bøn gørdh inne løs

Ϸil man næghthr wth
aner en repp
inne løs tha a ha en
rarta · inne løs at geff
me hwilka tune hin wll
a falle hwat som thz
ær helder a toffter eller
a mark · Ϸen skil them
vthin løs tha then ther
repp wil haue ha skall
alle grane falle till th
mgtis oc skall then dagx
fora · loghe oc ther me
til næffne vid ad war
kombr thz oc ꝼ ath
them sam alle vthin tha
mughe thra · thoffter
ꝼ litle stra oc ꝼ my
the ꝼ the wilde · Ϸen
ær thz sa ath aner wil

helder the firtingx ther
fore stra · haui wart
· Ϸen had will myth skiff
te a stra tha ær the
mermar ther firtingx
wilie halde oc gita the
ey thz worthz bøn sat
hwilkz firtingx wor tha
skall til næffne þry
oldungx men aff hæradz
thingx oc the skule
skipte swera · mellø
toffter of garda of sa
der mello ollande of
mellom toffter oc sa
der mellom hættofft
oc ollande oc stenæ
skipte the repa. · Ϸen
aner tofft the for bre
ther · at had war war
re fallen ella watn
eller ther worther sitie
oc bank ꝫ eller dall
eller bergh tha ær
thz ræt ath then haue
mere · the warra · ha
de tha ær wel stifft
the alle haue bøn gath
Ϸen me skil bøn a
alle bøn tofft

Ϸer næghthr ther sith
faller sænkt til a
ners tofft oc had fiske
· e ha haui sænkt aff
aner hwat ꝼ thz ær

helder aghær aller toft.
tha skall man næffne thær
tolff mæn till oc the sku
læ thæn sannæ at the ottæ
ay þ sannæ sannæth. Æn had
hauer thær laghe hefft
hafft affne oc thær war
aff thæn kool laghlaghe sæn
orthæ thæn the vilia quinnæ
næffnd a oc kraffer thær
kool thær quinnæ aller thæn
skatthingh thær war aff
sanningh oc quinnæ aldre
thes sithæn laghe skifftæ
Swarnæ the æ oc thæn
ath the ottæ ay thæ
genzth ath thæt war lagh
likæ sannæth tha warth
hin for thær gorthin ate
man tiltar oc ok wine
ath thæt war hans oc
ay man lagh aff sannæth
Æn kombær thæt sva ath
thæn ar maghær othan
rikes aff kyn a gord
man tha æ thæt ath stan
de dagh oc hamlinghe
Æn had kombær ey fore
hem æn had war fore
aff land faran Æn had
war till thingh kalla
ær had oden landes oc

quinnæ rikers tha æ thæt at
stander per borthær fore til
thæn worthær laght. oc þ
thæn ma thæt hadan ay tys
ath had ar oden landes
aller other rikers tha skal
had thor thæn thær hans
ar næste frænde aller
hans næste frænde wa
ra weth waru oc
hans lot sæ. Æn kombær
der dela ꝯ ath hin thær
skotær ath had skotær at
had war sithen aff land
thæt had war stæffnd tha
hin thær hans næsta frænde
ar alle wania skall
wine thæt meth tiltan
ath ath had war for aff
landh faran æn had war
til thinge kallath Æn
worthær thæt þ at had war
thæt stæffnd oc thingh
tha atte had at bøta by
the æneth thingh oc
thridie for æn had fora
borth aff land. Æn lagh
had nu ... thæn thingh
ath had stæffner ay sithen
stæffnd ar oc tha ma
had þ fara aff lande
aller giska þ had war
ay stæffnd man alle Æn
for other the quinnæ alle

ja wethær tha skall sæ
sighe hwert bool søm thz
wor skra ad pol fallz.
oc søm hwert hours toffth
faltz faller. j. bun sæ skal
limmanra wæ leggie a
marcke. om thz at hours
tofften haffte aakær j
hwern wangh til sin søm
pol fallen. søm hwert
tofften war. siff tha ær
hā meamar ath kunne.
ad alle limmana lighe
søm tofften lighær Æn
wortha thæ swo ath alle
limmana lighe æner so
ste an tofften ~~thær~~ tha
thæn thær limmen hand
er meamar ath kunne.
tofften till sæth wæn th
es ene ath hā ar sæ
om laugh aff hender

~~Vm ena an byssman mand~~
~~hebock tagho for stulit~~

2/56 Thet skall man oc wita
ath wortha mast
thæn man thær hant saran
dampt sera wald oc ær
sæ wspell ath hā ma an
walde oc sor aner slike
oc wilie sera tagithe hās
madhælogh oc komber
han till thingeth oc bin
thær at sweræ at hans
effna søcthæ till sor slik

slik skall man ey taghe
hans madhælogh thær
han swer ath thz had
hauer effne till tha ma
ey manna withes Thæ
søm sær ær skyht sæ
skall allande wæd
marke leggie pol fallz
søm tofften ær hæme
pol fallen Æthe lete
wæ ara. A marke
antugh om haghe ath
kenikra ath om dall
wilie the alle aman
ad thet lete hwær
hā fangth tha ma
thz wel stande Æn
ær anen thæra thær
bathe mænth haue mell
sor hans lita tha
skall thæn alle fulla
thær litær haue sæmgthe
thæn ær e mast thær
geffnz will haue A
litat thz skall man
oc sæ thær till wetær
geffnde aff herdz th
engh. Em thæn bym
thes repp ath the thær
man haue sæmgthe j
by ath the skulæ an
sa thæra skiffta
sera ath thæn thær

emyna hauez g bym ath
had ma.ay pith myde
tha ar wel stypte thep
hever ema pith myde dyn
bym sthio stypte tha ema
thz ay stha warar eff
thd pel fallz pom taffte
ar . ffarthi emad taghep
offte thm warzte sthio
orth leffd offne thm be
fte . orth ottr pa til ge
ffnete thm loth hever
famsthp g stoliä ar
tha d had pet haffte thep
d ad kome oth tho
till geffnete weth aner
~~Pon gestangh~~ 2/57

Aff moghd emad thep
p afthp well gn
awenghr tha sthall had
emz eratar aff p honz
tofft legthe till troth
p emyghz p had war
ear gn til kigth til oll
andis dyn well had
morthz bughr bde ga
emarke a fin erthin
arthep alld a stoll
lad thor ith had haud
belafth p tofft till tro
thz tha stall hed to
thz p ith had haud
of p ertthin wargth

bd ath fanar dyn hand p
ema had angelud genem
wanghh warar bden had
lul bm hden tafar othle
te p wth dyn werthep
hary amti ath had warkp
hand eghz tha d had at
bltar pear hewarth stort
holz two bar e till the
arar tholff tha ard thre
emre tha ema had ary
emer por ostar at en wra
otht . hmar emaste pm
the arar ~~Ma ema ayst~~
~~p pstar a ammersmuel~~
~~bden alle ozadne welie~~

Thette skall emad oth 2/58
kerar ath anghdemad
ema pith p armigth gre
alld ko alld haft a d
mezb emadz emark pstar
pz bden had haud alle
ozadne wilé till g bym
ard . loue the alle bte
en tha d had ther hewar
stem two bzar boot thm
ana thep ay lowathe
dyn haud had pleer pla
pla b honeth tha blde
por hewazt therar two
bzar e till thep weathp
thre emark oth p ema
emad ay loue dne emad
g wstgifft sthobi ath hing

oc of æn i watn hwat
thæt ær hældær s[illegible] ællær
[illegible] watn tha ma æn
[illegible] ma lowe æn [illegible]
ath fara. ath fiske wæ[illegible]
alle lowe hanum wæn thes
æne at thæt ær hawit en
wangh. Æn far moghæ
ma ~~ut~~ wm land [illegible]
de ællær [illegible] ællær
ha wrakæt sit fæ antugh
til en [illegible] ællær annæn
tha ma ha wæl liggæ
i ~~[illegible]~~ forlæth at bøthæ
hwat som thæt ær hældær
wm nat ællær wm dagh
Æn thot ha wrakær sith
fæ [illegible] wangh tha
ma ha æy bøthæ i wangh
Æn [illegible] hans fæ moghæ
stathe thær ha wrakær
i [illegible] wangh tha a
ha stathæn æfftær ath gæl
dæ oc æy ath bøtæ for
Rauer moghæ ma [illegible]
bryn tha a ha [illegible] bryn
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
mer ma thær i tha ha
thær bryn loth [illegible] at
bøtæ hans [illegible] [illegible]
thre mark thær [illegible] [illegible]
thæt annæth [illegible] i hæst
ællær ko ær thæt [illegible] [illegible]
twa ørtugh [illegible] tha a ha
thær bryn loth [illegible] . ath
bøtæ twa ør [illegible] a ha

thæt ær [illegible] [illegible] boot
Æn worthær thæt [illegible] [illegible]
at thæt worthær thro mæn
[illegible] tha a bøtær ha th
ot æy ma [illegible] æn [illegible]
[illegible] boot Æn ær thæt æy
twa ør [illegible] [illegible]
tha [illegible] hyn i thær by
oc a meth [illegible] [illegible]
ath thæt thær i [illegible] Æn
ær thæt [illegible] tha a
ha at [illegible] thinge mark
oc offne | ~~Æn thæt by~~
~~thæt alle granne agha~~
2/59 Wær [illegible] thæt [illegible]
ath alle granne gra
ue samen bryn oc fal
[illegible] thær antugh [illegible]
tha far hyn æn aff
them alle samen æn ha
far aff en ma wm
the [illegible] same [illegible]
Æn skilæs the at tha
far ha aff hwar en
[illegible] thær at skilæs
som ha atte keyren en
sa same [illegible] thæt oc en
loth aff by sa [illegible]
skulæ warthe hanum Æn
ær thæt [illegible] thæt en sa
men hauer granneth bri
oc [illegible] [illegible] till
hans ath [illegible] watn
oc wil ha thæt [illegible]
ath ha wil thæt æy [illegible]

ath the tughe thær wity
bæn the warthe hæn
æn well swa ath tha hand
ha thær wel laghi till ·
oth wilie the worthe hæn
tha stæmle the tughe wæ
thær a thingi ath the
wilie warthe hæn tha sku
le the en fullt holde
uppe fra hæn swa ath thær
grane loth faldær naghær
thera thær i annetigh
mæth allr barn thær bry
ote a ath warthe allr
thera swa tha bædæ thæt
ath | Um mæth hælgæ swa
~~gardæ hus ath resa a~~
~~faldær thæt mæthær a~~
~~naghære thera~~ 2,60

Kombær thæt swa ath
konunghær mæth biskøp
sith hæff upp ath resa
kirkæ till · ok allr
almeld oth faldær the
sto a naghær thera
til dotthe tha bædær et
fa thæn fra thær husæt
a Um kombær thæt sa
ath the haue upp resæt
husæt allr halff allr
till fullt oth the en
æ fram thær en husbo
dæn ær oth andra sko
la til stæn hyne ær
wæth skilde oth faldær
thæt affne hæn til dø
the tha a bonde ath

Bæde thære enic thæt swa
forthy ath thæt wor hans
wart ath stæthe thæt under
oth æfter. allth thæt hwar
mæth stæthelost swa bædær
ha oth for aneth swa eff
the bædær swa hæra till
swa fra. mæth | Um stand
~~swa oth handlos atte~~
Stand swa oth aneth 2,61
hwat swa hans egin
ar skall ha worte for
handløs wæthe kombær
thær annetigh ath thær
faller mæth a allr thær
kombær till stathe annetigh
hors allr nøth tha bø
de for mæth thre mark
en ha fanghær thær dot
aff oth for hors oth nøt
en thæt ar swa goth swa
two bæra. wlffs swa e
bot ar thæt warær tha
wælde ha thæt æfter
æneth swore ath thæt ar
thæt wart lang stund thær
hwar ar stathelos ko
bær thæt sa ath aneth fæ
fanghær dot aff thæt ene
thæt i hans gardh ar
andr allr mæth en sa
kombær tha bøtæ en
fullt fra. thæt enis som
fra færa staffnæ førthæ
næffner mæth staffner til
ath thæt swa fanghær affe
stæ stathe aff thæn · kobær

thz ær ath wæthzid mæd
eff^t ændrungh hoss alle fo
sffnar ~~staffner~~ staffner
oc̄h ser thz thz ut aff
tha skal thz bodhin fore
dra thz fora om thz ær
ær gut bætze then thz el
ler oc̄h ær hen thz stane
ven En om the silo
same ruta En skiles
the ath tha bade hwar
thera en myket Dra
the fleza as tha hwar
maght som the tra tha
badha the ather mer fora
En skilies the at tha
bathe hwar thera en
mykit fora En will hw
annar flythe til then a
ner at then gotsta with
then skathe oc̄h then adra
hafuer a gard tha a hy
din mykit wart ath s
the ath ware ey thz
stad tha gulde alra ær
mit sa fora En me
lynghe tra same oc̄h fal
ler a wægh thera

Konungher thz ær athmie
standa same oc̄h
lynghe tra mit oc̄h faller
thz a wæghe thera thz
ey lyncter om thedhin
tha aghe alla ath bade

fora thz lynghe same
thera mate om the
silia same ruta En
skilies the ath tha ba
der hwar thera en
mykit En konunger
thz ær at the thz hwiff
ve ath ader thera om
bæt til ær isla oc̄h hy
ne stande effter oc̄h
lynghe oc̄h faller tra
mit^a affne hwar tha
bædha the hwar om ~~thera~~
~~mate~~ En stande the
alle same oc̄h lynghe
oc̄h faller tract affne
wæghar thera tha bo
de the ath fora sælghe
ath tha ade alle ge
ffnd at wathe hæt
thz sulla sæller thz aff
ne mæd sa thær bo
der mæd oc̄h thera s
wa som skæra ær ført
lynghe mæd tra hwat
helder ath aller fleza
aller mæd sattar eller
i ser same atthar oc̄h
faller thz sidhan En mæd
tha A had at bæta
the mate fora then
thz hyg aller then
thz eller i sithe om
han ser ath aff fal
ler thz a ser tha bo

2/65

hæ tha dulia hæ om
tiltar eth for mæth, wilia
eth for swara with om
thz ær sa got som two
öra sylff mæth sætar
mæth eth ¶ Æn ær þ got
som two öra sylff eth
ær þ thz þ got som two
ortughi sylff ællr bæth
ra tha dulie om thz
the mæth eth ~~man hwad~~
~~worthe stolen~~ Om mat

Rombær thz sa eth 2/64
mat hwad worthær
stolen ¶ Æn bythær hæ
entwigh sylff ællr for tha
skal þ botha som for
ær ær saght ¶ Æn war
thær hæ wær wathær
eth warær sinne grane
at two eth miste ællr
flere eth bethær drape
hanom eth wærdher thom
at hæ ær stolen tha
a hæ ey at bøde for
hwat þ hæ gör sithan
¶ Æn sætter noghær ma
hanom om at hæ hæd
noghær ma till ~~hælpe~~
hælia sithan tha fælle
hæ thz offre tiltar
eth at hæ falgete hanom
som laghi wær eth

wærathe at eth ær ay
skuldugh at bøde fora
¶ Æn worther hæ sæket om
for tha fel hæ som mistær
mina logh fora som thz
hitzar minne bødar till
~~Om ma hitzar for hwad~~
~~at annar~~ [illegible]

Hitzar noghær ma fe
hwad at annar ma
eth bythær hæ hanom til
hælia tha bøde thær full
manbødær fora eth tho
... hans frænder skulo
holdne aff ¶ Æn dull hæ
thz tha dulie mæth thre
tiltar eth ¶ Æn hitzar hæ
eth far ~~hæ far~~ hin fir
aff ællr lyde tha bøde hæ
thet þ hæ hafft thz fl
ffuer ~~abet~~ ¶ Æn dull hæ
thz tha dulie mæth tilf eth
~~Om ma staffar annars~~

Ræd thz eth sa hort 2,68
worthe at noghær
ma staffrer annars hort
ællr topft som the bothe
bo saman tha hin thær
hans hort hæd staffrat
hæ talle grunne till eth
lathe thom a se hanu
hæ vid staffrat the hefft
hæ haffte förra eth will
hæ rætta bøter eth tr

oc thæm vpp tha bøde
han tolff øra fora at han
hauer brutit staffnat och
sette ært a sthell ¶ Æn se
the tha han sthal han steff
ne hanum till thinghs och
hand han thet wine till
at han bedis rætt aff hanom
heme och mate j æn sæ
och steffner hanum til thing
och taker han a thinghi we
ther at han wel late vpp
taghe och gøra ræt fo
re och bøde bonde tre
mark fora ¶ Æn will hin
ey vpplate fora och stæm
der effter hanum till och wil
ey gøra ther ræt fora
och worthe ne til næffnd
at gøra hanum ræt och
hauer han tha vtstaffnat
tha bøde bonde thre
marc och konunge thre
marc ¶ Æn ær mogher
then ther se boor æden
wether at han boor ede
a hoghne toff allt æth
han sthnader et garden a
annar mark aghe alle
a thofte ænde æth han
sthnader ther garde offue
tha a hin at walla ther
grane till och the ringe
till om hanum | wel han vpp

tak hin ther offne hand
sæt tha bøde sex øre
¶ Æn wil han ey gøra
ræt thera grannæ och
kaller han hanum til thing
tha aghe thinghine at
mæle ene till at se
hwora han hauer wrat
sæt offue hins aker
och tha bøde han tolff
øra fora ¶ Æn staffnar
ma alle thesse tima han
kombær et a mark
och worther wil sin
gard hwat sum han
gøra offue thet hand
han sæ gørt tom han
gør wether at han
wor j walle ¶ Æn thra
ster han j och trater
aff hin hans garde
och gør thet till skade
at han hand wrant sæt
tha bøthe han sex øre
fora ¶ Æn gøther no
gher ma annars mak
hefft hanum j walde
tha hand han sith ar
wara sæt ræt ¶ Æn
skil by wæth annæth
ane tom marker se
all tha hin thet offue
ane kaller sthall the

til thingx falle ~~Aen~~
Aer noghre ma i then
anne by tha skall ma
neffne till thratte me
oth wilie the swerie
at the gate ay sam
panth än ha haw thes
sin eghin hefft haffta
offne oth swerie hin
ater fore mz loghum at
thz ar ay hans Än
swerie the thz ath the
gita ay anat panth
än thz wre thin thes
toffter A oth wt gar
the mz wrate affhes
Än faller hwerkin thz
per rane aff annors
merk the sela hane
saman tha skall ma
neffne till ~~sin men~~
Gulduthe aff herzthet
the i hwerkin the by
hane lath oth the skule
swera marke skall
thz sin the wilie at the
vide ay anat panth
än thz ar rät marke
skell Än sithin marke
skall är swort tha ma
hwerkan falle offne a
nes hefft ffierth ath
then by er tha wath
logh thes markam .

er til swaran thz skal
ma oth wite at anghin
bridie ma lana annar
ad sa gort withn thes ena
at bonde haw warit a
thingi lust ham til sit
swerie at thz är sult thes
han ger aff hans gort
Än hwilke ma thes sar
aff thes bridie loff thes
ay är sa lust til tha
haw ha for sit sit landbo
ma ey anen lana sathi
at ha skall antingh sielff
myde eller lade ligge
sathi ad hin mate ko
me si hefft offne thes
taffth oth bonde ma sa
sala for sit gort ~~Än ma~~
~~sielff si hus ga amens~~
Wattar mad ~~herdh~~
naghre hus ga a
ner mans gort thes i a
ner mans hefft är Än
thor hin är has eghin
oth ha haw hene ay
mz logh wält eller at
ha staffran hans hefft
sorth at ha wil sa sa
gort aff ham for wen
logh delnigh eller at ha
pleghir hans gorth aff
ham oth sit mz wlath
Än thor ha a hene

2,69

wy . och gør thor hwa
re sidhan um loth til gordhin
tha bydher han thor hwarre
bonden thre mark at han
renta hans haffdhit aff
hanom Æn æn bydher han ko
ningh thy thy thy ~~thre mark~~
fora fordhi at han ma æn
forbrida ofa sith eghit
thre mark wet konungh
Æn forwar fozar han sine
egne hus til och setter
a bondens egin giorth thy
i bondens hefft hand we
rat alla i hans thy han
hand ratalighe arff alla i
thes haffdh thy han hand
retalighe aff kopt Alla
aff skipte och sar han tha
till thy gordhin a och be
thes han thre mark fordhi
at han hand sat um rane
offre hans giorth och ladher
han ganger thre timar thro
me hwar sinne i thre si
ta och sinna hans hus
upp och taker han æn hwsit
i thre sinna tha bøter han
ater thre mark thy fora
Æn bygher han och bondens
gart til thy at han will sa
rama alla han staffrer
hans giorth ther til a ka
ran han ran ma hanom a
thingi æn amundh fra hus

alla for staffwingh alla
for oplatningh tha bøde
han hanum thre mark fo
re och konungh thre mark
fora ~~Um gardhe mellan
by~~ 270

Thette skall man och
wita at the gart
the mellan by skall wa
ra alla i bymark . ok
hauer thy æn sa laghi
ga warit gard sat at
alla gardher at och hand
thor hwarre i thre wind
i hefft warith och wil
nogher tha a falla at
thy ftar æn lauliga
tha skall e drwch ar
full dela upp athart
fore æn man kast hyn
annen nether Æn gør
thy noghor at han wil
sin gard kaste nidher
och thy meth ørpta
til nesfueta konibær thy
sa at hans gard liggi
a nidhre och hine
hans æn wetih tylighe
a thingi at grezka
och meth logh till
dømpt fore æn han ka
ster thin gard nidher
tha bøde han døm thy
han gør girdhe wether
thre mark och konungh.

thre marcher sakir at them
ær hænna stiælæ at laghæ
gardhi enthe. Æn thz gra
ne ær nærmer wæth lagh
the hægne wil hwar æn
thin ther sithe wall

Thet skall man och wi
ta ath hwi them wil
hægne hwi hvat ær nær
mar alle ~~[illegible]~~ laghe
æn them ther sithæ wille
thz ær nu om mæ ba
i by samæ och samæ wi
ke thera hæste i wadh
ydhre a thera ægher och
samæ wilie at ængin
hæste kombe i wandh
them ær the nærmær
at læde ængin i æn
hwar andre ær at læde
i æn bone the nøghær
man sætthi ~~them~~ sin hæ
st ath hawe i æffre
sit ægit at han skall
hanne wærian tha ska
ll e psteins hest war
i æn then sælle them
ther sæl by hwad i so
mer æn æn sætthi
om han tharff til efte
doms ræth tha ær the
mest ~~[illegible]~~ tharff ath
man gæra the hælst
thæn manth wilie ær

æn frændir æn then ther
loff far aff grane so sægth
ær hwm [illegible] aller then ther
gær grane take til wauiss
grannæ och sætt han æ sith
ægher och wæther han lob
och thaghen nøghir man
hawn i hans korn och
drikker hawn æn tha gel
de han skatha [illegible] æder
so han ther swene ath
han gæta æn mer skata
och bøde æn [illegible] ma mæ
æn tithera wang bøde alle
grane bilie

Ær forar nøghir i 2,72
wanigh them ther æn
far grane bilie til och
tither, sith ægher och
wæther han lob och ko
ber han lob i nøghir man
ær the tha gælde han æder
skatha och bøde two [illegible]
fora ath han forta i
wanigh aller [illegible] ther
thrimne mark [illegible] fora
ath ha ko æn om bilie
i wagh ath then tima
[illegible] och sæle hæste loff
aff sæle grane och alle
grane tha the aff alle
[illegible] loff them bæder man
[illegible] fora och thæt [illegible]

gelde stathin at thet the
giorthe vilie alle hwar
hanum ær haft i och warte
the alle vm sate alle ~~thz~~
the meth alle grannæ loff
komme i the bade men ay
fræ och hwaræ gelde
stathin at æn komber thz
sa sym offte worth ath
sømæ wrthe sæn ath
githe och vilie them
klanglæ till hina thær
githe vilie ath the sæn
se gørtæ tha the thet
hæfnæ vilie kalle them
till thinges the ær ieen
vm ath the vilie ay
githæ och thingmæn leggiæ
thet thet then sættæ seræ
thær the vilie ath the
hanæ giort giorthe och
sa the giorth ath grannæ
næ take ay with aff
them til ær mistæ læn
de sum thingmæn leggiæ
seræ och the bade sæm
se grannæ take thær at
giort hanæ och thet thær
ffirir the ay bondæ bo
de seræ ærit ær take
aff och ay komighe ærit
Æn then gard ay mer

hielpe
En noghær then gard
giorthær at hanum
ay hielpe wrthe och
ay till wærie wrte
och hanæ thingmæn loghs
thær dagh till at han
sculde. Bætha wita ath
han war ay bærwart tha
maghe the take thær ær
seræ han sum wære ay
grandær meth alle aan
komber noghær ær ve
meth vilie i meth wa
ngh allæ grannæ lith
allæ grannæ brynthæ
gørthe och hanæ han
hørthe till sith ær men
alle grannæ tha bøtæ
en om ikke seræ sæart
vm gelde stathe thæ
lø alli van ær noghær
then grannæ thær ay
will hørthe vm alle
grannæ hanæ och hæ
sæ ser warte lost och
komber thz sa i wagh
an thor thz komber
vm hans vilie vm thz
ath annæ men winæ
thz thær ay i tha gel
de han alli stathe thær
sæt [illegible] och bade fro
tolv bra thær særa ath

hans fore warthe lyst
Æn wardher noghor
manz • gardh brutin
och kombir ther fore .ix. m
man sithan ha wær thes
wart ath aff granne
ath hans gard war
ther brotin och bøte
ha æn tha ther ha wært
wart ath och sa brat
som ha gitar till sæt
tha hwat som the sa
sithan tha gelde ha the
ath Æn star ther so dagh
och nath effter thz ha
wort wart ath ath ha
bidir thz æn och sænnad
sithan skathe aff for gr
ma then giald tha
gelde att skathe thz
ther skathin fingæ och
bøte sa thre fra Æn
dull ha sithan thz hand
dagh och nath standz
tha duls ha om thes
dre marks och / Om
noghor mæ fingar for
brugh annæ 2,74
Ghet skall mæ och
wetta att hon noghe
ma for forbrugh anne
ma tha skall ha æn
ther fra sith fa .ix. wa
ngh wangæ Æn ther
ha hawer thz a sith

eghit tha ma ey loff wæ
ta ath ha mistir aff gardh
ferra. forthy ath ha sik fik
æra byrdhir hwat so thz
ær hel... æn aghir allr
flere och tha hin hans fa
hn annær Æn thor thz
star a hans egin akær
som thz ware allers korne
i wangh Æn ær noghor
then man ther om so hest
rithir ut till wangs aller
till hyon och star hoos
hanom och lader hanom ether
aff sith eghit tha skall
ha æn ther fra taka hanom
aller ath ha akar so hyo
math .ok. och hans hors
stande a hans akær the
stund the ether Æn ær
noghor then soll i by at
ha ladher forthy sith korn
ode stande och at ha wil
taka ther andra wande
om aller thera fore gren
ma tha skulu granne
kalla hanom till thingx
och thingsmæ skulu læg
gia hanom en dagh fore
hwat dagh ha skall byr
gia haue och fore ha then
dagh byrghir tha hawe
ha selff gaffit aff Æn fore
ha æn byrghir tha hegna
ha först och granne och
granne nydhe thera aff

ræt · Æn wærthær thæt sva at
annæth by sinnæ sarbyrgh
annan tha a han en nytæ
at gømæ sith sar aff afsart
til hin annæ sarburghs. æn
wanmæghæ thæ sar i oc ko
me thæ me till thær wa
ghen hauæ burgh tha skal
ært holæ thær kombær i
sort holæ tha gælde ha
stathin attær thær sat a
oc bøde for hwært two
ørar e till tolff ør. Æn ser
thæ wortæ tha bøde thær
sorar thre mark oc tha
ma thæt ey sithæn høghæ
worthæ thor allæ hwarth
kombær i. Æn sætæ gælde
thæ allæ attær thær sat
hauæ gørt. Æn wil han
sar oc holæ oc thæt ko
i annæthæn hans wanmæth
oc annæthæn stath thær thæ
hauæ sar drøgh samæ en
hans bilæ oc tha skal
han sælia thingmans oc
sorar dra· thæ oc sle
tha gørar sar hwært siu
holæ som till tolff wor
tæ oc tha sælia· tiltær
oc sorar allæ bøde ~~thæ~~
~~mæ~~ Æn hauæ thæ thæt
sinæ sarburgh therme
sar i wanmæth oc bilæ

an lade thæt tha mæghæ
thæ thæt sithæ mer ora·
oc mæth hwarnet bæn
manghe døghe gømæ·
thera· afsart som hinæ
hauæ sar giffit Æn
thes sinæ burgh

Um sar kombær i wanmæth

Kombær man sar i 2,15
wanmæth oc kombær
hin wæthær thær for at
sar an hin thæt aghendæ
ær oc tha a hin mæth
rætta en oc tighe. Æn
kombær sithæn wæthær thæt
a sithæn hin hauæ wæthær
forum oc wæthær han
for na sar an ha ko
bær a gude lith tha a
han ant oc gælde sitha
thin of bøde ser hær
sorar mannæt. Æn ko
bær han innen gude lith
en oc wæthær han
sithæn for orany tha bø
de en ora sorar. Æn
kombær thæt innæ hans
ethæn gærde lith oc
wærghæ han sithæn sar han
thæt innan han hau i
mannæn tha bøde thre
mark sorar. Æn wil han
thæt innæ i wanmæth wor
tæ tha dilla· thæt en

fiertan manadh ath Aen dulde
han thet a gudeni sworn
tilsket tha dulia. thz om
tilstan ath dull han thz at
han tekit aff hans egh
gard tha dulia. om tilst
ath Aen kombir hin thz
hans ſr ar gennmet ath
wel os lisa tha bode
ſtathe geld och ſkeria.
offne om ſ ena. ath ok
tiethe ſith with Aen ſiothir
thz thz gh haua manz
ſiet ath thz ordetar mer
ſichatta an till twa ſr
tha loghe han hanum
wath till ſo mughu ſo
hin ſithir ath thz stor
ter hanum stathe Aen ſiothir
hin thz ſit A ath han
well hanum aff wartha
tha falle bakarse thera
grane till eff thz thz
linde stathin aff thz thz
fiede weth fora. och
lose ſwo ath han ena
ſkeria. offne Aen sta
thin med an thwiskre
wra statte tha latte han
anth thz han will och
ſelia thridie mark eth
till ath alt ar bode e
till thz ar ſ ctor ſm

ſep ſra. Aen ar thz ba
tha an ſep ſra. tha la
the eth om ſep mark eth
e till thz ar twiff ra. sta
te Aen ar thz bether an
ſen dra tha lathe thz eth
om twiffter eth e till thz
wortha thre mark Aen wor
thir thz hastra Aen thre
marke tha lathe han eth
om tilstar eth och witne
om ſ hans ſ thz wortha
thor thz worthir ſ om
gel statha ſom ~~twa mark~~
tha kombir ay thz hastra
lagh fora an en tilstar
eth och witne at h all
thz stathe ar bode thz
bode thz han ordetar hanum
gh thrimne warden

Om wath thz laght word
fora. weth

Har thz mogthe ma
ath han holdir
weth langtan an ſiskine
kombir ath H han haua
drine witne till ath han
bedh thz och bode thz
for thz war och hin wel
de thz ay et lade och
steffner hanum till thinghe
och witne at om hanum
A thingi ath han bath hanum
olat och bedh ſit rætt.

2,76

bith och han wilde han
ther ey bith lade tha wilie
hin ther ~~vetha~~ wathz hand
om ~~vitnar~~ och allo wide s
war thre mrk Alt tingighe
fora en mall som hetha
laghh ar i ar ~~sop hin~~ both
Nu thet the ar tolff thre
och wedh han ther gart fora
allo laghh fora allo gade
steffne allo a kirkia steff
ne och wil han han ey
gart fora och hand han
grane wine till allo kir
kia grane ath hin wilde
han ey gart fora tha bo
de han e halffne mark
fora ey han stulde allere
fora both fora Nu will
han och tha sulie so myc
le me laghh som ther ko
ker till ey the ar so smat
allo hwatt the ar helder
stogh hugh allo annath
Nu ey tha ara grane
allo kirkia gien tha skall
han the a thingit fara off
han kan ey hema fa ratt
och laghh ~~Om man witter~~
~~annar man hesth~~

2,76 Om man witter annar
man hesth Jmie
marker thi wilde twa han
fora . witter han han

wedh marker the wo
de andra twa thar fo
ra Nu witter han han
wedh harathz thi wilde
banden sop thar och sto
nugh thre mark Nu ...
ther thrall han tha
wedar husbonde bonde
the sime antugh Jmie
marker allo wedh man
thet allo aff handh
tha wide han alt the sa
me bonde som sialfa
man sthulde gera och
fora kamnske gart ...
ne hins huth i ...bart
smatz wold allo bonde
lopa han om half mark
Nu far stalt man leg
gar om hast och hand
han tha hwar time
han faler han allo fart
hler tha wide bonde
twa thra e till ~~thre~~
~~mark~~ worthe Nu ar
han langer borthe om
hasten ey thre nath
och hand ey ledz wara
ath han hand hins hest
tha sike han so nd han
ey tho ath han komber
ath om han so han ha
ffte stalt han om alle

Æn will han tha wilia
om wæffnæ æn han swar
ham thæt j hændær æn
hand han thæt komme till
hem thæt hæstom yeth tha
bøte sin fornæ ar sakt
och warin aff thingffnct
sæklos æ(n) æ(r) gøde

Um maghir ma hugger
annars mans skogh 2,78

Hugger man j annars
skogh och kombir
han hem met thæt tha
han ut ath lade lassit
bonde och bøtæ thwo
øra fore hwart lass
han hugger och fore
hwart warthin las han
hugger tha lade æ thæt
ut och bøtæ thwo øre
fore allir sina thinglaga
mane ath fore Æn ko
ber man och hittar han
j hans egthin skogh at
han huggær tha ma han
hans wat takar till
stholæs kombir han och
wetthir the han kasser af
sine allaz sik æn han
kombir aff hans egthin
skogh allir till lands
wægh tha ma han han
weth taka Æn kombir
han sithin weth ham

thet han kombir a wegh
allir aff hans skogh och
thaghir han nøgh thet aff
ham tha gør han sakt
fra wætthir ham Æn far
man till annars skogh och
gør gør withstær j och
geffer thet withe rafft tha
lathe wath the han hawir
aff tagit och gelde sitha
thin atter och bøtæ a
thre mark Æn hugger han
timbir j annars skogh
antigh byælka allir sparr
ræ allir stolpe tha a s(ak)
øra thet lass han akir aff
skogh ath lathe withe ut
bet och bøtæ sex øre
allir wilia om sakir mat
ath Æn hugger han s(ik)
myklæ timbir thera ath
han gitzer æn ens an(na)n sk(u)l
bort kombir och latir
undir thwo allir flere. tha
lathe withe och bøtæ a
sin øra. Um ma skiff
tar jorth weth annan

Skiffter man jord we 3,1
thet annar och ma
ker man fore a thingh
hiire mighit han ginær
ham ygen thet thæt ar hal
ue bettra an hins ar

tha ar thz warth ath
thz standa om thinghs wit
ne ar till Thy skriffwas
the hema wetha oc had
ander mera' swiket o hw
ffth . tha och malar hin
atam fro en thre wint
haffth kombra oth A tha
ar had meimer ath witne
thz till geffnete well ma'
la' An hin aner Thy far
hin thinghe wint haffth a
tha ar had wetha witne
tha haffth had offne ath
had haud icke ancin ens
egthin oth thariff ay geffne
mertha hin aner Thy goth
A om rata' goth ath wor
the oth thet bewara fra
aff nokhra raner goth
aff aner allo wel ok om
noghra blagh hans goot
tagthe tha skall hin ey
thz fore fin oth lade
Thy wetha hin om rat
logh aff gadze hadn skio
ath antutht ath thz had
fra blime eghin wartha
ath ok thz skall atter om
lag ganga allo noghra
the bud allo kombz At
thz a marth rat logh
atter ath om gang oth

thingz fin fighza A the
ar ay logh om aft aff
ter ganga tha skall hin
goth wt ganga thz gor
war ginen oth thom
briste o thz goth the
atte thz blanglike wer
c fangz | ~~Thy noghor ma~~
~~ok salia fran gorth~~ 3/2
Thy noghra ma fa 82
ka' fra goth oth
wil hin kope thz nest
ar hans arue tha ma
han well selse a fra
fra thinghe Thy wil
had ay kopa thz nar
st ar arne tha skall
had binthe oth thinghe
thz thz rat lagh thin
ar oth thz fra goth
biuthan ginar oth neff
ne the goth had wel
salia oth hwe mikit
hid ar oth ganghe ath
had binthe hans frn
der the goot ath kope
om the wilie binthes
the till thz nestar ar
tha wra the bwrthe
till ath kopa tha
ma had well salia
thaff Thy wra the ay
nesta wene till tha
binthe aneth thinghi

oc thridie thy samelund
kombær tha noghir aff
hans næsta frændir
thæt køpe bliue tha ma
han thøm the iorth ay
hæghna fære Æn thet thet
thæt haner skra wa
rath køpt dyrest i thy
by æner en mikel
iorth allir annær by i
the bygd ligger en
vet thet hin oc ma han
en hans frændir dyr
re salie æn thet thet hin
han skra warit thet
Æn ærar ey the till
tha ma han salia a
thridie thingh thet thet
køpe will thet dyrt thet
han ttiar dyresta thet
Æn ær thet oc swa at
thet ær letera iordh
i thy by æn thet wor
skra i tha skall han
hene lete salia tha
ær thet thet hans frænd
lingh ær næmer æn
ænær Æn will hin
thet køp ath han will
hin antwortha skulet
thet thet han ttiar skra
A thingi tha thet inghe
som han ttiar with
om thingis witne thet
vtan han iorthin i

hand oc skall hin att
welde fæat thet thet han tok
thet gin om thingis witna
thet skall han oc wlade om
thingis witne oc laga
ther æn ane logh vtan
wanste thaghir han oc
fa bøn thingh for thet iorth
oc ær hin wetir thet
iorthin A ther sat togh
a thingi oc lyser ath
han haner thet innan samma
om ham ther gaff tha ær
thet fullt Æn rætir A han
ham allir fa bøn thingh
oc wortha ey liust aff
kombær thet at iordh in skall
att kome tha geldir han
thet fa ater æn thet han
sigir at han togh oc thet
a tiltær eth oc witne at
han fik ey meza
Æm ma
malar til stathis om iort
Vilær en ma køp 3,3 (83)
swer ane til stathis om
iorth køp ath salie ham
iort A thingi oc will han
ey holde weth ham tha
bade thæ bra sæster han
weth ham oc will ey
holde weth ham tha ba
de sæp tra Æn skedær
han ham tha skal han
holde Æn kombær thet thet

at han gitar ey holdit tha
skall han bøta thre mark
fore· och thz offne tilter
ech at han gitar thz ey hol
dz Nu om sielff ar thz om
en man malar till stadz
boden thingh om jorthe køp
eller skiftan aller skiptj om
[þ] mannj ath han ma tha
sulia mala· swarzle mz
thridie mann ech … och fa
stingh mz fyrte mann ech
och fastmann mz tilter ech
Nu holdz han jorthen thre
wintr Nu thor han wet
fast boden thingh tha er
han wetth full jorthe wam
… well [þ] han wann· A
thingh· stot bothe … i
… och thz sold och han
er ma … thinne warde

~~Om jorth skiffte~~

(84) 3,4

Skiffter nogher man iort
wetther annar och ko
bør thz [þ] ath the thz
jorthen skiffter at ham
gangh … iorth aff och
gitar hene ey holdz tha
stande thz i hans wold
thz fullt hand … …
hwat han well helder ath
latta effter aller [þ] mangh
[þ] han brister i och bo
de thor hwarre ~~the …~~
offne fore at thz skall hel
der a thes lot ganger
thz ohemelt hand salt
Nu han annar jagh ham
noghis aff thz tha sk
all han sakle tilter ech
offne om han wil ha
ve ath han gitar ey
hemelt mz lagh Nu ha
ver han [mad] køpt jorth och
haver thingh wint
haffit A tha ma han
ey offne kalle ath
han wan ham ey lag
bothen ~~Hure man skall~~
~~sin mylne byggia~~

3,5 (85)

Alle the samelud
man byggia [þ]
iord aller stogh the thz
han well sialue och skall
man [þ] mylna· lagh
byggie sine …
fore ey han siel mylne
Nu kombz [þ] at no
ther ma wel stra
sich mylna· aff nytha
skall han thz se ath
han skall byggie a sit
egit skogha· och a sith
dema· och skall han
thz wende at han skall
have alle thera· …
till thz watty star off
ne och skall han sie
sa wargh … til [þ] myl
ne han skall och gra
ue sich … aller thz

ra: mødhar thy at hon sar
them Calla till. En sar hon
loff till och ar thz en
hanß eghit wathn thy hon
star a. och skall thz hin
som skulle waara tha skall
han vpptake skughbørth
trytr uniske mae gungu
ma kors och sarthe en
aftthe uintr for en
hon ar alt gima och so
en thy stet thet ma
sta the gøra och skall
han thz ath sa at thz
skelter en offne landß
wagh eller a stagh
wath thz grana ama
allarz a kirka wath
tha ma han thz en ofs
ra: gen thera: bilie
~~En muliar och thy~~
~~thz laght hefft fang~~
~~a hemma~~
Framber thz sa at a 3,7
mer dem hyrgar (86)
stige antingh mella
dam eller annie siska
wathn antigh. sorten
ath thz sa magarme
eller thz kombir alles
sa at thz leggir stige
och wil atter skjøtin
liggia sin mulne dra
en thet thz worther
afftar ti wind tha
ma han wall och en
ma ine hann mene.

En sighe hma: ath thz
wor alda laghe mil
ne stat och thz hanß
bo tha skall nesne til
try men aff thz hæradh
och thera the thz swar
na ath thz war en
laghe mulne sin.
Romber thz sa ath thz 3,6 (87)
thy mulin: hau gøit
ath han hauer hene thre
winter b ifse ashtert a
thing tha holdr hanhe
ne gan hwar ma for
bten thz ar the bøth
thz en ar fult aldr eller
the mistar en ar ma
ne gifft tha ma en a
mulna laghe hefft so
me gen them for en
hma: anr till alderß so
me och laghe wærande
eller enthen hau ma sin
ss. En thol ma thy ma
thy the mulne hauer
eller sis alld gøit wathn
bilsthat thre wint sar
han thz haffft a tha ma
hann thet sigin en vpp
dela: tha ar han wirth
loghh at han holdir thm
wastz so han wara hans
aghm thy skall han hau
taghit bilsthat gorth
och thorff och so wæth
och so alt thz thy hau.
for laghefft hauet a.

haldzer han for hwari ana
Nu sigher han hauer laghe
hefdh ther affne komet
fyghir nokher ama at han
hauer sith watn hafft vidh
ther han haffte laghehä
fft A annugh gamlikte
allä twe och hin will at
han hauer ey hafft tha
skall konungs embatzmand
ther naffna xij ana the
ey aghe i delum och at
thz han hauer hafftzer vidh
thz han hauer laghahe
fft hafft affne thz skall
han ok laghe och ygalde
skadhin atter Um han
hauer nokher orath

3.7 Um the aa wighe lighia

Kamber thz sa at ander
dam lighien wigha an
tugh andhar dam aller
ander fiske watn antugh
fetther at thz sa madghe
lotha a och ane madghe
man aller thz kamber sa
ath thz laghs wighe och
wil ather sin byggia annl
ne dam Nu thor thz
nokher efftar ey komit
tha ana han well och
ey ana ane ham ane
ane Nu sighe hina ath
thz war aldrugh la
ghe andhar flet aff the
haue ko tha skall ne
ffne till xij ana aff
thz häradh och thera
the thz swera ath
thz är laghe andhar
stadh och han wor ey
om laghh opp daltar
tha a thz ware da
stat tha ænde hn sith
thz aghande är at wor
thz dela Um andhar
stat at hiner i by ko
sthe at thz wor wm
so andhar och ey so
aner andhar tha skule
och the xij ane till at
naffnda thz at skilia
hwatt som the thera
heldzer swara at thz
wor heldzer wmt andhar
aller annar andhar eff
so thz the swara eff
thz skall stande han
han och hefft hafft A
thz watn thz fiska wa
re i thre wintr at a
ner ma laat selff fi
ska i tha a han och
the hefft at nythe
och wet lagh at war
som Um ander sa wart
saugh

Um sighe thera

Kamber thz sa ath 3/8
noghen thz wighe tho

upp at thet dighe laghom
aller mothe the bra
thet manghar mæ aghe
bot a aller them omlinest
the langar hauer athe
laghom tha hwilkz thredia
till thinge kombe hin
the dela oc skylder thet
at hin ma wæth ay
hin hafft thet skall mæ
meffne a thinge en
mæ till oc the swena
thæs the ottar sannest
swurit oc the stulat
swerian atte the haua
leet oc swurit oc ey
de ay sanne sin at
brir an thet them thæ
tha liuar aller hans
foraldra warar thet se
miliks arthinde atth.
oc swurthe aldre at
ha hauer thet ratteli
ha aff hand oc sa
skulu the swena
hin dner oc thredia
alt om en atth om sa
madhar sen i aghe
oc the hwat hwar
till hande tha war
thet fora en laghi hin
nother kaller a
~~hin ma ma ay fæliar~~
~~sin kone gortth~~
Thet ær firrar sakt 3/9

at ma ena ay fælia sæ so
meb gort forboen ha haua
henne barn mut oc haua
gorth wetthe at ~~henne~~ het
ta om mighel hin ha
sell oc skall ha ay sithen
sæ gort aff hende forthe
atth hw standir sighu
fra them gort thet hene
war oc wil ha gorthin
fælia oc hauer hw ero
othre standra thet linsar
at ha ena ay gorthin me
terlighe fælia a thinge tha
ma hw ay laghi hafft
offne fæ a metthin hin lu
sin thet hwert annet aar
aller hwart thredia tha
ha ay sa laghe hafft
offne henne Nu orar so
thera wint ma at annat
kunir tha hauer hin thet
gorthen a hauer hafft thet
sithen laghe hafft oc
tha ar hin weth laghi
Nu kombe thet so at sin
githin dor aller bonden
aller annath hene wa
ye kalle a bonde aller
hin kaller a bondens ar
ffrugha at henne gort
wort hena aff hand thæ
meffne mæ en mæ till
thet inna hartte bo men
hwilkz gorthin skulde wa.

aff hende och fanar the
tha at affhendir ar tha
galde hinne fult giften än
tugh bonden aller hans
arffinghe effter sa mikit
som the fwena till ath
hon war aff hende Om thz
kope jordh om thz ar swa
sa fallet tha giwa thz
forste a kope jordh ar
än kope jordh till tha gio
re the a hans fadhra Om
thet henne arffue born
arffue bonden tha skall hon
thet hwarie sike sine gee
thz aff ten hans boen
hon wil them thz ing go
de wilie lagha Än kom
ber thz sa ath frughen
dor for än bonden och
hawer hon born wedh sin
onde och hawer hon henne
jordh aff hendh och far
hon annen frughe sidhan och
barn wedh henne tha skulu
ne the born thz ther
moderna war aff hendh
jeka ath mala antigi
hann for än ath hon ko
ber nogh boen thes e
na ath hon will ingin
jordh wilie bladhe fortigi
ath han ar in all barn
ghen hans born hwat som

the wilie gen hann ma
la Än effter hans dödh
tha agha thera sam
frändir the thz till
worthe nesfinde the
thz bast kunne och
the thz bast wilia
mellan them ath swa
the och sa mykit
omynnigh som hon inn
de efftir thera mo
thz tha aghe the thz
än sulin swara fora
Än hinit aneth thz thes
a myndir än tha ag
he the thet forlotes
forst ut at hanum dritth
och swa kolle till thz
bonde hawer som aff
hent aff thz aghe ta
ghe som sulneth som sa
och är och som hine a
dra taghe Än hane
the än the frandir
thz sidne sanne rät
effne aller the swa
som böden landz ath the
kunne än wethir ko
me tha taghe the be
sta ena aff bynden
aller aff hardh och
the gara them seta
och swena ath the
kunne än sidne sinnu
än the hanne thz gort

Om barnam fore thy ath
werld tagh ath a gang

Thet ær rætth som
fadhir ær sagth ath
then modher thet som fir
dirfs i barne for ha
n ath modhir thet skall
thz allar taghe till fa
lugth aller till æthwndh
ær thz sa litet ath
modh wilde them ay tu
ghe och ay sotthe och
tlaghe thet fore tha
ær thz barther ath the
thiggia them till madz
the strud the ær sina
barn och modhir thet
hint till langh stæma
an the ostthe thz och
grangia sithen skaff barn
Æn om sina warther
ungar ær ath the
gita them ay allers
sid aller the ær sa
sina ath the sidhe ey
ad almissor tha skall
mæ them till thinges
fora och mz thinghma
ret aff thera. gotz
hialppa. Æn hans som
ær thet for warther
barn mz thingmænne
rætth tha skall hafwa
them alt ather gælde
och lugh offre ath

thz thar ay meder
hwre barn mughe thet
fort falia

Hans sina barn gotth
och hwe ecki till fars
aller ungær ær fornbær
sa ath the them ay hol
dz bæn the falia thera
gotth tha skula thera
fræmdher fare till thinges
mz them bathe fathernes
och mæthernes och
kunne thz a thingi ath
the hwe ay andra hiel
pe och tha mætther thet
thuæne gotth och thera
frænder tha skula mæ
helder falla gotthum an
the sa slewasta. Æfthen
dhæll duglher them gor
then om the dø fader fa
lua fra och tha ær thet
ra frænder næst ath ke
pe och thet hwarie som
thingmæne gotza. skatth ær
Æn kope ay frændher tha
kope the thet wilie tha
ær them om hemelth fore
the kopte aff godhe mæ
Æn illa ær thera. fran
der gotth wærth thet thet
frænd barn wilie ay hiel
pe i slighth thriffte | Om
mæ skil om lagh

3,12 Skil man oc them um wægh
tha ther till thingsins
far oc thera mellan at w
æghi of kalle them till
loth i hæne tha skall the
næmpnes till som oc
the skulu swæria thet w
ægh som a man sætta at
læggis hau nogher ma
lust hæm aller man swid
aller man dikar aller man
æghe tha skall thet wp
bride thet the haud swart
oc bøte komogha thre
mark ... um andre swa
gha stok wægh aller me
llan toffter the æll oc
stæste till skæra kome the
thet ~~som man lar noghe~~
~~man sin wægh oc the~~
~~drapes meth~~
Thette skall man oc
wita at lar noghe
man sith spint borth aller
swart æner man aller bra
th ape aller æner wapn
oc drap hæ thet ma
man tha a hin thet wa
pn latta oc bøte ~~thre~~
~~mark~~ thet thet hins næsta
anna thet æt ar ... ta
ar noghet man hæne w
apn thær hans wæth oc
drap man man tha bøte
han thet fore thryl mar.

fra thet ar hulff æner
mark bota fra forth
oc man a sith wapn
oc wærthe at giama
oc thet ar hwar ma
stæta lost ~~sin man lar~~
~~nogher sith wapn thet~~
~~swerd man~~
Lar man annar sith
swærth aller annet
wapn som skær ar
sagth oc saar hæ thet
man meth tha bøte
ha ~~sin skar~~ ... tark
ha gang hans bilæ
tha bøte sex skær an
sarthar man sith wapn
warligha amuth spint
aller annet oc falde
the nethre oc saar
thet dot aff barn an
tigh annell man tha
bøte ha ~~thre mark~~
fore ... saar ha saar
aff swo oc thingsma
se oc thet kombe spek
oc spinner wæthe
tha bøte ha sex bra
Wetter oc æner wapn
wp oc skilies the at
at tha hwar bøte thet
re um mithe ... wi
lie the same ward tha
bøte ...i ond an ane

bidhe hwat thz ar
helghe for dyrdh ællr fe
re far wathe far ællr
thyngh ællr kast

3,15 Hwat mædh gudz mæth
frie eghne hende
ællr kaster ællr stiende
ællr hungher ællr fiar
tha bidhe hon thz thor
hwaro at thz ar ath
wathe thy folk fo hon
hafte thz om bilic ækket
hwat thz ar helghe dyt
ællr annet for aren thz
ena ath hon bidher thre
ey konungs mæth fore
oth ey biskops oth tha
skall oth hans mæste
standher thær dyt ar
wara mestenna om thre
loghi skall falle oth
skall sweria for thy
dødhe om thre tiltær
ath oth fore fær om
en tiltær tha skall thu
thr fiskth ferg ward
mæsta æmd hans thre
wathe 9 logh at thz
war om wathe oth
æy om bilic | Um thre
oc liufes skelfe [illegible]

Hwner bonder sith
hwne skelse a
tha a thz om dra

tar at kirke ath liuse oth
a thz skalft at wara oth
till all fuld wart at sta
de som thz wor skelft
fsd omer hon oth a fo
ydersta tima husbonde
ællr husfrugha tha om
othe ey the thær loth a
othe 9 fiughe at hon ma
æy eme om loth hon
hon fo omightz till at thz
ma omyke for hans ho
neth loth tha skynle
the alt haua fult fora
forthi at hon ma ay oner
ome an halff hwneth
loth 9 fot | Ay konunge
dela hwat helder om
worthe ællr ey tha ar
thy nærmer ath æntne
hans till ath hans lag
liga wor skelse omet
om two ene oth tiltær
ath an hin at holde hans
till ainotugh hwne | Um
C ~~thæt konunge 9 land~~
~~ath [illegible]~~

Komber mæghe mæd 3,17
9 land farende ok
mæd wænt ath hon ar
farse oth tughe ko
ne oth [illegible] wel
ællr hon tughe kone
oth draghe fer bane

oth word han kaar kiar
dwaz sidhan tha han thz a
ar sthulwughe at hawe tha
taghe han sit thræl oth ko
ne sidhan effte om seat
Æn tho ath han wiste at
han war thrall oth waz
han biden bonderis giard
bladh hawe the nogha
siunen drogha tha haua
ay bonden ræt till at
taghe fram hone æn han
oth annothugh kone oth
fær siua oth worthe so
hiid tha ar thz barne
om han taghe ma an
thor ath the ara wilde
barne siuls ma oth a
noth kone allir siuls
kone oth annoth ma
oth wiste ay hwit annet
thz siulsu war at hwit
anneth war annoth taghe
the kone barne oth ko
ne ay siune till hione
i lagh sidhan the wisse
thz tha minghe the wel
sighias ath oth hiones
~~annes~~ annar skart

Om ma hiit sit thræll

3,18 Hwatte skall ma oth
wita a at thz ar
lagh at hwar so ma
hittar sit thræll i ko
nungs gard aller i bi
scops gard aller a thi
ngi aller i lethingh b
han ar a lope tha ma
han wel taghe han
oth binde Æn bonde
skall tipp thee war
wan at taghe han
p sorth at han noghe
wall han wine till
siulsu om tilthar oth
oth thinghe mane
wine oth tha ar han
nermer ath wine til
siulse an hin annoth
dom oth tha a han
at bødde fore bin han
binder siulsu ma ho
~~gel mark~~ thet sin tha thr
bondar war oth gel
mark komigh Æn
kombær thz sit ath
noghe lethingh war
thz bitha tha ma a
ghan ma sit thræll at
siua sit sinde ogha
thes ane at han sian
stirde mith loff till ath
han ma han till mat
siwa hawe tha mu
the the thar i hwala

ay a lang sport wardh
ther som sielwinge hawe
ara och en fira two
j skra dsk gud och two
gunde affra och the stulke
skibe mat gora och
watn hemta och spral
le tima fore the gonne
siglingh Æn hwo so
allers sender sin thra
ll uthi haffn tha ha
n had forgiort thraelle
och gang till konungx
gard och bode thor
hera are ~~thra mark~~ so
re och had skall haffa
Æn kombir had a la
gha j kathinuth aller
notsp med tagit sich
for thraell till thiænister
och setter ay a haff
ne tha ar had thy om
ay for giort ~~Æn med~~
~~far leeande och hend~~
~~tapz sich och will~~
Hand med sich saka 3/19
tapz och far lete
de effter thy och will
er nogther sta ransake
tha skall had take two
grande och sifte om
sich aller sth och be

this ransaken aff the
thy had will Ær bonde
sialff heme aller bryte
the forlicth hauer laghtt
watther bonde tha skall
had them lage ransaka
Æn sin a them ransa
ken . och ar winne om
harm tha a ha och bode
thry thre mark fora al
le dulia om tilter och
Æn hitter ha hussfrua
heme aller then deie the
forlicth hauer laght om
grande wime och sym
harm thy ransaken
tha bode bonde the
thriff dra fora aller fe
lie tilter och fra ban
had hauer wime till at
had ~~bedh~~ bethie lan
kighe ransaken Æn
ar hærazkir banden
heme aller hussfrua och
synne thon them at
ransaka och at lethe
at thera thyffta tha
bode had fora sina thio
fst for. Æn kinthe
hione thim till at la
the them ransaka ef
ftir the thyfftz tha

aethe hyone thz i stand
sidie aff mer til randsikar
ath bindhe aff i thz ord
mal ar Aff hwartha the
harbareth lass stander sa
rar oth aff the kiste oth
aff thz ~~skrin~~ skrin thz a
tiuth hauer bonde allr
bridian laas at allr hu
sfruua allr deyan oth
binth wr oth laas sora
seth tha ma thz aff opp
bridas will husfruan
lade till randsikan oth
ar noghre hus allr ki
ste thz husbonde haud
selff likat till tha skall
thz aff brides Ar the
bade hema bridien oth
deyan oth husbonde
oth husfruan allr ne
ethre likar i noghre
hus allr kiste thz laas
stander sora tha ether
hyma skall till thz ha
brithre ath till randsi
kan thz ha hauer i
hans gema Aff hin bo
den allr husfruan allr
bridian allr deyen ath
kirka sochn allr ath
gill fikke i by tha skall
mal ar randsikar sko
rar thz aff the hans

binth oth the amyghe
lueth fome ~~Aff mogh~~
~~ma far esst sit haus~~
~~betande allr side~~

Far noghre ma eff
thz sith fir ath le
ta allr sith noth oth
hittar ha thz annath
start aff a si eghin fa
binth tha skall ha thz
till hwss leita hwart
haldzs thz ar fi allr
hors oth ~~spinna~~ spinna
gramne Om thz haud
noghre ma heffst a
haud anghin ma ha
ffst a oth haud anner
by thz fialingh meth
allr affart tha ~~skall~~
~~ha thz~~ skall ha till
anner by oth the oth
spinna Om thz haud
noghre ma heffst tha
u thridie by fialingh
om allr affart tha
skall ha thz same
wkan Ar anghin thz
sik weth haue heffst
wi tha skall ha thz
linse i alla thre by
aff hewat hwarethe
ar allre hwat by ha
boor omile allr hwat

hw hetter sielff och ena
ham thz forthi booth take
enattem hw hand thz li
uift Den kombær mythær
ena effte aff andre by
en aff the thre by thær
thm affrat hand om thz
aller faleth · effte thz fe
tha a hin om tartu
hyre hans falet wor tu
ethz aller affrat at tagse
aff ham ores gelld Den
ay a him thz tok ath
bade fora fathy ath hw
haud thar at thre by
ward och lust och la
olika · om fereth Den
kombær mogkær aff an
dre by thz ay hauer
falet aller affrat om
thom tha ar hw weth
laugh ath hw ar hus
heme fadær Den ta
ethær hw aller mate
heft aller hors aller nød
aff hans heffth och
kombær ena effte och
kemmer sith ethz tha
stall hw aller bliue om
tilraw eth ath hw togh

thz ay om blagth aff hans
heffst aller bode thre mrc
fora Gun ma hitt sith
hore ath amen

Hittar ena sith hore 3,21
oxd aller heft aller
hors heme ath annors
enatz och kaller sith ath
ware thær ath letar tha
skall hw ganne weth
falle och stall bth le
thes hw thær a kaller
och ganga i tak fora
thz , hende haud Onghær
hw thz ar hans heme
fod och hans ethz tha
ena hw ham well lag
feste ath thz ar hans
heme fød Den ar thz
s ex som halff mrc
aller bartha · tha a hw
tha a hw at wenia sich
om tilter eth och tlung
Ore ennne bitne ath thz
ar hans heme fød Den
kaller hw sich ay wa
ra heme fod sielff och
kaller sich antingh ath
hane fangitha · thz aller
hw fielkæ at aner ena
a thz tha skall hw luyt

tte hanom fæmt fora oc
fæmta daghs æffter atter
tha skall han kome till
thinxs hin thær han kallas
sich hæue sworith aff thi
der han ay tha skall hans
forfall wnder at han ena
ay kome tha skall han
bitar till andra fæmt ko
ber han ay oc hin andra
fæmt tha skall thridie
fæmt bithe. Kan a thrith
tia fæmt tha skall han
amellom thin wecht kome
thær han hawer till næff
nd sich till hemelsa allir
oc thin thær tak hand
fært i tranga till oc
hægre hand oc hals oc
andra ena stall gangra till
mot hanom oc hægra
hand i hins hægra han
nd hals lægra oc han
stall swera thz thær a
thinde ær at bithe sich
s gud helpe oc hyll
wærte som han ær oc
thz rætt aglinde oc a
thz enz wara oc hin
skall æff swera thær
hanom hold i hand ka
oc bithie sich s guth
helpe som han swear rætt

eth oc thær ær ay
men i oc thær meth
skall han till sich taka
~~hin ena a oc take~~
~~sette sich grithe~~ 3,22

Ær komber hin tha
wetthær a thritie
stæffne amellom andre
thin thær han tak sette
till tha a han wetthær
oc take oc ær han
laghsettir ena tha gra
tte han sialff i tak s
tte hanom. Ær han ay
sialff bosetter ena tha
skall aner bosetnad
i ~~[illegible]~~ wethnu gratte
fora hanom at han sich
der ay bort swarke
han allir hans fæs
holen thz hine gange
i tak fora oc tha
skall han næffne hws
fora hanom hwar han
hæme ær oc hwart
han will gange landz
Rymer han at han
sialff heme fore tha
ræt ena han well sæ
sæ lagh fora oc thær
æfftir fæmt sæthie till
oc hanom oc amne

a the bofiall ha
bisper hann aller j hæ
wesd oth logh witne
sum skaar ær sagth
Æn siþþer han ær ath
ha ær hans hæme s
ser tha skall han ko
me till hemels a ene
ste sinne aller hans for
fall at han ena æn ko
me komber han æn
tha skall han a an
dre sinne ende wor
ther so ath han end
ser æn a thridie sinne
tha skall aff ganga
till em hand lagh he
ther tak sæt j hauer
haffte oth logh wit
ne sum till forne ær
sagt Æn widher han
thridie ena antingh
forste sinne aller annar
aller thridie sinne tha
ena han æn faller a
ner till hemels tha
skall e sieff forste log
ath han ær hans he
me stther oth tha skall
han ware antingh a
forste sinne oth wama
em logh oth till ath

oth witne aller lade ena
de sith forfall oth salie
logh opa andre sinne Æn
sin han forfalled tha ena
oth andre forfall Æn a
hin thridie sinne tha sith
all antingh wadde oth
salie logh forar at the
wor hans hæme ste so
ste ær sagt aller hin lagh
tha hemar han ther tak
satte ~~Nu tek ther hesto~~
~~gan aff~~

Nu tek ther hestin 3,23
ganger j hender h
watt the helder hin æd
aller hin thridie oth
hand han antine till ath
han kopte oth antine
ther wether ware ath
han ther ut lod saker
holer ganga till hin oth
take ut the ther wetning
ther han kopte em the
antine ther wether war
hin enkit han gaff s
re oth hine bade ko
mse umbatzma ~~there~~
~~ganf~~ forar at han wor
hin ath the saks holer
ther han gatt æn hemelt

holdz. En gitarz han ay
bin wethir kanz ther fr-
ari holm lok with tha
miste had thz wart ther
had haud for giniz oth bo
de konungh thre mark for
thi had hapte win lost
~~hin ther ar vtlegh lande~~
~~ther i tak gik fran~~ 3,24
Kombir thz so ath thin
thir forst er gangnde
i tak fra hanum ath han
ar vten lande ther han
haui thz aff hir hors
aller mot aller fanghe
aff oth wethr hin ther
tak fetter ath hin ar
vten lande tha a hwer
sint ath ~~biggerf till~~
biggerf till sy ørghtan mar-
tar thz ar sijr bether
En fighir hin then tak
fart haud ath then mar-
tar thz ay for drecth
an for enn wnman tha
fæste hanum ther laghs
ce till fate mark oth
oth skærra hanum thz
ath han malar hanum
ay for hans weffre oth
hin ar vten lande oth
tha skall thz skunde so
melt ar thre sinnd oth
hwar till ~~fængelse~~ fiur

gilte mark. En om
so kome ath mad wi-
pd vten rijff then
hin kallet till hemesk
oth with hin then tak
færth haud. at han ar
vtan inge tha stan
de daghth oth namdd
gar Enghir hin ath
ther tak fat hauer
ath han gorthe hanum
thz till weffre tha
wrine thz om tilter
ath oth ther om stan
d thz daghh oth ne-
bingkir oth kombir hin
ay tha. thi gar hin
ther tak fat haud oth
laugh by inner fit
gorth the samelnd ma
hin som affter komer
hanum skinde thz ath
han ar vten rikes
lande. En hin thridie
then wethir takar han
ma thz ay skinde han
skall a thridie sinnt
antughth warnar aller
lathe oth En kome the
oth ard the gat hiuhethe
thor thz wol malla
some ganghe tha ma
ta the the wel kome
En boder then wethir

thz hau heme sko oth
stall thot hwaie gyld
antingh twe thes ser
ste brosiall allæ anæth
brosiall Æn a hinth th
næ brosiall ænd ha
thz æn gælza at ha a
ne fome weth æn sich
sielff ~~Æn farath holtz~~
~~wæ sa got som halff~~
Worther sa ~~mk~~ 325
ath farath holtz
worther æn sa goth sa
halff mk oth ær thz
bæthræ æn thwo thær
tha wære hin farath
holtz om flate mats
eth oth hwaræ thot
sthule thwo hanth ond
ne wara i loth om
hæm the boedeme ar
oth andre thre the ha
fa till sa oth swara
ath thz ær hanth he
me sko oth ha a thz
æn i. Ær thz æn bæ
thræ æn thwo thæ allæ
mindza. tha wine ha
sich thz heme sko om
hindre mats eth oneth
hanth grane thz bonde
ær oth. en aner om
hæm thz ha ma bæst

sa the grane thz bon
denth sin ferme gorst
thot torpz ~~ath~~ æn me
ra en thz boor en
tughæ en ond allæ thwo
allæ thre i tha falla
ona thz hanth grane
wære oth boor i me
ste by allæ i torp Æn
ær thz æn bæthræ æn
tringh sielffs allæ om
me tha swara om sa
ane eth ath thz ær hans
rata heme sko oth ha
a thz om rata. Æn
worther thz er mera
æn hin skall om flate
ond wena oth hin la
th wine thz ha tak sin
hau tha swara ha om
en eth till oth ona thz
æn wide worthe hin
re wineth sa thz worther
tha swara ha go om
æn eth ~~Æn madrapp~~
~~thz bot wor forste fall~~
Hwo sa sagt ær 3,26
that hin thz mit
hau drap hau bot
forstæ fall tha skall
ha om rætæ hitta
sine sæthsmæ frendæ

at oc taki with them
oc laghi oc takir thet
ur frændsæmme æfter
thy the ær mæghe till
tha aghe the at bø
te om han/ ær the
mægha tha bøter huar
ther sum mykla mine
Æn æra the sa tha bø
te sum mykla mera tha
skall han mæssæ dagh
fore them oc late han
ne mykth huaz thera
skall bøte thin e halue
mera thet næmner æn
tha thin e halue mine
thet thet ær næst oc
huar halue mine e
mæthen hans frænds
me ær sum mæra me
ath the minstæ bøte sik
till æn minde wæræ
æn thrugh bøt Æn æ
them ena man ha thet
till næmna aff sina
frændr for æn them
dagh komber han ra
thet firam e sa hæl
[illegible] han brister/
tha oc æn bør sta
sine bøter tha skall
han dom sa till aff
sine frændr at næ
me thet till oc lue
sæ thet stikin a hæraths
thing at han hau
dom fangit them
a hændher aff sine
frændr tha lagha
thingmæ han dag
fore the bøte skall
at han ware a næsta
hærathsthing oc sø
ke han bøter thet
oc lathe sielff stæmme
hine om two one oc
tha komber hin till
næsta thingh ær/
oc fore han hæ
bøter thet oc thet
thingh me offre an
han skulde bøte Hin
han hæffte a ræt la
gha thingh bøt Æn
komber han till thæ ne
sta thingh oc bøter
sum fore ær sagth
allæ han sielff loth
at han ær æn han
frænder Æn gør han
han æn ræt fore oc
komber æn till thinge
tha næmne han han
oc thol han athe han
gær æn sor rett tha
a han at bøte halue

oc ypp marck än there
tilter oc än ma hägna
til wide Æn worthir
än thz wrate ther hon
wt fik tha ma han
än a graff wirthe än
haan ~~Nw han ther dra~~
~~ff petter hans drapne~~
Petter ~~fiaandir~~ 3,27
han ther bodir
theres drapne fiandir
at han fik mer j thz
arate aff then drapn
worth än till en mark
stor far alla aff hugh
alla lyde tha schule
the bode bin the wor
the sartethe alla sa
lie eth lagh fora Æn
kombir swo at han thz
dod är drap ok bot
fora han antingh
hans son alla hans
frande tha ma han
thz samme wide at han
fattir fik p mughi
thz wrathe alla han
frande som for är sagt
Æn thaghir alt är
bot tha schule the
han tught fwarra thz
bodir haue taghz oc
p manghe som han
neffner till tught bin
han fyt wel haue

aff p marghe schule the
forste neffnt swerria thz
ma än hägna neffne
än tolff boden then ther
bodir tok ppp aff mothe
ne oc ppp aff fettherne
oc schule tha hime
ther bodir haue taghet
neffne forst hans fran
der till ther bodir by
the fik oc schall forst
swerria thz bodir bytir
sich p gruth hialppe oc
hyll worthe at än fra
der gat ok witt hine
wara hans mall p ko
än som thrra han wil
de flighe bodir taka
aff them som han han
them bot oc hans fra
der swarie thz same
än haan oc hine scha
la thz ifan swerria han
forst ther boden tok
at han hauer bodir
taghz fora oc han wil
thz aldra heffne haan
fan än gat ok än än
än daigh hwerke aff
borne oc än borne
ther än schule the wa
rra sarte oc lagthe sa
me hende ok minnes
Thwilky bodir a ath

takke for gudh amen a
3,28 Kombe ther thz fo ath
they ar anghin till
they aff hanom wordo fo
them dragen wort thy they
bødher ena taghe tha ar
fatther nest mest ath taghe
bødher effter hanom och bo
dher then taghe bode fe
stniit och och bødher the
they elst ar och sithen
som the skulde arwen
skiffte fo skulle the thz
skiffte En ama the ay
till tha the mest ar bø
re och alle som mer the
taghe tho the they elst
ar i och a fatthernes
wegne som the ard be
gethe wegne som mer
qua oc motherne och fa
them tha taghe thy bo
de festnigh och bødhe
they elst ar i fatthe
nes wegne och skiffte
thet hware alle them
thz gesfne aue are
En alle the they the bø
dher taghe the skulle ay
taghe aff the two sale
thz framdre till hwar
bden thes ath then we

sthem haf there had wor
boren hwatt helder fa
thernes ellr motthernes
ath there wore anghi-
stene . they taghe sth
nlde tha taghe hin
amner en full sall fo
then første En wor thz
fo ath they word ay
mer till en fatthernes
frændher ene och wor
antugh bror som till
aller adner fo mar
tha taghe ha fyrst
en sall och fatthernes
frændher taghe sithen
hin ander och motthe
nes frender thet ha
wor ay mer x amen
sama tha taghe ha e
full sall wether them
alle thet ar ha taghe
hanom there timar ward
och fo ath motthernes
frændher word flere och
tho neermer ath byrt
tha taghe ha en sall
weth alle hine adre
~~En motthernes frændhe~~
Er kombe thz fo
3,29 ath they war en

arwngh frande till a
mothernes weghin och
thy aff ham wore fo
me were antingh þ
aff annothigh sulk kome
at han matte an arff
taka aller þ bøøn sike
at han ma bifta an
hwara hans frændr
were Nu thor fathe
nes frændr hafftta
arff then ferste fall och
þ then annet tha
ma thor ay thria fra
der nkot ware wm
han thor fralb mod
tha skall han till fullo
bode tha taghe the
alle sale ther fathernes
frændr are wod och
þ mothernes wethyn
tha bode the alle sa
le mothernes frændr
Nu komber thor thwa
re sithan mothir aff
hans frændr ther bla
rike wod alle bøøn
landis och falle A the
bøder ther wethir ham
atte a fathernes wæghne
alle a mothernes wæghn
och hwad hyn att bøt

the bode skulde tha
skall han frame a ~~th~~
the taghis hane och hi
ne wara saghlas ther
bøte och skall man unde
at worther mothir sio
sithe bøter worther ta
then tha ma han arbe
der frane / ~~Nu man døø~~
~~for the bøder skal taka~~
Worther sa ath thes 3,30
frende worther d
om ther bøder skall
taka och hyn til bøder
hane tha skal han hin
ferste sike och aff ham
a han fyrst a taghe
alle bøder ther drap
och han a sine frændr
till ath falle och sik
om Nu døør for ham
och wil han ay bøde
och taghir han hws frich
tha hawd han sithe wt
at malar warther frændr
hyn han wil tha skal
han om wita falle hi
till the wppe hws sithe
ne och skall lagha sta
ffne ham till landsthi
ngh och ath æneth och
thridie komber han till

Landsthingh gen ham
ther at sokar och sighier
thz ath had ar ay nest
a frende sinne och brother
skell thz till haradh ther
the wore bode fodi och
one vide rat a ath had
wor ay hans neste fra
de tha skall ma neff
ne ham ther neffnd a
haradh Enwena. the thz
att had ar hans nestefre
de ther sithlös ar tha
tyghe had wet ath bode
ß som had i hafftha ham
selff wagith aff thes
wegh ther wegis had
och had bode thz a sine
broskell allir hin gerninge
ad och taghe has frith
Nu skena. the ham fra
ath had ar ay has neste
frande tha war had
saklös och hine haue ta
?z sith arnethe ther had
sorte och lede a them
thz neste frander ar
om had wil landar bygge
holde Nu kamber thz
sa at had hitt then rat
skilnath for thz hus 3/31

neste frande ar os
hin wil en bode tha a
han hans frith at taga
Nu affthir thz hans
frith ar tagith och wil
handlist mer far bygge
thz sime legh tha a had
ay two me at soka
till madhelithe och sithen
hauer had ay lesth eff
ß at sine. the sime
lud ma had och mo
thenes woll taghe som
sagt ar om sathenes
wegh ß ma had och
mothenes weghin sake
thz skall ma thor
hwarie sidhe ath om
both wrethe the thri
tia sall tha ma had
en linde thz i hins
dathe graff om thz
wrether wether hin giet
thz hans frith wort
taghen sithen tha ma
te had engthin bodir
sithen betha for thz wer
alt sekra graet thz
ham wor sithlös dij
~~Nu ma sla thz ma~~
Hette skall ma

orþ wiþe aþ ældz han
aþ ona hauer drapit
þa an hans siþ were
þer taghe þa alle þe
hus þer forra. were mar
ft aþ taka bøþer effter
ham þer drapin wart
þa war næst sin oþ
hans ba broþer hin
han hyffta þer skal han
bøta. þer arff ær oþ
hina. bar till þer om
aþ om ham þin sø
ste ær an han þa sten
le bonæ baen wæþer
take at bøþe an aþ
þe an till þa take
faþer om hin hand bo
tar þer bar i om fa
þerin dræpa an ~~till~~ þe
till faþer aller broþer
þa take aþer þen
hans næsta frænde ær
þer effter oþ þe þe al
le bin þe aþ alle b
mar þa baþra þe
alle om ham i bøter
þ fin þe skulde ær
ne ham þa skule þe
alle deffut i bar bøn
þes ene at ~~þe~~ þin

þer arff ær a faþurnes
wæghin han skal æ ansuara
þe nærmer þer ær fa
þur faþer an moþer faþer
þo ær moþer faþer nær
mær an faþer broþer
Nu alle þe þer bøþe i
þin forste fall þe sku
le ey bøþe i þin andre
fall bøþen þes ene at
þer ær anghin frænde
mer till þe wæghin
mer an þin ene þer
i bær om þa bøter
han all þer sielff all
full fall oc bin well
hin sin þime ~~Nu ær fa~~
~~þernes fall~~

Nu wærþer þer s 3,32
laghen a faþurnes fall
ma yfirne frænder a
wærþe af annen wæghin
an mer an an þa
skall þe ene bøþe
þin ene fall om han
will an ta taka han
hans siþ oc siþen
ma han ey wæþer hin
annen maler þer ær
oþ hine an per mo
þurnes frænder oþ hi
ne till faþurnes frænde

æn mæn æn en tha ær alt
thz sama thær for ær b
sagt tha bøther han ænnu
oc thz samæ offræ han
firth. Æn ær annæthæn a
ne wæpnæth till oc a
næ wæpnæth standær till
tha bøde the alt fult
fæthær oc so sum the
schulde taghæ alt fult
Vm æn twa ænnæ stan
dær till so schulæ the
alt bøde fult komæ the
æfftær annath hans fæ
thænæs standær allæ mo
thænæs tha the thær fø
re haue bøt for thæn
foll mughæ wæll aff
thæn bødær kræuæ the
thær bøde for thæn. Æn
wortha thæn wæpn sithæn
noghæn sar thær bot ær
thæn wæpn. Ær annæthæ
arne mæn till at bøde
tha sithæn bot ær tha
mæn mæn æy kræuæ for
thy at so sum han tok a
thæn bøter um han wor
wsældær so schal han oc
annæthæn bødær fullæ thær
bot wær særa æn han
wor sildær | Vm aff

3/33

Vm aff sum sagt
ær for / Vm noghær
mæn taghæn aff en sit
frændæbøtær tha mæn
æn haue aff wærn man
ne æn mæn sifftæ
Æn will han thæn aff
tha schall han dylia
mz thre tilter oc a
han kæn æn a thingh
lyust ær thz oc halff
mark han trughær en
mz boten tha ær thz
oc the same laghh
Vm. Æn ær thz a thi
ngh lyust tha mæn han
æy thz dulia. tha
schall oc so han oc
so mz bøslade bot
sum thinghs vitne
ær till at gy wor ta
lethz oc hwar mæn
for thz wortha allæ
aff oc will han tha
thz dulia tha dulia
thz mz thre tilter oc
oc hogheste at war
han wæthær noghæt at
han haw aff sinne
allæ ~~hathz~~ hatz fra tha
kæde han wæth thz han
haw oc till oc offræ

och kunne ath ha ha
id an mark. Æn ær
thz mynne an mark
silffs antugh aff allæ
haldz, fæ tha dulie han
thz som annet fæ och
an som aff deli hen
at han skall geldæ
saker laugh fora allæ
lade wth / Um nogh
faller a annen for geld

3,34 Om noghre falla
a annen um geld
thet thz war hiddre
te mark allæ ome tha
a han en ath dulie
thz om om en om
thre tilt och stande
the laugh e til thz war
thre thre mark silffs
och fall han och for
thre mark silffs thre
tilt warthers thz min
ne an thre mark sil
ffs tha dulie om thro
tilt eth e till thz ar
mynne an thro mark
silffs tha dulie han s
then om en tilth e til
thz warthers mynne
an tolff ora tha du
lia han sithen om fira
te mat eth e til thz
warthers mynne en sex
ora tha dull han sithen
om thre mat eth e till
thz ar mynne en thro ora
sithen dull han om en eth
Æn skall han wthlatta
och warthers han sectat
som sker mall som fæ tha
lade han wth om tilter
eth och konne e till thro
mark silffs ara Æn sett
mad hann om thro mark
silffs och will han noghh
wtlade tha sekia han til
ter eth wdan konne e
till thz ar tolff ora
r pendinger. Æn sekar
mad hann om tolff ora
pendinghe och wil han
noghre wtlade tha sekia
han fiarte mat eth for
e till sex ora are Æn
sekar mad hann om
sex ora och wil han no
ghre wtlade tha lade
wth s mighz som han
will och sine ene eth
offne / Hwe mighz hus
frue ma for geffa hi
skap wdan bondes wilie

3,35 Gieffwer bonde och
husfrwn samen

tha ma hustruna om rat
logh ey ena aff hende
Nu scam pedmyghe mu
haue the bern same the
till alderis ar kome so
me en allo ske thri fa-
ruten sum gudnell ar
so doll och kop nothkr
ma twetikr hans kone
allo twetikr the bern
skwo full wape ar
ey thor kopz uinstar
i ien tha ma hu ey
hede thyff skra. ther
twetikr thom kopte fore
bæn bonde liuer a
thingh the ath hans ko
ne allo hans sin allo
hans doll wilde thera
with ey so ath the um
rthe skaherte nothkr aff
hans bo so sithn um
rthe the haarke lit
allo mugle affhende
aff hans bo huo so
sithn far nothkr aff thy
tha skwaro skwar so
ha skwarsha ane hab
hyon sor Nu hau hab
sin skra sasth nothkr
kopp ey the twetikr
liuer a thingh ey thor

kopz war adr ien
tha schall ha thot
haare bode skra si
sin hau her amughth
hans kone allo hus
doll mothr kop sest
tha a ha ey ath bo
de skra. Um ma kalle
the gelan

3,36

Kombir ther so at
ma hauer amu
th then brother allo
mer skande ther ther
amist sith with thre
gort hau allo enum
the ther ha bilde
mothgh hin aff hende
tha schall ha take
the beste une aff by
ien till thinge the
the hans methwide
och liuse the thra
ath hin hau ey sith
widh till fulle och ha
bil tage twetikr hab
amist och skwaro ho
at so ha gior tha
ma ha ey sithn aff
hende aff sith och
ey schall ha bode
haarke sor sesmen

och æn før hans stadningh
Æn slar han noghor man
aller hugger aller draper
tha schall han thet sik li-
nyde till hans wena-
om fulkelikth at bøde
som han hafftha thz sel
ff orthet Æn worther han
so ... at han ...
hdom ey holdeth fore b-
den han skall hanom ... he
ffta hawe tha schall han
thz a thingi lyusa och
om thingene ... hol-
de hanom worther han
och so ... ath man
... hanom holdz ey til
thingx komet fore en
me ... lagha hefft
offne hanom tha schall
han tho til thinghe far
och lade me neffne
till thingx om sith at
the hans om sighe thz
same ath han ...the
thz aff ... och aff
thwangh ath han hettete
hanom tha bøther han
hwerske hanom thz han
haid hettethe och ey
konungx retth ~~Æn han~~
~~flighia bot och han~~ .

fulgh thz thæm a 3,37
Flighia mwth by fra hanom
och skiliher han thz
a tha skulle hanom till
thet schoghin a och ma
han them sa fa at han spi-
ller ey hans tra tha ta-
ke sine by och fare wel
om ... sitther han thet
trwit a ath byam ...
hans ... och fra hanom
flughia Æn sitther han
swo athen haid ey ...t
kant och bil ey lade
them ... then swer
om thretie manne ath till
tha fare han thet bøde
so wether om en eth och
swaria ath han fulde
sine by och the ar hans
egne och tha hwe the
bota till halffs sallo thz
the bilie Æn ... konde
thz trat a sitther si ... ek
bil ey ... mith tra-
fora ... by tha stan-
de tract och hans egne
wa... Æthor hwarn bine
a ath... thæm a ...
so trat saldther tha a h
the bine a bothe hann-
... och by Æn slake bi

ne wllere bort oth falle
annet stat oth kombær no
ther annet mæd wæthær for
an hin ther agthinde ar at
oth wil hin sielue ther for
bitte ath the ar hanbe
gyue oth aff hanb by so
ne tha wanne ther om th
tar manz oth oth sialff ha
harn laghh fora ath the
wære hanb hæme sidde
oth ard the holdz thæ
ha an swena tha take
them ader then Ard the
oth taperthe sithin hin se
sta laghh fora oth thær
an swana tha galde
adher sam hin ar well
holden mne An wil ha
an sialfe laghh ford tha
swena ha till om en eth
oth tarte sithen sine by
oth sure well meth An
kombær hin ~~for~~ them for
i stok ther them bitar
for oth kombær hi effter
sithen oth wil ha swena
till ath the war hanb
ther effter kombær tha ha
ne ha halue oth halue
them ther them ate oth
the wand alt boghh the
ra. ther kombær aff s
then An kombær an
nethin mæd efftir faller
sith till agthinde for an
ha hauer ffrer stocke
aff sido wil nathær
mæd sithin swarne till
oth thær hin swarne
for sith ther om i hefft
hau oth swar ha till
tha sir ha ay mer
aff en then ene stok
forst oth the wand be
t with thewar bin the
bilie a sæter beghen
the ther aff sithel An
hine ther for word so
de haue hin ther for
st bitte for the wod
offrine till om the wo
re t e ællr ffre stocke
the swera till om en
eth oth turkhe them
halue ~~Om nakot kone~~
~~taghz en lope karll~~

Kan nakær kone
drughær mæd a
sith in mirke tha
hin hene næste stan
de ar oth hene a
mz warta ath giffte
oth bidær aff hin at

tagha thær thz haud gæzt
hær mæst oc the the
thiuff hā hæne ā at
wærte þ hænit sōm al
ler wærther weth ho
ne gæst antingh bar
daghe antingh noght
annat skesskæne. Ān th
ær ath hin tigh thz in
thā næst standæ ær
tha skal hā hemne
thz æther ſā sothe at
alt thz thē ma gøre we
thær hæne thær a hā alt
baddær fora forbiden thz
ene thær hā gør um
þ ægin bilæ kombær
thz oc þ ath slege
site dott tagha ma
j lænd oc wæ hā
ān thingh lust thā
hin thær næst ær a
hæne mothrne a bor
ne. Ān thæt hā lughe
sith hæne stæthen till.
dott sothe ath hā wær
ān thingh lust stæta.
Ān thz sa liggan j
lond um anders sand
kone oc affler hā sin
um hæne for ān hā ha
ed bæt fora kone tha
fuar hā ān aff bætæn

haud hā aner sin weth
anner ma tha tighe hā
bætær ān ær ān aner
sin till tha tighe næsta
standa. Om man skæn
aner hor oc mæth

Kan þ ward ath no 3,39
ker ma sæll hor al
tr orsd oc hauer hā
till ān oc kwine ok
wil hin sithen sæte hām
ān thær hā sik aff tha
ghinge the same men
thær wætær wæ oc
kwine thz at hā køpte
thz aff hām oc hin thær
hans wæ ganghe næste
ma hām at skiærma
um tolff men ath thz
ær hans fæ the same
lud sōm hā skulde we
na fora ~~hemne~~ hene
før ān hā haffte he
ne før þ skal oc hā
oc wærie for hām ān
hā faller a hām oc
thær hwaræ skulde the
kwine bær thær wætær
wær. Ær hā liuende
thær ān wær ath thā
ward hā j logh um hām
ær ān han thz ward
hans næste strande j

then stath sorthy han köpt
thingat adher tha schulde fi
lle ther wen wor at all
hans neste frande han hen
wor [illegible] Om stapz clatr

3,40 Om han stapz clatr och
han skifft ope och
farthlet swart ther skall
aft om gartar nyn lawrd
till och lorine brith the
köp alle the samelud the
sagt ar om hws och hon
vnde batthe hon faint ser
j anerz mat heffst ad
ganse alle lud a the ad
stande bothe hon hed in
ne rikes ar och wtan
landes ser och hon the ar
se got han e hulff [illegible]
[illegible] alla barna tha ga
ge efft the logh och
the [illegible] ther skin
ar han far ser dinger the
har han theb [illegible] ser
mikle myne a ma log
fera ath giue ham ther
ar mine [illegible] a
skall hin the a och logh
[illegible] och ther aff
ne faller tha logh wi
ne ham fik ar sagth
Om man far [illegible]

3,41 Warther the [illegible] anghs

ser ath [illegible] ma [illegible]
[illegible] aneck mat far a [illegible]
[illegible] ham had allt the [illegible]
tha barna hin till fory
geld ther faret a och
[illegible] ath the [illegible]
an mer stathe then s[illegible]
ne och had gelde ham
schaten efft[illegible] om [illegible]
ath Om ar faret ba
thna an ~~the~~ two [illegible]
tha lade [illegible] och [illegible]
[illegible] offne om [illegible]
[illegible] ath e till ar th
ff [illegible] worther the
och barthna an thff
[illegible] tha lathe [illegible]
om tiltar ath e til the
worther two mark s
[illegible] worther the barth
re an two mark [illegible]
tha lade [illegible] the had
will och till ath om
[illegible] ath the wor an
barthna Om worther
the mine an [illegible]
[illegible] med fart had la
[illegible] [illegible] tha [illegible]
had ther an fora Om
worther the [illegible]
[illegible] med aller me
tha [illegible] had two [illegible]
fora worther the an

tughth sipe swa allæ ba-
thre tha bötæ staten of
bade tolff öra Æn wær
ther thz een grot sum
tolff öra allæ bathræ
tha gellde staden och
bade tolff öra Æn wær
ther thz een grot sum thre
mark allæ bathre tha
gellde staden och böde
thre mark Æn draper
man fæ om swothe an
tughth leghstar thz i go
me allæ om thingstre
allæ om spinnd allæ hu
styar om skwatt allæ
om spar tha gellde
staden och böde bonde
thre mark an tho at
thz een ær bathre an
artughth huad mintz so
thz wethær ther stien
hemmæ tha böde thre
mark allæ dulia om
tilt och Æn ær thz so
grot sum halff mark
allæ bathre thz ther
han haud so meryn wo
thz tha gellde bonde
staden sum sakt ær och
böde thre mark off
me of kunnith thre

mæn skadha at thz ær giord
mitsoms werk och mith
ongh werk a wedh so
mykith at bödes Om man
slar træ undelighth
Hor nothær man so un- 3,42
delighth at han giur
bu gothe och slar thz
sum thz for kombær no
[illegible] och tak ham wethær
tha fare han so weth ham
sum wethær thiuff skal
fares efft so mikit so
han haud stritz giort Æn
gitær han en tighthz ham
wethær tha skier han so
efftær ham giort sum han
skulde efft so thiuff s
far Gö ær och ann bo
deris tiltz lughstan an
tughth bödi skötær allæ
a marke och tak thz
nöt man och kombær
thær nothær man wethær
thær thz a tha fare we-
thær ham so wethær
thiuff skal fares haud
han nothis stolet bort
tha skiær so efft sum
han sete efft ane sin
thiuff om so migall mit
Om man lar aner so heft
[illegible]

Tar nokor man annars
sin hest aller oxe aller
thare aller wapn sua man
lan ande tha a thet laan
sua got at kome hem sua
han lante thz Æn worther
thz borte tha skall thz
swaria sialft at han gaff
thz ey bort oc gelde ham
sithan effter the warthningh
hin sagh till thes lata oc
effter the warthningh han
skulde anet fa giälde
utan han got Æn thote
ham ey swarre at han la
thz ey bort at han sälde
thz ey bort tha böte han
two öra bot fore han
thz ar sua got sum fira
örtugh oc till two öre
Æn ar thz barthre än two
öra tha böte han sex öre
e till thz ar sua got sum
sex öra Æn ar thz ba
there än sex öra tha
böte fore tolff öra e
till thz ar sua got sum
öra Æn ar thz barthre
än tolff öra tha böte
thre mark hwar mins
sum thz worther sithan

tha lade e eth lanet
om laghum sum sakt ar
oc om gield af hano
han dull han at han sal
de thz ey oc gaff
ey tha dulie thz e om
sua mykel laghum sua han
skulde sua mykel bötar
om dulie Tum mader
sa kiste till annan

3/41

Gether nokor mans
man sa kiste han
till annar mans aller
sa sannigh thz han hawer
sielff laas fore oc
worther thz bort stolet
tha skal bonden än
thes giärde a thes attar
gelde hwem thet än
ere at han sett hano
han at han hawer thz
sielff stolet aller hans
hwstrwmat tha skal ha
thz annigh ader gel
de aller gine laghum fo
re Æn sell han ham
aller sielff aller pedingh
tho ath thz ar i fästa
thell oc thes laas sel
oc leghter thz i sa ki
ste a hws a sin oc
sell ham laas oc lika

ells ther fört a tha a han
än atther aath gelde. Än
tapar han aller hans kone
j sine gömo · so som
inne är satth och swor
ther the tapt tha skal
aff gelde ther gömo
tok. Om bondens egit
worther om stolet 3,45

En worther bondes
egith stolit oneth
en gaat so hint swor
ther badhe han ther än
fora · ok sall han thes
loghh aath hans swor
en onyt stolet och
tha geldher han thz ey
aff. Än worther hins
andre stolit ther i gömo
haffde tha gelde som ini
thz aff gen so ni är
om logh och hin kalla
ene offre. Än lar oo
ther enad aller hest aller
oxe och far om hem
thz tapt haud och so
ber wagh ath hans
och hand hin än egith
i gömo ther hem a
tha skall han före hoo
hinth en the är hoors
och sitther hin tha at
han tapethe thz om
wanricht tha gime thes
loghh at han tapethe thz än
om wanricht och gelde
ther än ene fora. Än so
ar han än hute heem
och worther han sta ham
stolet worther hans egith
om stolit tha gelde han
än fora · om hans hest
är en gaat. Än worther
än hans egithud hint om
stolen tha gelde än han
fora · en hans hest en
är en good. Än worther
än hans egith hint om
stolet tha är han om
wanricht tapt och tha
han aff gen om loghh at
han swor än batra. Än
swor hin selff om ther
skethe atte aller then ther
han hauer till satth tha
tharff han ther än i gö
me hauer tecth hwer
ke hint aller skyld och
gelde en stolen worther
Än stiel hin ther skaan
atte ath hin giorthe aff
lasse tha skall han bröte
thz at han giorte än
me las om thessa sat
swor om loghh aller gel

¶ Ue stathin atter Um
madrap af konungx rat
ock frithskop

3/46 Thette skall man ock
vitar at hwilkin man
sin man drap tha a had
at bøde them fore thre
mark til konungx rat
ock sex mark till frith
køp them ær fira mark
slyfft ock thre mark for
þe blothe vide ock the
thre mark bin sa mynsth
kombir till hans honet
lot tha skall had thö alle
bøde Æn ær hans honet
loth mynne tha faar bin
batmad ey mer æn the
thre marck them hans
hodz loth ær æn thet
them ær ey mer æn en
ora Æn frithkøp the
sex mark aller fira
mark slyfft them skall
had fora sik frith thine
them skall had alle bot
løse aller at had faar
umbatmans bilie till
ell mynne [illegible] had them
ey [illegible] tha skall
had wand frithløs e til

had haud sik frith køpt
Ængin man a ath bø
de fora vin had ær
i samfert mz ham
for ay umbatmad
haud them a thingx liu
st at hans frith wor
ay løster hwo som
sither i samfärd mz
ham them bøder had
them fora thre mrk
e till thes at ham
wortha hans frith liu
st Æn hwar mathir
i fært ock fylghe wor
mz ham ock them sæt
fora ock stander bøde
kirke tha a had at
bøde konungx at bø
de thre mark **Um**

¶ flere æra i fylghe at

3/47 Kombir them drape
swo at slen me
dra same ath drape
en man wnnit som
aller sex aller slen ock
ær them vngher them
wetha ock wortha
them vngh both bwth
a the thi landsfrith
them ware effter tha
attha e alle the them

i fareth oth fylghe wa
ra om, ath bøde fore
mughæ ræt bøde for
frith køpen oth sa for
fylghth sa som hwar
haffte sælff drapet
hanum forthi landz ther
wetherf ath hæ schul
de sa mykle rethe
ware at binthe both
fore ther sinighen ther
the. Æn welie the
ey wetherf gamle
oth lighe mæd a mor
th tha ar thz ey
illa ath the bøthe
mykle ther ondelig
haue till gørt
Vm firtiughe mark
mall oth sagh

Oc herwirkes
mall alle the
stathe hwn a bonde
ath bøde firtiughe
mark for herwirke
allra for thieffnaes
mall allra for thiegh
allra for band alle
the ther ward i fil
gæ om sa som bøde
bonde for far oth for
fylghe sa bøde the
bondh oth thre mark

Æn worther sa i gard
gangher at annar fylghe
i annærs gard oth gør
ther herwirke ænne ath
annar fylghær hanum till
oth gør noghes i garthen
ath hwn a ath bøthe i
botar fora ok gardgangh
oth sa for fylghe tha
bøde hæ ey thot the
hwaræn mer æn thre
mark for konungs ræt
Æn konungs ræt for
drap allra for firtiughe
mark mall allra for
fæet allra for fylghe tha
A ey konungs ombu
tzman hwn om at sætte
ther orddæt hand rætten th
es ane ath hwn ar sa ri
ker ath hæ will ey
sætte oth hæ will heffnd
effne take allra hæ ar
sa bæll ath hæ sekar
ar ath hæ haner thes
ey kost ath heffner allra
seker aller hæ ar sa b
den landz ath hæ ma
ey wetherf kome at kæ
re ath han hæ thor
thinghes wine till ath
hærthz wethe thz oth
bygden athz ar giort

tha ma han konungxlik rætt
aff sikir taka. Æn ær aff
thy rætt at konungx ma
ma sekte: mædh allo them
mædh drapp allo them [illegible]
malle allo them fær och fæ
ther ather, thes ene ath
hinne kan selue vil ther
wetther ær gifft ather
thes ene at han hauer ha-
ldit thes rænne till och tilagte
till athz ær gifft. Æn
3,49 Konunger the ær at / fær
ma wortther fiær
tha a han om rætta ath
kinse sith fiar till konungx
gardh gime hardhes och
ther mast till thingxs
och lade ær se sith fiar
æz thz ær ombær ath th
ongme sithe ath ther
ær ssæk och ssyr lanx
at fore tha a bonde
ther fore næffnd at haue
om han dull gar han
wether tha bode thre
mark bonde och ær ko
nungx aff a konungx for
wnetch fær thre mark
aff thz the ssæk och
ssyr konungx wetther
Æn lonsar han thz aff
a sekste thingx ther ther

fart hauer fangith
aff a wnet a then
tiid allo anner aff
hans wegne om han
kynskar och ma aff
kome tha a han ko
nungx thre mark ther
faret haud fangith of
hm thre mark ther
faret wetthe. Æn wer
ther ær ath han fiker
sith fær ther fangz ha
ld och annugh aff
the næffnd ther ham
ær næffnd fora fært
falste allo han gær
wether tha effte th
han ham bøt ther ham
wete fiar tha skall
han bota konungx thre
mark. Æn war sith
om næffnd fore fart
weth bonde tha ær
han wart for konungx
rætt. Æn konunger the
thz ær ath hin ther
stikker om fiar ath a
kadher [illegible] thingh v
strithe om han hauer lett
mala wetther ham at
mala tha skall han
bote konungx thre

mark hin ther saret
hawer sanctz oth han
a oc thess sitiff thre
mark aff them ther sa
ret wrthe Nu sombke
ther p ath hin ther sa
ret hawi sanket wil
oc kinse oth oc wil
heffne tha ma oc
konungx umbudzman
thillinghe hanom till oc
retta konungx ret alla
han ar wsell p han ha
ld oc effne till ath
wrake p sik alla han
ke oc oth hanom om
budzman thet hwaria
haradhs thinde till
ath wrine ath han wae
te saar tha a hin ther
saret wete oc thess
sithe at bote konu
gx ret sraa th ar
thre mark alla sa
ke till ath for om
han syll Nu kinser
han oc sar wid hanom
hin ther sanket oth
haui oc umbudzman
haradhs thinde till tha
ma han oc sakte hanl

ken ma han will om sar
wen p som sik ar sakt
Nu komber ther p at bu
dren sacter hin at han kun
ste oc som laghi war
alla han wrangh oc sit saar
som laghi war tha ar han
dremer at wena sich
om till ath oc umbudzma
at sinste hanis thra mz
Nu om om thet had
oc umbudzma om at
mela at sake mans ma
om wan hin fand ther
ranet ar lith ordzt
oth thaghe han hin red
ordzt sart tha a han gra
a met ath sothe sum
sum ar sakt om laghi
oth siles hanom antingh
om nessynd alla till a
mer laghi p som sik ar
stuet hin ma skall
red sothe ath p ma
ge thingh som sik ar
sakt oth saker han ath
laghin for hin tha a han
a at bote bonde for
ran oth konungh thra
mark mz han oc wret
sik for ranet antingh
om nessynd alla om ane

laghi tha ar han och wart
pa for ombutzman Ay
konunger thz p at hin thre
manet hawa lusit at han
fik thz ay lawma tha
ma konungs ombutzman
aff him thre marker lusse
och ay fulde laughafte
thre mark taghe och
han hawa tp thor part till
och sette him thre ma
net ~~[illegible]~~ lwor nid fa
art till thre mark aller
firhe till eth fyrer ath
han ey mierte thz m
fatthmnes p massy
~~Hwm bonde fark som~~
~~och ladze staffue hanm~~

3,49 Konunger thz p at no
got bonde farder nid
anner och ladze hanm
kalle till thingx ety
och annet och thrudie
och thingmane leghie
hanm sithen fierthar so
ste och flerarde han hi
bonden annitz part fa
tha omyghe bonde
wel somar bonde hal
part of konungx thre
mark Ay konunger thz
p ath konungx bidie
bethis aff hanm ~~thre~~

mark of konunger hin
till thingx thre perket
worthe och will han the
at han worte ay log
like steffnd och hadlaue
ay laghlike sitten tha
a han at sekie til till
eth bonde och konunges
budie for hans sighin
aller thre mark ~~hund~~
~~ombutzman ma sake~~
~~thre mark a firste thing~~

Of ma thz kome
a firste thingh
at konunges ombutzma
ma soke bondans thre
mark om thz worthe
p at bonden kuller
annet till thingx of
him omotthe thz steff
nd ar och ga wetka
thingsteffnuth at han
kior thingh steffnd of
will hin ey ay och
swara thz hawa hanm
hauer till thingx kall
tha omyghe thingmne
well hanm well hans
part et somme p ath
han ma ay annet sy
ome m laghi dilie
och konungh omyghe
the dome ~~thre mer~~

for the rætlöse han gör
thol han döm tha aghe
thingsmæn ath næffna nio
man bondema of them
bonden faar reth of ko
nungx ember umbudzman
och fa the ræt som
nw ær sagt tha ær thz
wæll Æn fa the æy
ræt tha aghe thingx
mæn at döme konungx
mæ thre vppe hine
thre mark och umbudz
madz döm til sæst at
næffne til bonden till
sa ræt och thz mest
eghen | ~~Om thyffnat~~
O ær och om thy
ffnet at konungx
umbudzman ma ange
ok kalle thyff j ha
rath vden thes ære
ath han wærthe för
aff andre mæ sectet
tha a en konungx
umbudzman thol hæra
ren at sette han the
thyff ær kallethe för
en han hauer sa walket
sit mall som loghær
Wraker han som logh
ær och war han sik for
bonden tha ær han om

ræte wart för umbudzman
faller han och wart han
æn bunden och ær thz nid
nie en halff mark the
han hauer stolet tha a ko
nungx umbudzman en mer
æn thre mark aff haua
honet loth en wart han
bonden och till thingx sect
tha ær thz a hans ho
neth loth sa mykit som
bonden som till gothe
bit haffer och komitt
~~thre~~ thz thz nid thz
stylde ma gange och
thol hawre sa ath han
... sæst bande ræt
thz han haffuer taket
om thyffneth Æn wart
thz till halff mark
mynt ~~alle~~ alle mæ
tha ær thz a thyffens
hollz loth Æn kone och
barn hawe en thæra
honeth loth for gört
vden thes ære ath he
ne ath bade ~~thre~~ ræt
en thz wart thz hit vnders
hijme andre laat tha
ær thz a hena holz
loth och en a barne
Om umbudzman ward

stolen ser sta am a

3,53 Kombir thz ther at vmb
otzman wart selff
stolet tha ma han wel
ok thiuff wrake Nu a om
butzman annars malls mals
sidhen at soke vppe annar
mals man antingh fore
thiffnet eller fore sar
aller fore ran aller fore
thesfolnis then thes eie
ath thz er bekaste thet ey
hand menande aller the
bern ovanir ope ar
thi ma ÿ ar noden sike
ath han haner hwarske
kunnet till thinge och
ey thz sit mall at
soke tha ma vmbutzman
them rat till helppe
och tho ey konungs rat
wetthe at sekie sik. Nu
hand tekia mall full sike
draga for him wart sik
for bondens sak tha wa
ÿ wortthe fore konungs
rat som sagt ar. Nu
gor han bonde rat
tha a han och ombutzman
ath gora rat

Thz skall ma och
witthe ath hwar
sin thz bonde sak

annar ok om ~~xl mark~~
mull aller for sar aller
for ran aller for thiuff
ey tha haud ombutz
man ey ath mela wie
for thz haun thz sitter
ar for the sak som
han dull the sins ther
han sokar nu haun b
dan thes eie ath hen
ladher soke thingh v
id gange Nu han haud
rat till aller him far
aff lande thz sitter
aller han skiwtis ÿ bort
th tha ma ombutz
man sithen sak ar ÿu
haun luist och hi sil
gar ey som loghar
och sakt ar tha ma
han wel sie aff haun
logh aller bodhe aller
fore ÿ xl mark
thre tilter aller for
sar aller for ran
aller fore thiufnet
tilter ath aller thre
mark | ~~Om asswar for~~

Thet skall ma
och wite ath
allskons assware sa
thz ma weth vnge

ærghinde till thz ær
konungx om rætta om
thz ær v ~~qwændig~~
qwedingar . mum allr
mæ och thoe hwara
ʃ athan thzr hit had
ha skall lyse at kir
ka och ath thingh oc
annet och thetta och
ha ma thz ay wæn
harith skra Är ha
selff vden hardth the
hitt tha skall ha thz
sancke then maa thre
9 hardth bor och la
de ham till lyse
och worthe thz lapst
a . thenna thingh bei
at thz ær och ath lade
thingh thzr skall sine
bar wol him sithen
thzr hit had och i he
fft had i sine ...me
hame dagh och nam
lapske thzr had. ha w
ode thzr till och tho
ʃ at ha lade ede
~~war~~ hwor stat thre
ær och tacke thz till
wathnith Komber him
effter innan dagh

och gemlinga thzr arffwin
de ær ath tha a ha om
ratta wppe ath tacke om
the same wathnigh thzr
him togh om him Än ko
ber ha ay tha a konungx
ombutzman thz om ratta
wpp at tacke Än wil ha
ey ʃ langa effter sina
thzr hit hauer och will
konunx ombutzman for
9 hand sanga tha skall
ha tho lyse A thingh
hwat ha haw ham selt
och ombutzman skall thz
lade wathe ok lyse
a then thingh som sakt
ær och sithen skall ha
thz holde dagh och iar
lyse som bonde skul
de vforuart och vppalt
Komber him effter thzr
arffwinde ær ath tha ⁊
a ha sith vpp at ta
che Än komber ha
ey effter tha ma om
butzman well inde syg
thz till hende När thz
och so at him haw thz
dagh och gemlikte thz
first hade tha ma ha
thz same som sin

mite till hende som for
ar sagth och thet hwart
p att enckte starz clerta
allr fatlart swarth och
skiafft ope allr hors
allr nöd allr mykre
thom mu thz ma stall
bin hawe till kops och
kombz then effter thz e
ghende ar ath och hitt
thz hwart helz j bnburth
ma hefft allr j thes
ha hau thz salt tha ma
him lagh komme thz att
gen thz aghende ar
ath och bnburtzma hau
j hand salt tha a had thz
hwart aez gen gen wel
de + him thz aff hadin
köpte Än hitt had an
sith athande thz aghen
de ar ath tha hau
had an weth bmbutzma
ad mala bin thz ar
~~j the koste ma ma~~
~~nne~~ star daghs och
jarnmerki. Än affhende
had thz noghes aff for
nme daghs och jamka
de om thz ar j the
kosta ma ma nne
om thz ar an smath

alla thessom tha a
had at bode ~~thre mr~~
sakr at had hauer
thz en holdet sin lan
woz och gelde tho
kostan igen Än hitt
nogh ma mine kost
an fem pendinga mu
tho at thz az an me
an en pendingh mu
tha a had sith egit
thz tapath hau allr
had holz thz meth
mannzkia thz hitt
hauer an tho ath ha
a en thz at gelde
konungs rat sac.
~~Om ma hitt hors~~
~~allr nöd a sin mr~~
Om hors allr nöd
tha az thz same
lagh om nun so mi
och athen thz hitt
hors allr nöd tha
ma had thz en bp
take for an ha hau
thz a thingsi lusth
ath thz gen thz oc
sekn ma thz an a
ner ma aff hans
hefft take bren thm

3/55

them komber till the
äghande är ath och
sithen had hauer the
kunsth tha ma had the
aff take och tho h
wärke lade sithen
allr sele um the är
hörer för kunsth är a
thinge annet sinne och
a thridia thingh a
had at före the till
thinge om rätta och
är the nogher äghan
de till tha a had sith
eghe. Nu komber the
~~äghande~~ ängin äghan
de till tha skule th
misame withe the
om wmbudzmanna a
sin . och sithen hin
hand kunsth horst tha
mat had wel rithe
allr ~~[illegible]~~ withe om
the se sam the war
hans eghe och tha
skall had eth land
stingh the wet aff
the wort aff the
thri landstingh the
wort eff kunse the
ath the är sanne

hors och f o hith och
sithen hand had wold
~~till~~ till at holde the
till ieenlikse effter the
the the wor kunsth a
forste thingh. Nu ärthe
ko allrd ope tha a had
än upp se at take för
än kunsth är a forste
thingh sam sagt är och
sithen had tagher the upp
tha ma had ängin nyt
ta taghe aff tage för
än had hauer the ath
onge kunst och umbutz
mand och thingmne gheff
me ome till bygd hem
till hann och withe
the och sithe had hand
the till sigh om wäth
mith tach tha ma had
wall sithen musthe the
och tho se ath eth aff
the thry landstingh the
komber effter tha skal
had sighe till i heffth
hand eller andre aff hans
wegne kunse ho the i
hefft hand och i hwat
hardh had är och i hwat

bo han bor och hor myde
ky hyde mildare och hen
ora gamelt han hand thz
fora och hwat meerka
thz hauer och sidhan ma
han mykle p saghth ar
fra thz stirke hin kinsde
thz och p till Jerusalem
dagh om then konunge
en eff thz thz a sum
p kinse och fir sum sa
ghit ar Men tho ath han
drap thz far tha a han
ey ath bidhe thz fora
forth ath han hauer thz
om werthingh om taket
och skall thz om werth
vngh erlade som saghth
ar Men far han p ey
om sum saghth ar tha
fora hwar tyme han
sathiler allr saler aner
mark hesth tha a han at
bidha two tra fora e
till thz worthes thre mark
Men far och han bon ha
vith om och wort thz
en kinsth och om werth
vngh takt tha a kom
och thz ~~thre mark~~ som
sthd ar saghth Men om

orar allr ko tha fore
hwar tyme han akort
e open allr han lader
mykle koon tha bo
de han two ? fora
e till thre mark wor
the Men fiara han thz
wen harth thz the
wora hittur j och thz
harth thz the wor
kinsde gimle och han
them han ey till werth
vngh takt tha bidhe
Embatzman thre mark
Men konunge han ey eff
p thz vghende ar ath
alle the samme bidze
thz bonden hora till
thz thz atte the hor
konungs embetzman
till | ~~Om embetzman~~
~~takt opp far och si~~
~~ek ey till~~

Om embetzmand takt
far opp och kinsth
ey a thinget far p
ar saghth och takt
thz ey om werthingh
tha a han p at bidhe
bonden sum aner ma
och mygle mer ath

hua hand had thz hadz
kiøpt och ein wethimdh
tighz och hand had thz
ey kiøpt a thingi tha
thz hans jamlingar
gaar with ath had hand
thz holdet Om tho thz
waer fam kumit effther alth
fæ och dor fort i hus
heffth Om nakath had fell
thz bort till annet land
allr i annet giskar oc
kombær han effther thz
atte tha a had thz bth
ath haue aff bimbitz
mad och thz till ~~thz~~
~~thre mark~~ forthy ath
had for thz ay landigar
meth wil had ham oc
waerd fak gime thz
foræ tha hand had thet
well koft forthy ath
then skall helft ~~rette~~
rate thme thz ane
skall thramfær till ath
thme ret | Om bolen
~~drinch dor~~
Vorer thz fo ath 3,57
magthz wtlendigh
dør och hand had ay

rete arffwinth ein fik
och dør had at magthe
bonde ~~thæn~~ tha then
bonde had dør ath a ko
mgs bridie buth athfa
ath had a till ath forne
ein gimme och sæe hwat
thz ar had ewr aghnde
ath och thz æfft a bm
binstima till thingis at
fomme och kiøpe thz thz
och thærthen aghe thz
gime ath messæ ane ein
bmbitzmad och husbonde
ath sæe och lægge wt
hnygh a hwod gjot thz
ar him atte thz dot ar
och sidhen dine thingh
thz æfft effther stahle the
kiøse thz hwat thz ewr
och hore thz ewr with
och tha ena husbonde
sidhan holde thz gime
till gelingar dagh och
tha skall ha at thz
same holde till gelinge
dagh thz with ewr
thz bm thz ar the ko
ster thz spiller mynthe
fo som wist ar ath adde

slikt ynnne thz met hã
orddir of girlse ane hon
mikel werdhmegh for Hon
kombir thz nogst efft
ynne jemlingar dagh
thz hins jarta arne war
och hau ännugh war so
myght betz till alla ande
gothe ene ath hwarke
umbudzmañ alla hardhz
me thzeff gane thz b
tha a hã so aff enz jar
ta ath haue Hon had
hã ay slikt wirne till
tha schall hã haue twing
ge manne wine till och
swerio offne enz tholff
men ath hã ar thes
dothe nesta frande och
hã ar hins jarta aff
tryge efft hãn och tha
schule the bllade Hon
kombir ~~ynne efft~~ an
othry efft ynne thz ja
lingia tha a komdz b
die thz on till sigh rat
take Hon sek hã bonde
bon ath hã lotz ay alt
with hwat holdz aff
tryge alla umbudzman
ath hon lotz ay alt

till syne stast thz thz
wor wrath tha schall
hã selia till eth och
winne ath thz ar alt
ovde thz hans wor
Hon kombir thz so at
hosbonden war ath
will ay holde thz of
tugt umbudzmañ thz
en tha schall hã thz
lode linse och withe
som ~~husbonden~~ bonde
schulde of so tage
enz wethmedh ath
schall thz linse ath ja
lingin ar ode och
hã haui thz thz till
holdz affendz hã for
nagth wor ensth
aller thesslons tha a
hã at bode thz enn
fore sem bonde schul
de och haui hã thz
so ath hã lader thz
ay linse ynne jarn
linge dagh thor hã
haui thz ste wint alla
sille tha a hon tho st
ath haue thz aff
take wor och efft
konid och swarum sem

...s que de sarcofago cum oleo effluunt, ubicumque transportantur
oleum. ex quo peruncta debilium corpora, celeri sanantur medicina.
...te domino nostro ihesu christo qui cum patre et spiritu sancto ui
...regnat deus per omnia secula seculorum. amen. R.

...natur nobis in terris sancta quater ... beata cum prece de nota famulatu
nota. V. Iam christo uncta
...socia ta. Cum prece. Glo ri a patri et filio et spiritui sancto.

...e uirgo memorie quam sibi desponsauit rex glorie. V. Uirginis proles egregie sponsus
...nis ecclesie. Tu gaudes hodie de dono gratie. Et cantes proprie carmen leticie.
...tes de celo respice. A reatu nostra nunc suscipe nota. Laudes

...onem gloriose uirginis katerine deuote plebs celebrat fidelis eius ...

91

... that oon tyme ... maake offyce wyll ... at ... hade
... [illegible] ... of mary ...
... [illegible] ... tabla
... [illegible] ...

...ximum et fac misericordiam
...tenebris memoriam ... euolue. V. Vox de celo in ... so nuit

slike mune thz ma had
orddir ok gerde ane hvn
mikel wærthnigh for Nu
komber thz mogh æfft
Jnne Jærnlinger dagh
thz hins yarta arne war
och hau amnigh war so
moghit biff till alla ande
gothe ene ath hwarke
ombothmod alla hardhz
ene thorff gene thz b
tha a ha p aff enz yar
ter ath hane Nu had
ha en slik wirne till
tha skall ha hane hang
ge mane wirne till och
skeriar offne enz tolff
men ath ha ar ther
bothe neste stande och
ha ar hins yarta aff
trygd aff ham och tha
skule the bilade Nu
~~komber Jnne aff~~ am

till sine slæft thz thz
war warth tha skall
ha slar till eth och
wirne ath thz ar ast
ode thz hins war
Nu komber thz p at
hosbonden war ath
will en holde thz of
tagh ombothmod thz
en tha skall ha thz
lade linse och worthe
sin ~~husbonden~~ bonde
skulde of p take
enz wæthnigh ath
skall thz linse ath war
linken ar ede och
ha hau thz thz till
holdz, affendz ha for
mæghth bodar wisth
aller thiæffsins tha a
ha at bede thre mæ
fora sin bande skul
de och hau ha thz
p ath ha ladz thz
[illegible] mne gam

Wenligh
hess the ffr... ...
mz wor her vid mo j her ffrans
ath jch beder edher kerlighe

213/11 37

-is que de sarcofago cum oleo effluunt. ubicumque has portantur
oleum. ex quo peruncta debilium corpora. celeri sanantur medicina.
-te domino nostro ihu xpo qui cum patre et spiritu sancto ui
-gnat deus per omnia secula seculorum. amen R

-mata noster uirgo sancta quater que be ata cum prece de uota famulatu
nota. Iam xpo uncta
-rio socia ta. Tu nunc pce. Glo ri a patri et fili o et spiritui sancto.
-e uirgo memorie quam sibi desponderit rex glorie. Virginis proles egregie sponsus
-ius ecclesie. Iu gaudes hodie. de dono gracie. Et cantes proprie carmen leticie.
-ites de celo respice. Atque nostra nunc suscipe uo ta. Laudes
-onem gloriose uirginis katerine deuote plebs celebrat fidelis cuius sibi memores
-endat meritis et iuuat beneficiis euouae. Post plurima supplicia martir
-ecollandum est ducta ad celos ten dens oculos. collum sub mitit gla-
-s dans glo riam deo euouae. Expecto pro te gladium ihu rex bone
-a spiritum in pa radiso colloca placa tissimum et fac misericordiam
-centibus memoriam euouae. Vox de celo in so nuit

Handskrifter.
№